

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
DEĞERLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

DEĞERLER EĞİTİMİNDE KULLANILAN ARAÇ-GEREÇ VE
MATERYALLERE İLİŞKİN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NESLİHAN KADRIYE UZUNER

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ ABDULLAH İNCE

MAYIS 2019

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
DEĞERLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

DEĞERLER EĞİTİMİNDE KULLANILAN ARAÇ-GEREÇ VE
MATERYALLERE İLİŞKİN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NESLİHAN KADRIYE UZUNER

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ ABDULLAH İNCE

MAYIS 2019

BİLDİRİM

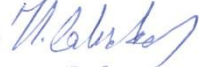
Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez-Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmada:

- Tezde yer verilen tüm bilgi ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu.
- Yararlandığım eserlere atıfta bulunduğumu ve kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değiştirmede bulunmadığımı,
- Bu tezin tamamını ya da herhangi bir bölümünü başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Neslihan Kadriye UZUNER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

'Değerler Eğitiminde Kullanılan Araç Gereç ve Materyallere İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri' başlıklı bu yüksek lisans tezi Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı Değerler Eğitimi Bilim Dalında hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

Başkan *Doç. Dr. Hüseyin SALIŞKAN* (İmza)

Üye *Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer ÜZÜMCÜ* (İmza)

Üye *Dr. Öğr. Üyesi Abdullah İNCE* (İmza)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2019

(İmza)

Prof. Dr. Ömer Faruk TUTKUN

Enstitü Müdürü

İTHAF

17 Ağustos 1999 Gölçük depreminde kaybettiğim,

Canım babam Yusuf KÖKLÜ'ye

Canım annem Sakine KÖKLÜ'ye

Çok sevgili kardeşlerim Fatma Hilal KÖKLÜ'ye ve

Hatice Kübra KÖKLÜ'ye

ÖN SÖZ

Tez çalışmamın ortaya çıkmasında, tez konumun belirlenmesinden itibaren çalışmamın her aşamasında yanımda olan ve yardımlarını benden esirgemeyen, bilgi ve tecrübesi ile bana yol gösteren tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Abdullah İNCE'ye en içten duygularla teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez çalışmamın her aşamasında desteğini her zaman hissettiğim, karşılaştığım sorunların çözümünde bana yardımcı olan aynı zamanda beni sabırla dinleyen ve her daim destek olan sevgili eşim Murat UZUNER'e çalışma sürecimde sevgileri ile desteklerini benden esirgemeyen canım yavrularım Zeynep Büşra UZUNER, Yusuf Selim UZUNER'e ve son olarak canım kardeşim Mustafa Ertuğrul KÖKLÜ'ye teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZET

DEĞERLER EĞİTİMİNDE KULLANILAN ARAÇ-GEREÇ VE MATERYALLERE İLİŞKİN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ

Neslihan Kadriye Uzuner, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Abdullah İNCE

Sakarya Üniversitesi, 2019

Bu çalışmada; sınıf içi değerler eğitimi uygulamalarında kullanılan araç-gereç ve materyaller ile bu araç-gereç ve materyallerin değerler eğitimindeki yeri, önemi ve uygulanabilirliği ile ilgili sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelenmiştir. Çalışmanın katılımcılarını Kocaeli ili Gölcük ilçesinde bulunan 20 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak uzman görüşleri alınarak hazırlanmış olan Öğretmen Görüşme Formu kullanılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler üzerinde Nvivo 12 programı yardımıyla içerik çözümlemesi yapılmıştır. Araştırma sonunda, sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde kullandıkları araç-gereç ve materyallerin özellikleri, bu araç-gereç ve materyallerin güçlü ve sınırlı yönlerini bilip bilmedikleri ve etkin kullanıp kullanmadıkları ile ilgili bulgulara ulaşılmıştır.

Ulaşılan bulguların kimileri şunlardır: (1) Öğretmen görüşleri incelendiğinde 36 kavramın ön plana çıktığı gözlenmiştir. Bu kavramlar benzerliklerine göre gruplanarak 36 adet kod oluşturulmuştur. (2) Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde araç-gereç ve materyal konusunda şu kavramların öne çıktığı gözlenmiştir: *Araç, gereç, materyal, görsel, internet, resim, hikâye, video, afiş, filmler, slatlar, sorular, çizgi film, fotoğraf, şarkı, dergi, kitap, gazete, projeksiyon, sunu, poster, teknolojik aletler, bulmaca, harita, kumbara, melodika ve pano*. (3) Öne çıkan kavramlar arasından sıklık durumuna ve gruplaşma potansiyeline göre 13 tanesi seçilerek araştırmanın kategorileri oluşturulmuştur: *İnternet, Resim, Hikâye, Video, Afiş-Poster, Fotoğraf, Şarkı, Dergi, Kitap, Gazete, Projeksiyon, Sunu ve Harita*. (4) Öğretmenlerin değerler eğitiminde kullandıkları araç-gereç ve diğer materyaller cinsiyetlerine ve mesleki deneyim sürelerine kimi farklılıklar göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Değerler Eğitimi, Öğretim Materyali, Sınıf Öğretmeni, İçerik Çözümleme.

ABSTRACT

OPINIONS OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS ABOUT MATERIALS AND EQUIPMENT USED IN EDUCATION OF VALUES

Neslihan Kadriye Uzunur, Master Thesis

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Abdullah İNCE

Sakarya University, 2019

In this study; the opinions of the classroom teachers about the tools, materials and materials used in in-class values education practices and the place, importance and applicability of these tools and materials the values education were examined. The participants of the study were formed by twenty class teacher where located on Kocaeli's district of Gölcük. In this study, Teacher Interview Form, wich was prepared by taking expert opinions as data collection tool, was used. Content analysis was performed on the data obtained from the interview with the help of Nvivo 12 program. At the end of the research, it was found that the characteristics of the equipment and materials used by the classroom teachers in the education of values, the strenghts and limitations of these materials and materials, and whether they used them effectively.

Some of the findings are as follows; (1) When the teachers opinion were examined, observed that 36 contents has highlighted. These concepts were grouped according to their similarities and formed 36 codes. (2) When the teachers opinion were examined, the following concepts have come to the fore in equipment and materials; *tools, material, visual, internet, image, strory, video, banner, films, slides, questions, cartoons, photo, song, magazine, book, newspaper, projection, presentation, poster, technological devices, crossword, map, moneybox, board, melodica*.(3)Among the prominent concepts, 13 categories were selected according to frequental status and grouping potential. *Internet, Image, Story, Video, Banner, Poster, Photo, Song, Magazine, Book, Newspaper, Projection, Presentation and Map*.(4) The materials and other materials used by teachers in the values education differ from each other according to their gender and their professional experience.

Keywords: Values Education, Education Material, Class Teacher, Content Analyses.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	ii
İTHAF	iv
ÖN SÖZ.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç	2
1.3. Önem.....	2
1.4. Varsayımlar	3
1.5. Sınırlılıklar	3
1.6. Tanımlar	3
BÖLÜM II.....	5
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1. Değer Kavramı ve İlgili Kavramlar	5
2.2. Değer Türleri.....	7
2.3. Değerlerin Bireysel ve Toplumsal İşlevi.....	8
2.4. Değerler Eğitiminin Amacı ve Tarihsel Gelişimi	10
2.5. Değerler Eğitiminde Yaklaşımlar	12
2.5.1. Doğrudan Öğretim-Değer Aktarma	13

2.5.2. Değer Oluşturma/Geliştirme	14
2.5.3. Bütüncül Yaklaşımlar.....	15
2.6. Değerler Eğitiminde Okulun ve Öğretmenin İşlevi	16
2.7. Değerler Eğitiminde Kullanılan Araç-Gereç ve Materyaller	18
2.8. İlgili Araştırmalar.....	21
BÖLÜM III.....	27
YÖNTEM	27
3.1. Araştırmanın Modeli	27
3.2. Araştırmanın Katılımcıları	27
3.3. Görüşme Formları	27
3.3.1. Kişisel Bilgiler Formu.....	28
3.3.2. Öğretmen Görüşme Formu	28
3.4. Görüşme Süreci ve Verilerin Toplanması.....	29
3.5. Geçerlik ve Güvenirlilik.....	30
3.6. Verilerin Çözümlemesi	34
BÖLÜM IV	36
BULGULAR VE YORUM	36
4.1. Demografik Bulgular	36
4.2. Değerler Eğitimi Konusundaki Genel Bulgular	38
4.2.1. Değer Kelimesi Size Göre Neyi İfade Ediyor?	40
4.2.2. Değerler Eğitiminde Hangi Faaliyetlerini Yapıyorsunuz? Neden?	42
4.2.3. İlkokulda Değerler Eğitimi Neden Önemlidir?	46
4.2.4. Değerler Eğitimi Bağımsız ya da Entegre Derslerde mi İşliyorsunuz?	49
4.3. Değerler Eğitiminde Araç-Gereç ve Materyal Kullanımına İlişkin Bulgular	52
4.3.1. Katılımcıların Cinsiyetlerine İlişkin Bulgular.....	53
4.3.2. Katılımcıların Mesleki Deneyim Süresine İlişkin Bulgular	60

4.3.3.Öğretmenlerin Değerler Eğitiminde Araç-Gereç ve Materyal Kullanımına İlişkin Önerileri.....	76
BÖLÜM V	79
SONUÇ.....	79
5.1. Sonuçlar.....	79
5.2. Öneriler	81
KAYNAKLAR.....	83
EKLER	88
GÖRÜŞME İZİN VE UYGULAMA ONAYLARI	91
ÖZGEÇMİŞ.....	95

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Değerler eğitiminde kullanılan materyal grupları	19
Tablo 2. Kişisel bilgiler formu kişisel alt özellikler	28
Tablo 3. Araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel özellikleri	36
Tablo 4. Cinsiyetlerine göre değerler eğitimi konusunda öğretmenlerin ürettikleri kodların karşılaştırılması.....	54
Tablo 5. Mesleki deneyim süresine göre değerler eğitimi konusunda öğretmenlerin ürettikleri kodların karşılaştırılması	60

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Değerler eğitimi genel kelime bulutu	39
Şekil 2. Sınıf öğretmenlerinin “manevi” kavramına ait kelime ağacı	39
Şekil 3. Sınıf öğretmenlerinin “sevgi” kavramına ait kelime ağacı	40
Şekil 4. Sınıf öğretmenlerinin “kültürel” kavramına ait kelime ağacı	40
Şekil 5. Sınıf öğretmenlerinin “dürüst” kavramına ait kelime ağacı	40
Şekil 6. Sınıf öğretmenlerinin “saygılı” kavramına ait kelime ağacı	40
Şekil 7. Birinci soruya ait kelime bulutu	41
Şekil 8. Sınıf öğretmenlerinin “kıymet” kavramına ait kelime ağacı	41
Şekil 9. Sınıf öğretmenlerinin “ahlaki” kavramına ait kelime ağacı	41
Şekil 10. İkinci soruya ait kelime bulutu	43
Şekil 11. Sınıf öğretmenlerinin “bireyler” kavramına ait kelime ağacı	43
Şekil 12. Sınıf öğretmenlerinin “toplumsal” kavramına ait kelime ağacı	44
Şekil 13. Sınıf öğretmenlerinin “iyi” kavramına ait kelime ağacı	444
Şekil 14. Sınıf öğretmenlerinin “mutlu” kavramına ait kelime ağacı	444
Şekil 15. Sınıf öğretmenlerinin “yetiştirmek” kavramına ait kelime ağacı	444
Şekil 16. Üçüncü soruya ait kelime bulutu	46
Şekil 17. Sınıf öğretmenlerinin “küçük” kavramına ait kelime ağacı	46
Şekil 18. Sınıf öğretmenlerinin “yaş” kavramına ait kelime ağacı	47
Şekil 19. Sınıf öğretmenlerinin “ilkokul” kavramına ait kelime ağacı	47
Şekil 20. Sınıf öğretmenlerinin “davranış” kavramına ait kelime ağacı	47
Şekil 21. Sınıf öğretmenlerinin “dönem” kavramına ait kelime ağacı	48
Şekil 22. Dördüncü soruya ait kelime bulutu	49
Şekil 23. Sınıf öğretmenlerinin “ders” kavramına ait kelime ağacı	50
Şekil 24. Sınıf öğretmenlerinin “işliyorum” kavramına ait kelime ağacı	50
Şekil 25. Sınıf öğretmenlerinin “diğer dersler” kavramına ait kelime ağacı	51

Şekil 26. Sınıf öğretmenlerinin “ilişkilendirme” kavramına ait kelime ağacı.....	51
Şekil 27. Kullanılan materyallerin cinsiyete göre dağılımı	55
Şekil 28. Kullanılan materyallerin mesleki deneyim süresine dağılımı	62

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem

Değerler eğitimi, okullarda aileden sonra verilmesi gereken önemli bir unsur olarak geçmişten günümüze yerini hep korumuştur. Okullarda eğitimin en önemli amaçlarından bir tanesi; doğru insan veya topluma karşı düzgün ve toplumun kabul gördüğü değerleri kazanmış bir birey yetiştirmek olmuştur. Değişen dünyada, toplumların kabul gördüğü değerler giderek önem arz etmekte ve değerler eğitiminin önemi her geçen gün daha fazla vurgulanmaktadır.

Okullarda verilen değerler eğitiminin çocuklar üzerinde önemli bir etki bıraktığı, hatta değerlere yönelik ilk kazanımların da okul öncesi zamanlarda çocuklara kazandırıldığı ve daha sonra tüm hayatları boyunca devam ettiği vurgulanmaktadır (Atabey, 2014: 7).

Değerler eğitimi sayesinde öğrenciler kendilerini, ailelerini, arkadaşlarını, çevrelerini ve doğadaki tüm canlıları sevmeyi öğrenirler. Başkalarına ve kendilerine saygılı olmayı ve hoşgörülü davranmayı öğrenirler (Atabey, 2014: 565). Saygılı olarak birlikte yaşamayı, birlikte çalışmayı, iş birliği yapmayı, yardıma muhtaç insanlara yardım etmeyi, yardım istemeyi, nezaket kurallarını öğrenirler. Öğrendikleri bu davranışları da etraflarına yansıtırlar.

Değerler eğitimi akademik başarıyı artıran ve öğrencilerin yaşamları boyunca süren sosyal ve ilişki becerilerini geliştiren güçlü bir öğrenme ortamı yaratmaktadır. Olumlu öğrenme ortamı, okul genelinde personel tarafından modellenen pozitif değerler aracılığıyla sağlanır. Öğretmenleri ve öğrencileri hızlı bir şekilde öğretme ve öğrenme zamanını özgürleştiren yüzleşme ilişkilerinin stresinden kurtarır. Aynı zamanda, öğrencilere sosyal kapasite sağlar, onları okulda ve hayatları boyunca başarılı olmak için sosyal ve ilişkisel beceriler, zeka ve tutumlarla donatır.

Güçlü bir eğitim süreci sadece bilgi ve derslere odaklanmamalıdır. İlkeler, değerler ve etik, tüm insani eylemlere nüfuz etmeli ve bunlar eğitimin içinde mutlaka yer almalıdır. İlkeleri, değerleri ve etiği olmayan bir öğrenme süreci genellikle çarpık eylemler üretir. İlkeler, değerler ve etik üzerine odaklanan yalnızca bir yansıtma sürecinin (felsefi), her zaman bir

amaç için araç olması gerektiğine ve bilginin kendisinin insana odaklanmış bir eğitim üretebileceğine inanılmaktadır.

Değerler eğitiminde kullanılan materyallerin çeşitliliği bu konuda hedeflenen başarının sağlanmasında önemli katkılar sunabilecektir. Derslerde ya da bağlantılı konu alanlarında öğretimi yapılan değerle ilgili kullanılacak bir haritanın, tarihsel değeri olan eski bir madeni paranın, ceylan derisi üzerine yazılmış bir anlaşmanın, insanlar arasında barışı güçlendirmek için üretilmiş ikon, figür, heykel gibi eserlerin öğrencilerin değerlere yönelik bilgi ve becerilerinde kalıcılığı sağlamaya dönük önemli etkileri olacağı kabul edilebilir.

Bu çalışmanın temel problemi sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde hangi araç-gereç ve materyalleri kullandıkları, bunları neden tercih ettikleri gibi hususların açığa çıkarılması ve bu konudaki önerilerinin ortaya konulmasıdır.

1.2. Amaç

Bu çalışmanın amacı, değerler eğitiminde kullanılan araç-gereç ve materyallere ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesidir. Bu amaçtan hareketle aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi konusundaki görüşleri nelerdir?
2. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde kullandıkları araç-gereç ve materyaller nelerdir?
3. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde kullanılan araç-gereç ve materyallere ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi konusunda yaşadıkları zorluklar nelerdir?
5. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi konusundaki önerileri nelerdir?

Araştırmanın sorularına yanıt bulmak amacıyla araştırmanın çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerine eklerle birlikte 12 soru yöneltilmiştir. Hazırlanan görüşme soruları araştırmanın yöntem bölümünde verilmiştir.

1.3. Önem

Bu çalışmada Kocaeli ili Gölcük ilçesindeki okullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi bağlamında kullandıkları araç-gereç ve diğer materyaller, çeşitli değişkenler bağlamında betimlenmiştir. Öğretmenlerin okullarındaki öğrencilere çağın gereksinimlerine uygun bir şekilde değerler eğitimi uygulamaları gerektiğinin bilincinde olmaları, öğrencilerin toplumda değerlerine bağlı bireyler olarak yetişmeleri bakımından

önemlidir. O nedenle değerler eğitiminin başarısının artırılmasına dönük önlemler alınmalıdır.

Değerler eğitiminde kullanılacak araç-gereç ve materyallerin çeşitlendirilmesi, öğretim sürecinde etkili bir biçimde kullanılması, bu eğitimin başarısını önemli oranda artırma potansiyeli taşımaktadır. Araştırmanın ulaşmayı amaçladığı sonuçlar bağlamında değerler eğitiminde materyal kullanımı konusuna ve ilgili alanyazına katkılar sunacağı dikkate alındığında önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Araştırmaya Gölcük ilçesinden katılan sınıf öğretmenlerinin;

1. Değerler eğitimi ile ilgili gerçek düşüncelerini yansıttıkları,
2. Öğretmenlerin sorulara samimi ve doğru cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Çalışma, Kocaeli ili Gölcük ilçesinden araştırmaya katılan 20 sınıf öğretmeni ile öğretmenlerin değerler öğretiminde materyal kullanımına yönelik kendilerine sorulan sorulara verdikleri yanıtlardan elde edilen veriler ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Değer: Evrensellik ve iyilikseverlik değerleri kategorilerinde yer alan, biliş, duygu ve değeri gösterme boyutundaki standartlardır.

Arketip: Jung'un psikoloji dünyasına kazandırdığı “arketip” terimi, psikoloji literatüründe, algılamamızı örgütleyen, bilinç içeriklerini düzenleyen, değiştiren ve geliştiren yapılar olarak tanımlanmaktadır.

Tutum: Tutum, en geniş anlamda bir bireyin belirli bir objeye veya bir kimseye karşı zihinsel açıdan hazır oluş durumu veya belirli bir biçimdeki vaziyet alışıdır. (Allport, 1935: 798-844.) Diğer bir deyimle, bireylerin belirli objelere karşı, geçirdiği çeşitli deneyimler sonucu düzenli bir tavır alışları ve davranış biçimleridir.

Karakter: Bir nesnenin, bir bireyin ya da topluluğun kendine özgü olan, onu başkalarından ayıran temel belirti, onun davranışlarını belirleyen ana özellik.

Küreselleşme: Özellikle iletişim araçlarının ve ulaşım araçlarının gelişmesi ve etkili kullanımının artmasıyla birlikte uzakların yakın olması, dünya üzerinden farklı toplumlardaki bireylerin birbirinden etkilenmesi olarak tanımlanabilir.

Evrensel Değerler: Eşitlik-herkese eşit fırsat tanımak-, dünyada barış istemek, doğayla bütünlük içinde olmak, bilgelik-iyi ve doğru olanı ayırt edebilmek, erdemli olmak, toplumsal adalet-haksızlığın düzeltilmesi, zayıfın yanında olmak-, açık fikirli olmak, çevreyi korumak, güzellikler içinde bir dünya-doğa ve sanatın güzelliği- değerlerini içeren ve programda kazandırılması planlanan biliş, duygu ve değeri gösterme boyutundaki standartlardır.

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Değer Kavramı ve İlgili Kavramlar

Değer sözcüğü çoğunlukla öznel anlamlar içeren bir kavramdır. Arslanoğlu (2005) bir konudaki değer yargısının kişiden kişiye, toplumdan topluma değişebildiğini o nedenle bilimsel ölçütler bağlamında ele alındığında bir konuya verilen değer çoğunlukla sübjektif yargılarla şekillendiğini söylemektedir. Bu bağlamda ortak bir yargıya ulaşılmasının güçlüğü ortaya çıkmaktadır.

Değerlerin kültürel ve sosyal kökenlerinin çeşitliliği dikkate alındığında evrensel değerler, toplumsal değerler, bireysel değerler gibi hiyerarşik bir sıralama içerisinde değerleri incelemek mümkün olmaktadır. Değerler eğitimi bağlamında inceleyeceğimiz kavram genel olarak toplumsal ve evrensel değerlere işaret etmektedir. Bu konuda daha ayrıntılı görüş belirtebilmek için değer kavramının nasıl tanımlandığına göz atmakta yarar var.

Bir toplumun ulaşmayı amaçladığı hedefleri, görmek istediği olumlu tutum ve davranışları birer değer olarak tanımlayabiliriz (Ulusoy ve Arslan, 2014). Bir toplumda ortak değerlerin miktarı ne kadar çok ise ve bu değerler toplum üyeleri tarafından ne kadar çok dikkatle uygulanıyorsa, ölçüt kabul ediliyorsa, sürdürülüyorsa o toplumun sağlıklı bir yapıya sahip olduğu, zaman içerisinde ulaşmak istediği hedeflere varacağı düşünülür. Bunun aksine eğer bir toplumda ortak değerler yıpranmışsa, çözülme yoluna girmişse, o toplumun bireylerini bir arada tutan ortak paydanın zayıflaması ve zamanla da o toplumun içten içe çözülmesi beklenebilir. Bunun anlamı ortak değerlere sahip çıkan toplumların uzun ve güçlü bir yaşam süreceği, zorlukların üstesinden ortak çabayla geleceği, aksi durumda toplumsal çözümlerin yaşanacağıdır (Yeşil ve Aydın, 2007).

Bu açıdan ele alındığında değerler toplumların varlığını devam ettirebilmesi için ortak alanı bir arada tutan harç ve yapı taşı gibidir. O nedenle değerler eğitimi yoluyla toplum tarafından benimsenen ortak değerlerin güçlendirilerek toplum olma bilincini güçlendirmeye, ortak alanı sağlamlaştırmaya çalışılabilir (Ulusoy ve Arslan, 2014). Değerler eğitimi yoluyla toplumun olumlu düşünce ve davranışlara sahip bireylere sahip olmasına çalışılır. Bir yönüyle değerler eğitimi bir toplum inşası yada toplumsal bünyeyi güçlendirmeye yönelik bir çaba olarak da düşünülebilir.

Değer dediğimiz şey, öncelikle sosyal bir kavramdır (İnceoğlu, 2010). Değerlerin bir araya gelerek bir sistem oluşturması, bu açıdan ele alındığında toplumun ortak davranışları ve yönlendirmesiyle gerçekleşir. Yazara göre bir toplumdaki bütün insanların ortak değerleri, aynı zamanda her bir birey tarafından anlamlı kabul edilen toplumsal değerlere işaret etmektedir. O nedenle bir birey aynı konuda, toplumun diğer üyeleri gibi düşünebilmekte, aynı yargılara ulaşabilmektedir. Aslında düşünülen ve uygulamaya geçirilmek istenen şeyler, toplum ve dolayısıyla birey tarafından idealize edilmiş şeylerdir.

Bu durum Carl Jung'un (1971) arketip kavramını çağrıştırmaktadır. Arketipler tüm insanlık için ortak olan anne gibi, çocuk gibi somut evrensel kavramlara işaret etmektedir. Anne denilince dünyanın her yerinde hemen hemen aynı şey anlaşılır. Bu durum diğer arketipler için de geçerlidir. Bu açıdan bakılınca arketiplere ortak değer verilmiş kavramlar gözüyle bakabiliriz. Evrensel anlamdaki bu durumun yerel ve bireysel anlamda izdüşümlerinin olmadığını düşünmek gerçekçi değildir.

Bu yönüyle değerlerin bireyden bireye, nesilden nesile aktarıldığı (Gülseren, 2009) bir gerçektir. Ortak değerlerin oluşmasında o toplumun kültürel yapısının ortak tarihsel geçmişinin bireylerin yaşantılarına etkileri önemlidir. Tarihsel ve kültürel olayların insanların yaşantılarına yansımaları farklı düzeylerde olacaktır. Buna dayalı olarak da bir toplumun genel değerlerinin, o toplum içerisinde küçük parçalara ayrılmış topluluk değerlerine dönüşmesi, dahası her küçük topluluğun kendi değerleri ve yargılarını üretmesi söz konusudur. Değerlerin yaşantı sonucu gelişmesi ve yaşantıya dayalı olarak varlığını devam ettirmesi bir yönüyle edebi unsurlarla gerçekleşmektedir. Bir toplumun bir konudaki değer yargılarını iyice anlayabilmek için o konuda ürettiği halk edebiyatı unsurlarına, destanlara, öykülere, ninnilere, türkülere ve benzeri olgulara bakmak yararlı olacaktır.

Buraya kadar anlatılanlar değer denilen olgunun bireysel olduğu kadar toplumsal bir yönünün de bulunduğunu göstermektedir. O nedenle değer kavramı, içinde yaşanan toplumun kültürel öğelerinden bağımsız gelişmemektedir. Kültür içerisinde dil ve din öğelerini ilk iki sraya aldığımızda değer kavramıyla ahlak, din, kültür, tutum, toplum, bayramlar, törenler, sözlü gelenekler ve benzeri birçok olguyu da dikkate almak gerekmektedir. Burada sayılan ve sayılamayan pek çok kültürel öğe değer kavramının şekillenmesinde farklı düzeylerde etkilidir. Yani bir bireyin değer yargısından bahsedildiğinde öncelikle içinde yaşadığı toplumun değer yargıları akla gelmelidir.

2.2. Değer Türleri

İlgili alanyazın incelendiğinde çeşitli değer kavramlarının yanı sıra, değerler konusunda yapılmış çeşitli gruplamalara ulaşılmaktadır. Bu konuda öne çıkan sınıflamalardan biri değerleri ekonomik, kuramsal, estetik, politik, sosyal ve dini olarak gruplandırmaktadır. Bu gruplamalar içerisinde yer alan değerleri incelediğimizde; başkalarına yardım etme, işbirliği, dürüstlük, nezaket, özgürlük, sorumluluk, cesaret, merhamet, dürüstlük gibi değerlere daha çok vurgu yapıldığını görmekteyiz (Lickona, 1991; Brynildssen, 2002).

Akin ve arkadaşlarına (1995) göre insan hakları evrensel beyannamesinin temelini evrensel ahlak değerleri oluşturmaktadır. Beynamede yer alan değerlerden kimileri şunlardır: İşkenceye karşı olma, özgürlük, yaşam, suçu ispatlanana kadar suçsuz kabul edilme, ifade, din ve vicdan hürriyeti, sosyal hayata erişme özgürlüğü, yeterli ve temel düzeyde eğitim ve sağlık olanaklarına kavuşma. Bunların yanı sıra Heenan (2007) tarafından tüm değerlerin temeli kabul edilebilecek sekiz adet temelin varlığına vurgu yapılmaktadır. Bunlar; merhamet, dürüstlük, sorumluluk, şefkat, saygı, başkalarının farkında olma, saygı ve uyum (itaat olarak da kabul edilir).

Buraya kadar anlatılanları özetleyecek biçimde değerleri amaç ve araç değerler olarak ikiye ayıran Rokeach (1973), bir bireyin ne kadar çok değer yargısının olduğunu yaşantısıyla ve gereksinimleriyle ilişkilendirmektedir. Yazara göre amaç değerler bireysel ve toplumsal olarak nitelenebilecek değerlere işaret etmektedir. Burada bireyin aile güvenliği, mutluluk, dünya barışı ya da rahat yaşam koşullarını arama gibi tercihleriyle şekillenen değerler söz konusudur. Bunun yanında araç değerler olarak bireyin ahlak konusunda öne çıkardığı değerlere işaret etmektedir. Bunlar arasında dürüst davranma, sorumluluk alma, kibar olma gibi değerlerler gösterilebilir. Burada yazarın vurguladığı nokta her iki değer grubunun da kişilerin bireysel tercihlerine dönük olduğudur.

Değerlerin sınıflandırılması konusunda yapılan bir diğer gruplamada bir bireyin evrensel ihtiyaçlarının benzer ve farklı yönleri ortaya çıkarılarak on farklı kategoride elli farklı değer tanımlaması yapılmıştır. Gruplaması yapılan değer türleri arasında evrensellik, yaşamdan haz duyma, iyilikseverlik, güç, uyum, uyarım, başarı, geleneksellik, öz-yönelim ve uyum gösterilmektedir (Schwartz ve Bilsky 1987, 1990; Schwartz 1992). Araştırmacıların yaptığı sınıflamalarda dikkate aldıkları temel nokta, değerlerin insan doğasına, bireysel ihtiyaçlara ve evrensel değerlere uyumunun gözetilmesidir.

2.3. Değerlerin Bireysel ve Toplumsal İşlevi

Değerler konusundaki çalışmalar incelendiğinde değerlerin bireysel ve toplumsal işlevlerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Değerler öncelikle bireysel anlamda fonksiyon üretirken devamında toplumsal anlamdaki işlevleri bunu takip etmektedir. Bireysel ve toplumsal işlevler zaman zaman birbirini takip eden ve birbirini destekleyen etkileyen özelliklere sahiptir. Bu konuda Rokeach (1973) değerlerin işlevleri konusunda şu gruplamaları yapmaktadır:

- Değerler bireysel olarak uyarılama görevi görürler. Burada öne çıkan konu bireyin toplumdaki diğer bireylere göre, kendisindeki değerleri uyum sürecine almasıdır. Toplumsal değerlerle uyuşmayan bireysel değerleri dönüştürmeye çabalamaktadır ya da sahip olduğu değerleri sosyal, bilişsel olarak savunabileceği bir forma sokmaya çalışmaktadır.
- Değerler bireyin sahip olduğu egoyu korumaya yararlar. Değerler bu açıdan incelendiğinde bireyin benlik yapısının sağlıklı kalmasına yardımcı olabilir. Örnek olarak temizliğe önem veren, kibar olarak nitelenen bir bireyin bu değerleri bir yönüyle bireysel yapısının bütünlüğüne, benlik saygısının güçlenmesine de hizmet etmektedir.
- Bir diğer işlev olarak değerlerin bireyin kendini gerçekleştirmesine ve bilgi üretmesine yardımcı olmasıdır. Başarı duygusu ve araştırma birer değer olarak bireyin anlam arayışına, kendini gerçekleştirmesine, merak ettikleri konulara ilişkin çalışmalar yaparak bir yönüyle kendini gerçekleştirmesine destek olmaktadır.

Kumbasar'a (2011) göre değerler bireyin günlük davranışlarına etki etki eden, onları bir yönüyle düzenleyen genel ilkelere işaret etmektedir. Bunlar yalnızca bireyin davranışlarına etki etmekle kalmaz, bir iç-tutarlılık da sergilerler. Bu açıdan bakıldığında değerlerin dönüştürücü bir fonksiyonu bulunmaktadır. Bireyin dönüştürülmesi toplumun dönüştürülmesine imkan sağlar. Burada vurgulanan temel düşünce değerlerin hem bireylerin yaşamlarını olumlu anlamda etkilediği, buradan hareketle toplumların ve devamında evrensel değerlerin güçlendirilmesiyle küresel sistemin iyilik halini yaşamasına, bir yönüyle ideal birey, ideal toplum, ideal dünya söyleminin gerçeğe dönüşmesine katkı sunmaktadır.

Değerler, bireylerin yaşamında olumlu anlamda değişmelere yol açarken toplumların da böyle bireylerden oluşacağı düşünülürse, uyum içinde yaşayan bir topluma gidiş söz konusu olacaktır. Bu durumun tersi de söz konusu olabilir. Bireysel anlamda değerlerin göz ardı edilmesi, toplumsal anlamda değerlerin geri planda kalmasına yol açabilir. Bu durumda bireylerin toplumsal aidiyet duygularının körelmesi onların toplumdan uzaklaşmalarına neden olabilir ve nihai olarak bu şekilde yaşayan bireylerden oluşan toplumların da çöküşe gidecekleri düşünülebilir (Akyol, 2010).

Değerlerin bireysel ve toplumsal işlevleri konusunda çeşitli sosyologlar tarafından açıklamalar getirilmiştir. Örnek olarak Mukerjee (1949) tüm insan davranışlarının, bireyler arası ilişkilerin değerlerle ilişkili olduğunu söylerken, Shils (1982) bireylerin sahip olacağı değerlerin toplumun bir arada tutulmasına, bir düzen kurulmasına, toplumsal yapı içerisinde bir uyum sağlanmasına katkıda bulunacağına işaret etmektedir. Bu noktada değerlerin bireysel ve toplumsal işlevlerinin birbirinin destekleyicisi olduğu, diğer bir deyişle aralarında iki taraflı neden sonuç ilişkisi bulunduğu söylenebilir.

Bu konuda destekleyici olarak Fichter (1999), değerlerin bir yönüyle toplumda bir kontrol aracı olarak işlev gördüğünü, toplumun üyelerinin davranışlarının değerlendirilmesi için ölçütler sunduğunu söylemektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde değerlerin toplumda bireyler için sınırları belirleyici olduğunu, bir yönüyle ödül ya da ceza sistemine kaynaklık ettiği, olumlu ve olumsuz davranışların, diğer bir ifadeyle yapılması uygun olan ve yapılmaması öngörülen davranışların neler olacağını belirlediği söylenebilir. Yazar değerlerin bireysel ve toplumsal işlevi konusunda şunları söylemektedir:

- Değerler, birey ile onun içinde bulunduğu toplumun sosyal değerlerinin karşılaştırılmasında, bir değer biçilmesinde birer ölçüt olarak işlev görerek bireyin toplumda nasıl konumlandığına dair bir fikir verir.
- Değerler bireylerin dikkatlerini faydalı ve önemli olarak nitelendirilen maddi kültürel nesnelere odaklamalarını sağlar. Bu değerli nesne, kişi ya da grup için her daim en iyi olmak durumunda olmamakla birlikte o nesnenin sosyal açıdan değerli görülmesine ve onun için çaba sarf edilmesine neden olur.
- Değerler toplumca onaylanan davranışları orta koyarlar. Bu şekilde bireyler düşünce ve davranışlarını en iyi nasıl ortaya koyabileceklerini anlarlar.
- Kişilerin sosyal rolleri özümsemelerinde ve bu rollerine uygun bir şekilde davranmalarında rehber olarak işlev görürler.

- Kişileri geleneklere uymaya yönlendirir. Faydalı olan faaliyetlerin yapılması konusunda bireyleri motive ederler. Aynı zamanda kabul görmeyen davranışların sergilenmesine mani olurlar. Yasaklanmış olan eylemlerin neler olduğunu gösterirler ve sosyal ihlallerden kaynaklı utanma ve suçluluk duygularının anlaşılabilmesini sağlarlar. Değerler sosyal dayanışmayı sağlar.
- Değerler, insanın temel dürtülerinin ve arzularının, yaşamına uygun, istikrarlı ve tutarlı bir şekilde bütünleşmesi ve yerine getirilmesinde önemli bir rol oynar.
- Değerler, sosyal eylemde hem bireysel hem de toplumsal tepki ve tutumlardan oluşan genel deneyimlerdir.
- Toplumlara oluştururlar, sosyal ilişkileri entegre ederler.
- Kişiliğin ideal boyutlarını ve menzilini ve kültür derinliğini kalıp haline dönüştürürler.
- İnsanların davranışlarını etkiler ve başkalarının eylemlerini değerlendirmek için ölçüt olarak hizmet ederler.
- Sosyal hayatın yürütülmesinde oynayacakları büyük rolleri vardır.
- Günlük davranışları yönlendirecek normların oluşturulmasına yardımcı olurlar.

2.4. Değerler Eğitiminin Amacı ve Tarihsel Gelişimi

Raths, Harmin ve Simon'a(1966) göre modern çağda neredeyse ailenin yetişkin tüm bireylerinin gelir getirici işlerde çalışmaları, parçalanmış aile yapısı gibi birçok neden, çocukların değer geliştirme noktasında temel kaynak olan aile desteğinden zaman zaman yoksun kalmalarına ya da yetersiz destek almalarına yol açabilmektedir. Bunların yanında sosyal medyanın gelişmesi, iletişim araçlarının zenginleşmesi ve çocuklar tarafından kolaylıkla erişilebilir olması çocukların temel bireysel ve toplumsal değerleri edinmede yanlış kaynaklardan destek almalarına, diğer bir deyişle aile ve toplum tarafından istenmeyen değer yargıları geliştirmelerine yol açabilmektedir. Bu yönüyle çocukların bireysel ve toplumsal değer yargılarını sistematik bir biçimde öğrenebilecekleri öğretim programlarının hazırlanması bir gereklilik haline gelmiştir. Bu yönüyle öğretim programları aracılığıyla verilecek değerler eğitimi hem aileyi bu konuda destekleyici olacak hem de aileden yoksun olan çocuklara ailenin eksikliğini tamamlayacaktır.

Değerler eğitiminin öğretim programları ve okullardaki düzenli etkinlikler yoluyla kazandırılması akla zaman zaman kimi soruları da getirebilmektedir. Örnek olarak öğrencilere kazandırılacak değerler programlarda nasıl yer almaktadır; hangi değerler ne oranda öğrencilere öğretiliecektir, değerler öğrencilere aktarma biçiminde mi yoksa

öğrenciler tarafından değer oluşturma biçiminde mi kazandırılacaktır. Sorular bu şekilde uzayıp gitmektedir. Lickona (1993) ve Dale (1994) bu noktada değerler eğitiminin merkezi bir otorite tarafından geleneksel bir yaklaşımla mı, dahası bir beyin yıkama biçiminde mi yoksa yalnızca değer aktarımı yapıp ya da öğrencilerin kendilerinin bilinçli tercihlerle kendi bireysel değer yargılarını oluşturup, toplumsal değerlerle bir harmoni oluşturmalarının mı sağlandığını sorgulamaktadırlar. Yazarlara göre burada aslolan küçüklerin eğitim düzenekleri içerisinde seçenekler yardımıyla kendi değerlerini oluşturmaları, doğru ve yanlış değerlere ilişkin yargıları bulmalarıdır. Bu konuda Brynildssen (2002), Vess ve Halbur (2003) değerler eğitiminin yalnızca okullarda yürütülen süreçlere bırakılmamasını, öğretmenler, öğrenciler, diğer aile üyeleri, ebeveynler ve okul aile birliği gibi yapıların ortak hareket etmesinin önemini vurgulamaktadır.

Değerler eğitimi konusunda bireysel değer kazandırmanın, doğru ve yanlış kavramlarını güçlendirmenin yanında bireylerin psikolojik, ahlaki, kültürel ve sosyal gelişimlerine vurgu yapan karakter eğitime odaklanmak, kişisel niteliklerin geliştirilmesi noktasında erdemli olma, bireysel ve sosyal tutum takınma gibi özelliklerin dikkate alınması bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır (Halstead ve Taylor,2000).

CEP (2002) [Character Education Partnership] öğretim programlarında karakter eğitimi tanımlanırken genellikle bilişsel gelişim, sosyal öğrenme, duyuşsal gelişim, erdem ve ahlak geliştirme, vatandaşlık bilinci ve toplumsal farkındalığı güçlendirme, çatışmaları çözme, şiddeti engelleme ve zararlı maddelerin kullanımını önleme gibi özellikler ön plana çıkmaktadır.

Değerler eğitimi denilince Harmin ve arkadaşlarına (1973) göre üç düzeyden bahsedilmektedir: Gerçekler, kavramlar ve değerler. Yazarlara göre gerçekler kavramları oluşturmada kullanılan kaynaklardır aslında. Kaynaklardan yola çıkılarak kavramlar oluşturulur ve bu kavramların üzerine değerler inşa edilir. Değerler eğitiminin üç, dört ve daha fazla aşamada yürütüleceğine dair ilgili alanyazında farklı görüşler bulunmaktadır.

Değerler eğitimi konusunda ilk bilimsel çalışmaların Birleşik Devletlerde başladığı söylenebilir. Leming'e (2006) göre bu konudaki ilk bilimsel çalışma "Studies in the Nature of Character" adlı çalışma olarak gösterilirken, bu konuda Kohlberg'in "Ahlak Gelişimi" konusundaki çalışmalarıyla bu sürecin güçlendiği söylenebilir. Bu konuda çalışma yapan ve adı sıklıkla duyulan araştırmacılar arasında Simon, Raths, Rokeach, Harmin, How, Kohlberg, Kirschenbaum gösterilmektedir.

Günümüzde kullandığımız anlamıyla değerler eğitimi 1990'lı yılların soğuk savaş sonrası toplumsal yozlaşmalar, toplumlardaki ahlaki değerlerin zayıflaması, bireylerin toplumun geneliyle uyum sorunları yaşamaları, yoğun gençlik sorunları, sosyal dokunun zarar görmesi gibi nedenlerden dolayı bir önlem olarak işlev görmektedir. Ailelerin yukarıda sayılan olumsuz sonuçlarla baş etmede güçlük yaşaması, diğer bir deyişle yetersiz kalması okullarda, sistematik programlar yoluyla değerler eğitimi yapılmasını gerekli kılmaktadır (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008).

Değerler eğitiminin kökeni her ne kadar Birleşik Devletler olsa da günümüzde dünyanın birçok bölgesinde bu konuda profesyonel faaliyetler düzenlenmekte, öğretim programları geliştirilmekte, öğretmenlere yönelik eğitim faaliyetleri yapılarak değerler eğitimi verecek personelin yetiştirilmesi sağlanmaktadır. Değerler eğitimi konusunda öğrenciler, aileler ve diğer taraflardan gelen geri bildirimler doğrultusunda öğretim programlarının ve okullardaki etkinliklerin zenginleştirilmesi sağlanmaktadır. Bu faaliyetler konusunda dünyanın birçok ülkesi benzer adımlar atmaktadır. Taylor (2013) araştırmasında dünya üzerindeki birçok ülkenin artık değerler eğitimine eskisine oranla daha fazla yer verdiklerini söylemektedir. Taylor'un araştırmasında detaylı olarak incelediği ve örnek olarak gösterdiği ülkeler arasında; Avustralya, Hindistan, Endonezya, Japonya, Filipinler, Singapur, Slovenya, İsveç, Tayland ve İngiltere'den geniş uygulama örneklerine yer verilmektedir.

2.5. Değerler Eğitiminde Yaklaşımlar

İlgili alanyazın incelendiğinde değerler eğitiminin nasıl yapılacağına ilişkin farklı yaklaşımlar olduğu görülmektedir. Bu konuda Superka'nın (1976) değer öğretimi ile ilgili olarak telkinde bulunma, ahlaki gelişim sağlama, belirgin hale getirme, aydınlatma, analiz etme, davranışa dönüştürme gibi yaklaşımlarının yanında, Lickona ve Wynne ile Ryan, Molnar gibi hikayelerden yararlanarak doğrudan öğretim yapmayı savunanlar, Kohlberg gibi tartışma grupları, ilgi destekleyicileri, grup çalışmaları ve yanı sıra program dışı etkinlikleri önerenler de bulunmaktadır (Halstead ve Taylor, 2000).

Bunların dışında Sinclair (2004) tarafından öğrencilere kazandırılacak değerler konusunda verilecek eğitimin entegre edilmiş programlar biçiminde diğer derslerde konu alanlarıyla ilişkilendirilmesi önerilmektedir. Ona göre değerlerin ayrı bir ders ya da bir program yerine uyumlu olabilecek farklı farklı derslerle işlenmesi öğrencilerde değer ediniminin ya da değer oluşturma kalıcılığını artıracaktır.

Ortak özellikleri dikkate alındığında bu yaklaşımları değer aktarma, değer geliştirme ve bütüncül yaklaşımlar olarak gruplamak mümkündür.

2.5.1. Doğrudan Öğretim-Değer Aktarma

İlgili alanyazında en sık karşılaşılan ve uygulaması en çok yapılan yaklaşım değer aktarma yaklaşımıdır. Bu yaklaşım içerisinde, değer telkini ve davranış değiştirme doğrudan öğretim sınıfında en sık karşılaşılan yöntemlerdir.

İşcan'a (2007) göre doğrudan öğretim grubundaki telkin yöntemi eğitimi alan öğrencilere hedeflenen değerleri kazandırmak, öğrencilerin bu değerleri özümseyerek yaşamlarına yansıtmasını sağlamaktadır. Bu şekilde öğrencilerin var olan değerleri üzerinde değişiklik yapılması istenmektedir. Doğanay da (2006) bu konuda İşcan gibi düşünmektedir. Ona göre de bu yöntem toplumun öğrencilere kendi değerlerini zorla kazandırmaya dönüktür. Bu değerler arasındna doğruluk ve dürüstlük, adalet, dayanışma, özgürlük ve benzeri temel düzeydeki değerler öyküler, efsaneler, şarkılar ve oyunlar yoluyla öğretim programında öngörülen çerçevede öğretilmeye çalışılır.

Bu konuda Ulusoy ve Dilmaç (2014) da benzeri düşüncededir. Toplumun sahip olduğu değerler en kolay biçimde öğrencilere kazandırılacağı için sıklıkla telkin etme yaklaşımı kullanılmaktadır. Aydın ve Akyol(2013) telkin yönteminde dini referanslara gönderme yapılarak öğrencilerin itiraz etmelerinin önünün kapatıldığını ve eğitimi yapılan değerlerin kolaylıkla almalarının sağlandığını belirtmektedir. Dahası telkin etme yaklaşımında öğrencinin herhangi bir değeri sorgulama gibi imkanı yoktur, olduğu gibi edinmek zorundadır.

Davranış değiştirme yoluyla değer öğretimi doğrudan öğretimin bir yöntemi olarak dניתelenebilir. Sarı'ya göre(2007) burada önemli olan programlanmış bir öğretim sürecinin amaç, ölçüt, yöntem belirleme, süreci uygulama, davranış kazandırma, yöntemi değerlendirme ve değerlendirme sonucuna göre sürecin tekrar edilmesi ya da pekiştirilip sonlandırılması esastır. Kaymakcan ve Meydan'a (2012) göre değerleri doğrudan öğretme yetişkinler için daha kolay uygulanabilir bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımla ödüllerin ve pekiştiricilerin sıklıkla kullanılarak öğrencileri koşullanma yoluyla öğretme sürecine katmak ve süreci başarıyla devam ettirip sonlandırmak diğer yaklaşımlara göre yetişkinler için daha kolaydır, o nedenle daha çok tercih edilir.

2.5.2. Değer Oluşturma/Geliştirme

Kaymakcan ve Meydan'a (2012) göre değer geliştirme tümevarımcı bireysel öğrenmeye odaklanır. Bu yaklaşımla öğrencilerin kendi yaşantıları merkeze alınarak öncelikle öğrencilerin kendileri hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanır, devamında öğrencilerin toplumsal değer yargılarını inceleyerek kendi değer yargılarını kurmalarına olanak tanınır. Bu yaklaşımda öğrencilerin tercihleri önemlidir ve bu tercihlerin güçlendirilmesine dönük etkinlikler yapılmasına dikkat edilir.

Değer oluşturma yaklaşımları içerisinde ahlaki akıl yürütme konusunda öğrencilerin becerilerini güçlendirmek ve bu yolla öğrencilerin ahlaki gelişim özelliklerinin güçlendirilmesi hedeflenir ve bireyden yola çıkılarak toplumun inşasına çalışılır. O nedenle bu düşüncenin babası sayılan Kohlberg adil topluluk okullarını kurmuştur. Bu yaklaşımda öğretim sürecinde tartışma grupları kurulurak öğrencilerin fikirlerini savunmaları, sorulara yanıtlar bulmaları, örnek olaylar yoluyla kendi gerçeklikleri ile grubun gerçekliğini çözümlemeye çalışmaları hedeflenir. Böylelikle öğrenciler bireysel ve toplumsal değerler arasındaki farkı iyice kavrar ve ikisinin uyumu için neler yapması gerektiğini muhakeme eder. Bu bir yönüyle öğrencilerin geleceğe hazırlanmasıdır (Akbaş, 2014).

Ulusoy ve Dilmaç (2014) değerlerin analiz edilmesine yönelik geliştirilen yaklaşımın temel amacının, yeni, daha önce karşılaşılmamış sorunlar karşısında öğrencilerin yeni bakış açıları oluşturabilmeleri amacıyla bilimsel araştırma süreçlerinin geliştirmeleri olduğunu vurgulamaktadır. Bilimsel araştırma süreçlerini geliştiren öğrenciler eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini de geliştirecekleri için bu şekilde değer geliştirilmesi hem birey hem de toplumun yararına olacaktır. Doğanay (2006) değerlerin analiz edilmesi yaklaşımının öğrencilerin yaşanan süreçte duygularını katmadan, eleştirel bir yaklaşımla sorunları ya da soruları dikkatle detaylandırıp bir karar verebilmelerine olanak tanıdığı için önemli doğurguları olacağını düşünmektedir.

Bir diğer değer öğretme yaklaşımı olan değer açıklama, hümanist eğitim felsefesine göre oluşturulmuştur. Burada öğrencilerin alternatif değerler arasından kendi tercihlerini yapmaları, dikkatli bir biçimde değerler üzerinde detaylarıyla düşünme, böylelikle değerlerin kendisi için ne kadar anlamlı olup olmadığı konusunda yordama yapmayı öngörmektedir (Kaymakcan ve Meydan, 2014). Bu yönüyle ele alındığında değer açıklama yaklaşımı doğrudan öğretim yaklaşımına ters yönde gelişmiştir. Diğer bir ifadeyle birbirlerinin alternatifidirler (Doğanay, 2011).

2.5.3. Bütüncül Yaklaşımlar

Bütüncül yaklaşımlar için ilgili alanyazında birbirinden farklı tanımlamalar yer almaktadır. İlgili araştırmalar incelendiğinde bütüncül yaklaşımların bir yönüyle değer aktarma ve değer geliştirme yaklaşımlarının eksikliklerinin ortaya çıkarılıp daha işlevsel bir yöntemle odaklanmak istenildiği söylenebilir. Bütüncül yaklaşımlar temelde karakter geliştirmeye odaklanmaktadır. Bu değer eğitimi yaklaşımında sistemlilik ve öğretimsel etkinliklerin bütünleştirilmesi esastır (Ulusoy ve Dilmaç, 2014; Kaymakcan ve Meydan, 2014)

Durmuş'a (2014) ve Aktepe'ye (2014) göre karakter eğitimi, öğrencilere okulda temel evrensel değerleri edindirmeye, bu değerlere karşı bir farkındalık oluşturmaya odaklanır. Öğrencilerin temel evrensel değerlere yönelik farkındalığının güçlenmesiyle sonraki aşama olarak öğrencilerin bu değerleri içselleştirmesi ve kendi davranışlarına yansıtması beklenir. Karakter eğitimi öğrencilerin kendi özelliklerine uygun biçimde becerilerini geliştirmeye, bilgi üretmelerine destek olmaya, öğrenme sürecinin sorumluluğunu almalarını öğretmeye odaklanır.

Karakter eğitimi bir yönüyle nitelikli toplumların inşasını amaçlamaktadır. Bilinçli tercihlerle kendi yapısına uygun biçimde temel ahlaki ve insani değerleri benimseyen öğrencilerin, içinde bulundukları toplumda iyi örnekler oluşturmaları, zamanla toplumda bu şekilde temel insani ve ahlaki değerlere sahip bireylerin artmasıyla iyi toplumların oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu yönüyle ele alındığında aslında karakter eğitimi tüm değer eğitimlerini kapsayan bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira karakter sözcüğü doğası gereği diğer tüm değerleri kapsamaktadır. Birçok kaynakta karakter teriminden, toplumların önemseydiği ve toplumun üyelerinde olmasını istediği özellikler bütünü olarak bahsedilmektedir. Böyle olunca karakter eğitimiyle toplumun istediği nitelikte bireylerin yetiştirilmesi ve bu bireylerden nitelikli toplumların oluşturulması mümkün olacaktır (Hökelekli, 2013; Akbaş, 2014).

Kaymakcan ve Meydan'a (2014) göre okulda yazılı olan kuralların, amaçların ve öğretim materyallerinin ötesinde müfredatta yazılmayan öğretmen, öğrenci, aile ve yöneticilerin inançları, tutumları, beklentileri ve motivasyonları doğrultusunda açık programı bütünleyen çoğu zaman ondan daha etkili olan örtük bir program vardır. Bu yönüyle ele alındığında öğretim programları aracılığıyla okullarda yürütülen değerler eğitimi faaliyetlerinde hedeflenen değer kazandırmanın yanında, programlarda yer almasa da

öğrencilerin birbirlerinden, öğretmenlerinden, öğrenme deneyimlerinden ve benzeri çeşitli unsurlardan etkilenecek edindikleri değerler de öğretim sürecinde önemli yer tutmaktadır.

2.6. Değerler Eğitiminde Okulun ve Öğretmenin İşlevi

Eğitim denilince her yaştan, her kesimden, her eğitim düzeyinden kişilerin başkalarına öğrettiklerini kastederiz. Ama konu okullarda yürütülen planlı faaliyetler olunca o zaman devreye öğretmenler girer ve biz bu sefer öğretim programı aracılığıyla yürütülen eğitim faaliyetlerinden bahsederiz.

Değerler eğitiminin okul ayağında en önemli aktör öğretmendir. Böyle olunca Yavuzer'e (2012) göre öğretmenlerin omzuna yüklenen sorumluluk da artmaktadır. Ailede ebeveynler çocuğun yaşamındaki ilk öğretmenleridir. Çocuk büyümeye başlayıp okula gelmeye başlayınca artık öğretmeni her şeyi olmuştur ve öğretmen adeta üçüncü bir ebeveyn gibi çocuğu yetiştirmeye devam eder. O nedenle öğretmenler değerler eğitiminde rehberlik, öğreticilik, aktarıcılık gibi birçok fonksiyon icra etmektedirler.

Öğretmenlerin kullandıkları yöntem ve teknikler değerler eğitiminin başarısını doğrudan etkilemektedir. Öğretmenler değer eğitiminde bir yönüyle rol model olarak işlev görmektedir. Tavırlarında, davranışlarında, okulda, okul dışında, zaman sınırlaması olmadan günün her zamanında dikkatli davranması gerekmektedir. Öğretmen her haliyle öğrencilere örnek olmak durumundadır. Böyle olunca öğretmenler değerler eğitiminin başarılı ya da başarısız olmasında, diğer bir deyişle öğrencilerin olumlu ya da olumsuz karakter sahibi olmalarında en önemli etkenlerden birisidir (Kurtde Fidan, 2009).

Uzun ve Köse'ye (2017) göre bu açıdan bakıldığında öğretmenlerin yürüteceği planlı öğretim faaliyetlerinin merkezinde olması kaçınılmaz gibi görünmektedir. Karakter eğitiminde öğretmen merkezli çalışmalar yapılması, amaçlanan davranışlara ulaşılmasında belirleyici olacaktır.

Değerler eğitimi konusunda Türkiye'de ve dünyada çeşitli bakış açıları geliştirilmektedir. Bozdaş'a (2013) göre, günümüzde artık değerlerin ailede yeterli düzeyde verilemediğini, dünyada genel kanaatin okullar yoluyla bireylere temel insani ve evrensel değerlerin kazandırılarak istenilen toplum yapısına ulaşılabileceği öngörülmektedir. "İyi bireylerden oluşan toplumlar iyi toplamlardır" gibi bir düşünceden hareketle devletler yurttaşlarını istedikleri doğrultuda yetiştirmeye çaba göstermektedirler. O nedenle üretim sektörü gibi, fabrikalar gibi herhangi bir maddi getirisi olmayan eğitim sistemine kaynak ayırmak önemli hale gelmiştir. Dahası ülkelerin eğitim sistemlerine yaptıkları yatırımların

büyüklüğü ile gelişmişliği karşılaştırılmaktadır.

Okullar planlı öğretim faaliyetlerini yürüttükleri için değerler eğitimin merkezidir. Tıpkı öğretmenlerin çocukları etkilediği gibi okulların yapısı, olanakları, işleyişi, iç mekanizmaları çocukları etkilemektedir. Dahası dünyada okullaşma oranının yüksekliğinin önemli bir olgu olarak kabul edildiği de bir gerçektir. Yüksek okullaşma oranları toplumda daha fazla çocuğun okula gitmesine yaramaktadır. O nedenle okulların yukarıda sayılan özelliklere ne kadar sahip olduğu ile bu okullarda verilecek değerler eğitiminin başarısı ve niteliği aynı oranda olacaktır (Kaymakcan ve Meydan, 2014).

Okullar kurum olarak toplumun her açıdan önünde olmalıdır. Topluma örnek olmalıdır. Okulların planlı öğretim faaliyetleri yapılan yerler olmasının yanında, öğretmenlerinin temel insani ve evrensel değerleri taşıdığı, bunu okulun içinde ve dışında sergilediği, karakter eğitimi için uygun ortamların ve olanakların sağlandığı, yasal olarak Milli Eğitimin temel amaçlarına ulaşılması için çalışmaların yürütülmesi gereken yerler olduğu da unutulmamalıdır. Bu açıdan irdelendiğinde okuldaki her öğretmenin öğrencilerine örnek olma konusunda benzer hassasiyete sahip olmaları, okulun da bir kültür ortamı olarak değer geliştirmeye odaklanması önemlidir. Okul bir düzenin, disiplinin, planlı ve programlı hareket etmenin tanımıdır bir yönüyle. O nedenle okul denilince öğrencilerin istenen bilgi ve becerilerinin yanında sürekli olumlu ve istenen davranışları kazanacakları, liderlik özelliklerinin farkına varıp güçlendirecekleri bir ortamla gelmektedir (Ulusoy ve Dilmaç; 2014; Tan, 2012). Türkiye’de değerler eğitimi konusunda Onsekizinci Milli Eğitim Şurasında değerler eğitimi konusunda tavsiye niteliğinde kimi kararlar alınmış, 2003 yılından beridir de öğretim programlarında değerler eğitimi konusuna daha fazla yer vermeye başlanmıştır. Şurada alınan kararlardan kimileri şu şekildedir (Kaymakcan ve Meydan, 2014, MEB, 2014):

- Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, çocuklarımızın ve gençlerimizin sahip olduğu değerleri belirlemeye yönelik ülke çapında alan araştırması yapılmalı ve bu araştırma her 4 yılda bir güncellenmelidir.
- Öğretim programlarında, değerler eğitiminde değer aktarımı yerine ulusal ve evrensel değerler birlikte düşünülerek farkındalık kazandıracak yaklaşımlara öncelik verilmelidir.
- Değerin bir tercih olduğu ve toplumların benzer tercihlere sahip kişilerden oluştuğu vurgulanarak öğretmenlere değer eğitimi bilinci kazandırılmalıdır. Öğretmen yetiştiren tüm programlarda değerler eğitimine yönelik bir ders

konulmalı ve sistemdeki öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarında değerler eğitimine yer verilmelidir.

- Ortak değerlerin vurgulanması ve değer farklılıklarının zenginlik olduğu bilincinin kazandırılması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Tüm eğitim-öğretim kademelerinde değerler eğitime yönelik STK'larla iş birliği yapılarak alan öğretmenlerinin ortak kullanabileceği program ve materyal geliştirilmelidir.
- Değerler eğitime, okul öncesinden başlayarak yaygın eğitim de dahil olmak üzere eğitim-öğretimin her kademesinde, tüm derslerde okul kültürü içerisinde yer verilmeli ve bu konuda öğretmen, yönetici, öğrenci, aile ve çevre ile iş birliğine gidilmeli, farkındalık oluşturulması için kitle iletişim araçlarından faydalanılması amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Ödüllendirme kriterlerinde, değerler eğitimi açısından örnek davranışlar sergileyen öğrencilere yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.
- Medya ve değerler eğitimi ilişkisi konusunda farkındalık kazandırmaya yönelik araştırma ve eğitim çalışmalarına önem verilmeli; bu konuda gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Öğrencilerin akademik başarıları yanında değerlerin oluşumunda önemli yeri olan duygusal, sosyal ve ruhsal zeka gelişimlerine yönelik de yatırım yapılmalıdır. Değerler eğitimi konusunda önemli işlev gören "din kültürü ve ahlak bilgisi" dersi çoğulcu bir anlayışla tüm öğretim kurumlarında daha etkin olarak okutulmalıdır.

2.7. Değerler Eğitiminde Kullanılan Araç-Gereç ve Materyaller

İlgili alanyazın incelendiğinde değerler eğitimi konusunda kullanılacak araç-gereç ve materyaller konusunda çok geniş bir listeye ulaşılamamaktadır. Bununla birlikte konuyla ilgili dünyada artan ilgi nedeniyle zaman içerisinde materyal konusunda çeşitlenmeler olacağı kuşkusuzdur. İlgili alanyazında değerler eğitimi konusunda kullanılan araç-gereç ve materyaller sınıflandırıldığında Tablo 1'deki gibi bir yapı ortaya çıkmaktadır:

Tablo1

Değerler Eğitiminde Kullanılan Materyal Grupları

<i>Materyal Grubu</i>	<i>Örnekler</i>
Basılı materyaller	Ders kitapları, broşürler, dergiler, sözlükler, atasözleri, deyimler ve yazım kılavuzları
Edebi eserler	Hikayeler, efsaneler, şiirler, kahramanlık öyküleri, romanlar, tiyatro metinleri, drama metinleri
Görsel-işitsel materyaller	Hareketli görüntüler, filmler, belgeseller, ses kayıtları, öğretmen ve öğrencilerin hazırlayacağı kağıt katlama, yapıştırma ve kesme etkinlikleri,
Kaynak kişiler	Yaşayan değerlerimiz, canlı tarih kaynakları
Geziler	Huzurevine, kültür ve sanat merkezlerine, doğal güzelliklerin olduğu parklara, vb.
Sanat eserleri	Heykeller, görsel tasarım eserleri
Resim ve fotoğraf atölyesi	Konu değeri olan resim etkinlikleri, fotoğraf sergileri
Teknolojik araç-gereçler	Bilgi işlem teknolojileri, akıllı tahtalar, projeksiyon, çevrimiçi ortamlar

Tablo 1 incelendiğinde okullarda değerler eğitimi kapsamında en fazla kullanılacak materyallerin edebi eserler ile ders kitapları olacağı düşünülebilir. Bu konuda Akbaş (2004) Türkçe dersinde edebi eserlerin sıklıkla kullanılması yoluyla değerler eğitimi yapıldığını vurgulayarak bu düşünceye destek vermektedir. Yazara göre edebi eserler geçmiş ile gelecek arasında bir köprü gibi görev yapacak, geçmişin, dolayısıyla toplumun değerlerinin öğrencilere aktarılmasında yarar sağlayacaktır.

Akbalık (2015) da bu görüşe destek vermekte ve dahası Milli Eğitim ders kitapları hazırlama komisyonlarının değerler eğitimi konusundaki metinlere ders kitaplarında daha fazla yer vermesini, yapılacak etkinlikler için etkili metinler oluşturulmasını önermektedir.

Bu konuda Kurtdebe-Fidan (2016: 167-169) da benzer düşüncededir. Değerler eğitimi konusunda kullanılacak araç-gereç ve materyallerin olabildiğince çeşitlendirilmesini önermektedir:

“Ayrıca değerler kazandırılırken çeşitli öğretim araç-gereç ve kaynaklardan da yararlanılabilir. Kazandırılması gereken değerle ilgili öğretmenler tarafından geliştirilmiş iki ve üç boyutlu materyallerden, filmlerden, belgesellerden, animasyon çizgi filmlerden, belirli gün ve haftalardan, görsellerden, efsanelerden, atasözleri ve deyimlerden, masallardan, hikâyelerden, karikatürlerden, güncel olaylardan, afişlerden, eğitsel kol çalışmalarından, kuklalardan, gazete ve çocuk dergilerinden, gezilerden ve şiirlerden yararlanılabilir.”

İlgili alanyazın incelendiğinde Türkiye’de değerler eğitiminde kullanılan materyallerin çoğunlukla edebi ürünler ile teknolojik araçlar olduğunu görmekteyiz. Öğretmenler konuları işlerken efsaneler, romanlar, hikayeler, drama metinleri, atasözleri, deyimler gibi kaynakların yanında, etik konuları içeren videolar, filmler, belgeseller, ses kayıtlarını ve fotoğrafları sıklıkla kullanmaktadırlar. Alanyazından derlenen bilgiler ışığında değerler eğitiminde kullanılacak araç-gereç ve materyallerde şu özelliklerin bulunmasının yerinde olacağı söylenebilir:

1. Araç-gereç ve materyaller somut özellikler taşımalıdır. Öğrencilerin gözüne hitap etmelidir.
2. Temel insani ve evrensel değerlere gönderme yapacak nitelikler içermelidir.
3. Ulusal ve toplumsal yapıya uygunluk arzetmelidir.
4. Öğretmen ve öğrenciler tarafından kolaylıkla uygulanabilir nitelikte olmalıdır.
5. Toplumsal ve bireysel yaşamda karşılığı olmalıdır.
6. Geçmişle geleceği birleştirecek özellikler içermelidir.
7. Tarihsel olayları hatırlatıcı öğeler barındırmalıdır.
8. Ulusal değerlerle ilişkilendirilebilmelidir.

2.8. İlgili Araştırmalar

Değerler eğitimi konusunda ilgili alanyazında çok sayıda araştırmaya ulaşılmış olmasının yanı sıra, değerler eğitiminde araç-gereç ve materyal konusunda aynı oranda araştırmanın varlığını söylemek pek mümkün değildir. O nedenle bu kısımda öncelikle değerler eğitiminde araç-gereç ve materyal konusunu önceleyen iki araştırmaya yer verildikten sonra değerler eğitimiyle ilgili yapılmış araştırma örnekleri tanıtılacaktır.

Materyaller konusunda yapılan araştırmalardan biri Kurtde, Fidan (2016) tarafından ilkokullarda sınıf öğretmenleriyle yürütülmüştür. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi konusundaki görüşleri alınmış, değerler eğitiminde kullanılabilecek materyal önerileri üzerinde durulmuştur. Araştırmacıya göre değerler eğitimi konusunda sınıf öğretmenlerine büyük görevler düşmektedir. Çünkü öğrencilerin öğretmenden en fazla etkilendikleri dönemin ilkokul yıllarına denk geldiğini, o nedenle sınıf öğretmenlerinin değer kazandırma, değer geliştirme ve benzeri değer eğitimi etkinliklerinde başarı şansının daha yüksek olacağını, sınıf öğretmenlerinin de bunu değerlendirmesi gerektiğini söylemektedir.

Araştırmaya 131 sınıf öğretmeni adayı katılmış ve görüşleri kaydedilmiştir. Öğretmen adaylarının görüşleri analiz edildiğinde öğrencilere ilk olarak sevgi, saygı ve hoşgörü değerlerinin öğretilmesi gerektiği görüşü ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bulguları değerler eğitiminde teknolojiden mümkün olan en iyimser düzeyde yararlanılması gerektiği konusunu ön plana çıkarmaktadır. Bu konuda öğretmenlerin birbirine benzer ve farklı görüşleri ortaya çıkmıştır. Bunlar arasında aşağıdakiler örnek gösterilebilir:

- “Mesela akıllı tahtadan yararlanılarak, internetten güzel hikayeleri onların tarzına uygun bir şeyler izlettirebiliriz.”
- "Etkili bir sınıf ortamında şartlar çok önemli. Türkiye'deki şartlar etkili bir sınıfın oluşmasında çok önemli. 20-25 kişilik bir sınıf ortamında nasıl oluşturabilirim bilmiyorum ama hani bugün sınıflarda akıllı tahtalar var, video şeklinde göstererek etkili olabileceğimi düşünüyorum."
- "Evet, olabilir görsellik açısından akıllı tahtayı kullanarak, benim veya öğrencilerin hazırlayabileceği materyaller getirilerek oluşturulabilir."
- “Aslında bu değerlerle ilgili birçok videolar da var, güzel etkinlikler var eğitim açısından. Bu tür videolar da izlettirilebilir ya da öğrencinin kendi içinde

barındırdığı o duyguları, o düşünceleri, o değerleri eğer kavrayamamışsa o değerleri ortaya çıkartabilirim.”

- Kazandırmaya çalışacağım değerlerle ilgili mutlaka videolar bulurum, animasyon çizgi filmler bulurum. Çünkü bu yaştaki çocukların ilgisini çok çekiyor bunlar. Hatta bizlerin bile çok hoşuna gidiyor. Değerlere göre de çok güzel videolar, filmler ve animasyon filmler var. Öğrencilerimin dikkatlerini çekmek için dersimin başında bunlardan yararlanacağımı düşünüyorum"
- “Derslerde insani değerleri, materyallerle, etkinliklerle ve günlük hayattan örneklerle kazandırmaya çalışırım. Ayrıca drama tekniğinden de yararlanırım.”
- “Çocuk esirgeme kurumuna, huzurevlerine, hayvan barınaklarına vb. yerlere geziler düzenlerim"
- “Çeşitli sivil toplum kuruluşlarına ziyaretler düzenlemeye çalışırım. Gazetelerden, hikaye kitaplarından, güncel olaylardan, görsellerden filmlerden yararlanırım.”

Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri incelendiğinde değerler eğitiminde araç-gereç ve materyal kullanımı konusunda sıklık sırasına göre; teknolojiyen yararlanma (film, belgesel, video vb), materyallerden yararlanma, kitaplardan (hikaye, masal, roman) yararlanma, örnek olaylardan yararlanma, görsellerden ve karikatürlerden yararlanma, müzik ve eğitsel oyunlardan yararlanma, sivil toplum kuruluşlarından yararlanma, drama tekniğinden yararlanma, kaynak kişilerden yararlanma, belirlenen değerle ilgili sınıf gazetesi çıkarma, resim ve şiirlerden yararlanma, hayvanat bahçesi, huzurevi vb. yerlere gezi düzenleme gibi örnekleri bizlere sunmaktadırlar. Araştırmacıya göre; elde edilen sonuçlara göre; öğretmen adaylarının değerleri kazandırırken yararlanacakları araç gereçlerin, kaynakların ve etkinliklerin bilincinde olduğu söylenebilir.

Bu konuda yapılan bir diğer araştırma Yalar ve Yanpar-Yelken (2011) tarafından yürütülmüştür. Araştırmada 50 adet sınıf öğretmeniyle yürütülen çalışmada, görüşmeler yoluyla katılımcıların değerler eğitimine ilişkin görüş ve önerileri alınmıştır. Araştırmada yer alan öğretmen görüşlerinden öğretimin içeriğine ilişkin olanlar ile değerler öğretiminde kullanılan araç-gereç ve materyallere ilişkin olanlar gruplanmıştır. Öğretmenlerin materyallere ilişkin görüşlerinden seçilenler aşağıda verilmiştir:

- "Öğrenciler her şeyi görerek, yaparak ve yaşayarak daha iyi öğrendikleri için görsel yönü güçlü olan materyaller daha etkili olacaktır."
- “Öğrenciler için hazırlanacak materyal görsel olarak daha renkli ve canlı olmalı."

- "Hazırlanacak materyal içerisinde özellikle yaşanmış örnek olaylar yer almalıdır."

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri değerler eğitimi konusunda çeşitli görüşler ve önerilerde bulunmuşlardır. Bunlar arasından birkaçı aşağıda örneklendirilmiştir:

- "Bu değerlerin ne anlama geldiği düzeye uygun ve günlük yaşamdan örnek olaylarla açıklanmalıdır."
- "Örnek olaylarla konu zenginleştirilmeli, uygulamaya ağırlık verebilecek konular seçilmeli, günlük hayatla ilişkilendirilecek konular seçilmeli"
- "Bu materyalde öğrencinin ilgisini çekerek öğreneni aktif yapacak etkinlikler olmalıdır."
- "Sorumluluk, dayanışma ve ahlaki değerleri kazandırmak için yaparak, yaşayarak, uygulamalı etkinlikler yer almalıdır."
- "Değerlerin daha somut olarak açıklanmasını, görsellerin daha geniş yer kaplamasını ve konuyu örnekleyici görsellerin olmasını isterim. Ayrıca etkinliklerin öğrenci düzeyine, çevreye uygun daha az zaman harcanarak, daha çok şey öğretmesini isterim."

Araç-gereç ve materyal konusuna odaklanan araştırmaların sayısı, değerler eğitiminin içeriğine odaklanan araştırmalara göre çok daha azdır. Takip eden kısımda Türkiye’de ve yurt dışında değerler eğitimi konusunda yapılmış araştırma örneklerine yer verilecektir.

2017

Aksoy (2017) tarafından yürütülen araştırmada sınıf öğretmenlerinin görüşleri alınarak değerler eğitimi konusunda etkili olan faktörler belirlenmiştir. Araştırma bulgularına göre sınıf öğretmenleri değerler eğitiminin başarısı konusunda en fazla öğretmenlerin, sosyal çevrenin, ailenin, kitle iletişim araçlarının ve örtük programın etkili olduğunu ifade etmişlerdir.

2016

Değerler eğitimi konusunda bir diğer araştırma Selçuk (2016) tarafından yürütülmüştür ve araştırmada ülkemizde yürütülen değerler eğitimi faaliyetlerinin niteliği incelenmiştir. Araştırma bulguları okullarda verilen değerler eğitimi öğretmenlerin olumlu bulduğunu, etkinliklerin okulun türüne ve öğrencilerin yaşına göre farklılaşabileceğini göstermektedir.

Bir diğer çalışmada Batmaca (2016) tarafından dördüncü sınıflarda yürütülen değerler eğitimi ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesine yöneliktir. Araştırma bulguları

incelendiğinde öğretmenlerin görüşlerinin kişisel özelliklerine göre farklılaşmadığı gözlenmiştir.

2015

Bir diğer araştırmada Albayrak (2015), sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi konusundaki görüşlerini almıştır. Çalışmada sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde yapılan değerler eğitimi konusundaki görüşleri aşağıdaki gibi gruplanmıştır:

- Saldırganlık veya şiddet konulu yayınlar, öğrencilere değerler eğitimini kazandırmada negatif etki etmektedir.
- Öğretmenler okullarda okutulmakta olan sosyal bilgilerdeki müfredatın yeterli olmadığını belirtmektedir.
- Öğretmen öğrencilerine bir örnek olarak söyledikleri ve yaptıkları ile tutarlı olmalıdır.
- Öğrencilerin sahip oldukları kendi bireysel gelişimlerini pozitif anlamda geliştirmektedir. Ancak bu programın yeterli seviyede olduğu söylenemez.
- Müfredatta belirtilen ahlaki değerlerin çocukların gelişimlerine uygun olduğu söylenemez.
- Değerler eğitiminin kazandırılmasında genel olarak uygulanan teknik ve yöntemler uygun değildir.
- Değerler eğitiminin daha fazla olması için okul, çevre, öğrenci, aile işbirliği içerisinde sorunların giderilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Çocukların günlük yaşamda, yakın çevresinde veya ailelerinde gördükleri olumsuz davranışlar, onların değerler eğitimi konusunda negatif yönde etkilenmelerine sebep olmaktadır.

2013

Ortaokullarda değerler eğitimi konusunu öğretmen görüşleri bağlamında inceleyen Özdaş (2013), değerlerin öğrencilere kazandırılma düzeyini, öğrencilerde görülen olumsuz davranışların düzeyini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma bulgularına göre ortaokul öğrencilerine kazandırılmak istenen değerlerin kazandırılma düzeyinin düşük olmasına karşın öğrencilerin istenmeyen davranışları sergileme durumlarının yüksekliği dikkat çekicidir.

Büyükyıldırım ve Dilmaç (2013) çevrimiçi ortamlarda yaşanan mağduriyetlere ilişkin tarama modelinde bir araştırma yürütmüştür. Çalışmada 1038 öğrenciye ulaşan

araştırmacılar öğrencilerin kişisel özelliklerine göre siber mağduriyet konusundaki durumlarının kimi alanlarda farklılaştığını, kimi alanlarda farklılaşmadığını gözlemlemiştir.

Bu konudaki bir diğer araştırma Bozdaş (2013) tarafından öğretmenlerin değerler eğitime verdikleri önem düzeyini mesleki adanmışlık düzeylerine göre karşılaştırmak amacıyla yürütülmüştür. Araştırmada alan öğretmenleri ile sınıf öğretmenlerinin mesleki adanmışlık durumlarının değerler eğitime yansımaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği gözlenmiştir. Bunların yanında adanmışlık durumlarına göre öğretmenlerin değerler eğitimi kapsamında yürüttükleri etkinliklerin de farklılaştığı, adanmışlık düzeyi düşük olan öğretmenlerin disiplini sağlamaya, otoriter olmaya çalışırken, mesleki adanmışlık düzeyi yüksek olan öğretmenlerin ise değerler eğitiminde öğretim faaliyetlerini olabildiğince çeşitlendirmeye çalıştıkları gözlenmiştir.

2012

Yıldız ve Dilmaç'ın (2012) yürüttüğü araştırmada öğretmenlerin kişilik özelliklerine göre sahip oldukları değerler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırmaya 1245 öğretmen aday katılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmen adaylarının güç ile evrensellik, öz-denetim, yardımseverlik, güvenlik ve uyum puanları arasında anlamlı ilişki olduğu, duygusal dengesizlik ile güç arasında pozitif yönde anlamlı ilişki görüldüğü, duygusal dengesizlik ile yardımseverlik, evrensellik, güvenlik ve uyum arasında negatif yönlü ilişkiler görüldüğü belirtilmiştir.

Bir diğer araştırmada Meydan (2012) öğretmen görüşleri doğrultusunda Türkiye'de yürütülen değerler eğitimi faaliyetlerinde karakter eğitime yer verme düzeyleri incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre öğretmenler; kaynağı yaratıcıdan gelen değerlerin erdemin kaynağını oluşturduğunu, Milli Eğitim Bakanlığı'nın değerler eğitimi konusunda yetersiz kaldığını, buna rağmen öğretmenlerin özveriyle bu konuda faaliyetler yürüttüklerini, materyal konusunda okulların desteklenmesi gerektiğini düşünmektedirler.

2011

Lise tarih öğretmenlerinin değerler eğitimi konusundaki görüşlerini inceleyen Yiğittirve Öcal (2011), İnkılap Tarihi dersi öğretim programında yer alan yirmidokuz adet değer öğrencilerde görülme düzeylerini incelemiştir. Araştırma bulgularına göre öğretim programında öngörülen değerlerin çoğunun öğrenciler tarafından edinildiği, tarih öğretmenlerinin ulusal ve evrensel değerleri öğrencilere kazandırma konusunda istekli

oldukları belirtilmiştir.

2010

Çengelci (2010) tarafından yürütülen bir araştırmada ortaokul beşinci sınıf öğrencilerine kazandırılmaya çalışılan bireysel, ulusal ve evrensel değerlerin kazandırılmasında hangi yöntem ve tekniklerin kullanıldığı araştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin değerleri öğretirken öğrencilerin günlük yaşantılarıyla ilişkilendirdiklerini, bu şekilde değer kazandırma işleminin başarılı olduğunu, dahası değer eğitimi çalışmalarının okul dışı paydaşlarla desteklenmesi gerektiğini bulgulamıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma Kocaeli ilindeki ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde kullandıkları araç-gereç ve materyalleri belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiş, görüşme verilerine dayalı betimsel bir araştırmadır.

Araştırma mevcut durumu tespit etmeyi amaçladığı için, tarama modelindedir. Tarama modeli, geçmişte veya günümüzde var olan bir durumu betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay ya da birey kendi şartları içinde ve olduğu gibi anlatılmaya çalışılır. Onları, hiç bir şekilde değiştirme ya da etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2014: 77).

Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme yöntemiyle veriler toplanmıştır. Ekiz'e (2003: 62) göre yarı yapılandırılmış görüşme sırasında görüşme yapılan kişilere kısmi bir esneklik sağlanmakta, sorular gerektiğinde yeniden düzenlenmekte, tartışılmaktadır. Bu tür bir görüşmede, araştırılan kişilerinde araştırma üzerine kontrolleri söz konusudur.

3.2. Araştırmanın Katılımcıları

Bu çalışmada kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi araştırmacıya hız ve pratiklik kazandırır. Çünkü bu yöntemde araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer (Yıldırım ve Şimşek, 2004). Araştırmanın çalışma grubunu Kocaeli ili Gölcük ilçesi ilkokullarında görev yapan sınıf öğretmenleri arasından erişim kolaylığı gözetilerek belirlenmiş 5'i erkek, 15'i bayan olmak üzere 20 kişi oluşturmaktadır. Katılımcı öğretmenlerin belirlenmesinde araştırmanın bağımsız değişkenlerine göre farklılık oluşturacak gruplar dikkate alınmıştır.

3.3. Görüşme Formları

Araştırmada katılımcı öğretmenlere ilişkin verileri toplamak amacıyla iki adet araç kullanılmıştır. İlk araç katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye dönük kişisel bilgiler formu, ikinci araç da öğretmenlere sorulacak soruları içeren görüşme formudur.

3.3.1. Kişisel Bilgiler Formu

Kişisel bilgiler formu araştırmaya katılan kişilerin cinsiyetlerini, yaşlarını, mesleki deneyim sürelerini, eğitim düzeylerini ve medeni durumlarını belirlemeye dönük olarak kullanılmıştır. Kişisel bilgiler formuna ilişkin detaylar Tablo 2’de verilmiştir:

Tablo 2

<i>Kişisel Bilgiler Formu Kişisel Alt Özellikler</i>					
<i>Cinsiyetiniz</i>	O Kadın	O Erkek			
<i>Yaşınız</i>	O 20-30 arası	O 31-40	O 41-50	O 51-60 arası	O 61 ve üzeri
<i>Eğitim Düzeyiniz</i>	O Lisans		O Yüksek Lisans		O Doktora
<i>Çalışılan Okul Türü</i>	O Kamu	O Özel			
<i>Mesleki Deneyim Süresi</i>	O 1-5 yıl	O 6-10 yıl	O 11-15 yıl	O 16-20 yıl	O 21 yıl ve üzeri
<i>Değerler Eğitimi Konusunda Eğitim Alma Durumu</i>	O Kursa Katıldım	O Hizmet-içi eğitim aldım		O Bu konuda yüksek lisans yaptım	

3.3.2. Öğretmen Görüşme Formu

Görüşme formu geliştirilirken ilgili alanyazın taranmış ve konu ile ilgili araştırmalar detaylı bir biçimde incelenmiştir. Yanı sıra görüşme soruları araştırmacı tarafın ön uygulama kapsamında sekiz adet sınıf öğretmenine sorularak ön görüşmeler yapılmış. Ön uygulamaların tamamlanmasının ardından alan uzmanlarıyla formun değerlendirilmesi yapılmış ve forma son biçimi verilmiştir. Araştırmada görüşme yapılan sınıf öğretmenlerine yöneltilen sorular şunlardır:

1. “Değer” kelimesi size göre neyi ifade ediyor? Açıklar mısınız?
2. Derslerinizde değerlerin öğrencilere kazandırılmasına dair yaptığınız faaliyetlerde neyi hedeflediniz?

Ek Soru: Değer eğitimi neden gerçekleştiriyorsunuz?

3. Size göre ilkokulda değerler eğitimi niçin önemlidir?
4. Değerler eğitimi özel bir ders olarak mı işliyorsunuz? Yoksa diğer derslerle ilişkilendirerek mi işliyorsunuz?
5. Değerlerin öğretiminde kullandığınız araç gereç ve materyaller nelerdir? Nasıl kullanıyorsunuz?
6. Değerler eğitiminde kullandığınız size özgün bir araç gereç ve materyal var mı?
7. Değerler eğitiminde kullandığınız araç gereç ve materyallerin dışında önerebileceğiniz başka araç gereç ve materyal var mı?
8. Size göre değerler eğitiminde kullanılan araç gereç ve materyallerin özellikleri nasıl olmalıdır?
9. Değerler eğitiminde kullanılan araç gereç ve materyallerin kullanımı niçin önemlidir? Araç gereç ve materyallerin sağladığı yararlar nelerdir? Açıklar mısınız?
10. Değerler eğitiminde kullandığınız araç gereç ve materyalleri hangi kaynaklardan faydalananarak hazırlıyorsunuz?
11. Değerler eğitiminde kullandığınız araç gereç ve materyallere ulaşmakta sıkıntı yaşıyor musunuz?

Ek Soru: Sıkıntı yaşıyorsanız nasıl sıkıntılar yaşıyorsunuz? Açıklar mısınız?

12. Bu konuyla ilgili paylaşmak istediğiniz başka görüş ve önerileriniz var mı?

3.4. Görüşme Süreci ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri çalışma grubundaki öğretmenlerle Şubat 2019 – Mart 2019 tarihleri arasında yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Toplanan veriler elektronik ortamda kayıt altına alınarak sözel ve sayısal işlemler yapılabilmesi için ön çözümlemeye tabi tutulmuştur.

Ön çözümleme sonucunda araştırmanın sayısallaştırılmış verileri SPSS 25, sözel verileri de Nvivo 12 istatistiksel çözümleme programlarında çözümlenmiştir.

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Herhangi bir araştırma modeli için tam bir geçerlik ve güvenirlilik elde etme imkansız bir amaçtır. Yine de araştırmacılar, belirli araştırma problemlerinin ve amaçlarının güvenirlilik ve geçerliğini artıran çeşitli faktörleri dengeleyerek bu hedeflere yaklaşabilir. Araştırmacılar çeşitli stratejileri kullanarak güvenirlilik ve geçerliği tehdit eden faktörleri azaltabilir (LeCompte ve Goetz, 1982).

Geçerlik, araştırma sonuçlarının doğruluğunu konu edinir. Dış geçerlik, kullanılan veri toplama aracının benzer gruplarda benzer sonuçlar doğurup doğurmayacağına; iç geçerlik ise, araştırmacının ölçmek istediği veriyi, kullandığı araç ya da yöntemle gerçekten ölçüp ölçemeyeceğine ilişkindir. Güvenirlilik ise, araştırma sonuçlarının tekrarlanılabilirliği ile ilgilidir. Dış güvenirlilik, araştırma sonuçlarının benzer ortamlarda aynı şekilde elde edilip edilemeyeceğine; iç güvenirlilik ise, başka araştırmacıların aynı veriyi kullanarak aynı sonuçlara ulaşip ulaşamayacağına ilişkindir (LeCompte ve Goetz, 1982).

Nitel çalışmalarda; araştırma alanına yakınlık, yüzyüze görüşmeler yoluyla ayrıntılı ve derinlemesine bilgi toplama, gözlemler yoluyla doğrudan ve olayın gerçekleştiği doğal ortam içinde bilgi toplama, uzun süreli bilgi toplama ve elde edilen bulguların teyit edilmesi için alana geri gidebilme ve ek bilgi toplama olanağının olması geçerliği oluşturmayı sağlayan önemli özelliklerdir (Yıldırım ve Şimşek, 1999). Nitel araştırmalarda iç geçerliği sağlamak için şunlara dikkat edilmesi gerekir: Araştırma bulgularının, verilerin elde edildiği ortam dikkate alındığında anlamlı olması ve bu ortama bağlı olarak tanımlanmış olması, bulguların kendi içinde tutarlı ve anlamlı olması, ortaya çıkan kavramların anlamlı bir bütün oluşturması, bulguların farklı veri kaynakları, veri toplama yöntemleri ve analiz stratejileri kullanılarak teyit edilmesi, farklı kaynak, yöntem ve stratejilere göre elde edilen bulguların anlamlı bir bütün oluşturması, elde edilen bulguların oluşturulan kavramsal çerçeve veya kuramla uyumlu olması, veri toplamada bu çerçevenin rehber olması, bulguları teyit etmede bazı kurallar ve stratejilerin uygun biçimde kullanılması, bulguları açıklamada alternatif yaklaşımların kullanılması, bulguların araştırmaya katılan bireyler tarafından gerçekçi bulunması, bulgulardan yola çıkarak yapılan tahmin ve genellemelerin elde edilen verilerle tutarlı olması (LeCompte ve Goetz, 1982; Miles ve Huberman, 1994; Yıldırım ve Şimşek, 1999).

Bu araştırmada ise, yukarıda belirtilen aşamalar doğrultusunda, iç geçerliği sağlamak için şu çalışmalar gerçekleştirilmiştir:

- Araştırma bulguları, her zaman araştırma ortamına bağlı kalınarak ve birbiriyle ilişkili biçimde tanımlanmıştır. Bulgularla ilgili sonuç ve yorumlarda, araştırma ortamından elde edilen verilerle ilgili doğrudan alıntılara yer verilmiştir.
- Bulguların kendi içinde tutarlılığı ve anlamlı olması, ortaya çıkan kavramların anlamlı bir bütün oluşturması için bir tema altında toplanan verilerin ve temaların kendi aralarında anlamlı bir bütün oluşturması göz önüne alınmıştır. Ayrıca anlamlı bütünlük sağlanıp sağlanmadığı konusu ile ilgili uzman görüşü alınmıştır.
- Elde edilen bulgular, farklı veri kaynakları ve farklı veri toplama yöntemleri kullanılarak teyit edilmiştir. Bunun için öğretmen ve öğrenciler tarafından ifade edilen görüşler ve davranışlar farklı veri kaynakları olarak kabul edilmiş, bu kaynaklardan veriler gözlem ve görüşme veri toplama yöntemleriyle elde edilmiştir, yani çeşitleme yoluna gidilmiştir. Araştırmacı tarafından takip edilen analiz sürecinde, veriler sistematik hale getirilmiş, verilerin sürekli olarak tutarlılığı kontrol edilmiştir.
- Veri toplama süreci öncesinde ve sırasında değerler ve değerler eğitimi ile ilgili alanyazın sürekli olarak incelenmiştir. Böylece kuramsal yapının, bulguların elde edilmesinde araştırmacıya rehberlik etmesi sağlanmıştır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler, kuramsal yapı ile birlikte incelenmiş ve verilerin çözümlenmesini sağlayacak olan kod listesinin oluşturulmasında bu kuramsal çerçeve rehber olmuştur.
- Nitel verileri çözümlemede ulaşılan temalara tümevarımcı analiz sonucunda ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular, yorumlarla ilişkili alanyazın ile desteklenmiştir. Bulguların sunumunda bazen alıntılardan sonuç ve yorumlara, bazen de sonuç ve yorumlardan alıntılara şeklinde bir yol izlenmiştir.
- Veri toplama araçları geliştirilirken incelenen alanyazına bağlı kalınmış ve gerekli uzman görüşleri alınmıştır.
- Veriler elde edildikten sonra araştırmacı ile katılımcılar bu verilerin üzerinden geçerek, verilerin katılımcılar tarafından doğrulaması yapılmıştır. Yanlış ya da eksik anlaşılmalara olup olmadığı tespit edilmiştir.
- Araştırmada bulgulara dayalı olarak yapılan genellemelerin, özellikle, benzer durumlar için yapılabileceği vurgulanmıştır. Yapılan genellemelerin

katılımcılardan elde edilen verilerle, süreçte yaşanan durumlarla sınırlı olduğu belirtilmiştir. Ayrıca yapılan bazı genellemeler sırasında genellemelerin, ulaşılan bulgularla ya da uygulamaya katılan gruba sınırlı olduğu ifade edilmiştir.

Dış geçerlik ise, araştırma sonuçlarının genellenebilirliği ile ilişkilidir. Eğer bir araştırmanın sonuçları, benzer ortam ve durumlara genellenebiliyorsa araştırmanın dış geçerliği olduğu söylenebilir. Ancak genellenebilirlik nitel araştırmanın zayıf yönlerinden biridir. Sosyal olayların, içinde bulunulan ortama göre değiştiği varsayımından hareketle, hiçbir araştırmanın sonuçları başka bir duruma doğrudan genellenemez.

Ancak nicel araştırmalarda olduğu gibi, nitel araştırmalarda da araştırma sonuçları bir dereceye kadar benzer ortamlara ve durumlara genellenebilir. Nicel araştırmalarda bu genelleme doğrudan olabilirken, nitel araştırmalarda genelleme dolaylı yoldan yapılabilir. Yani genellemeler; ilkeler, kurallar biçiminde değil, deneyimler ve örnekler biçimindedir. Nitel araştırmacıların genellemeden kastettikleri “analitik genelleme”dir. Yani sınırlı sayıda katılımcı ile çalışan veya belirli bir durumu çalışan nitel araştırmacı, araştırmasının sonunda bir takım denenceler, kavramsal bir model ya da yeni bir kuram oluşturmaya yönelebilir (Yıldırım ve Şimşek, 1999; Yin, 2003).

Bu doğrultuda dış geçerliği sağlamak için şu ölçütlere bakılır: Araştırma örnekleminin, ortamının ve süreç özelliklerinin ayrıntılı olarak tanımlanması, örneklemin, ortamın ve kavramsal çerçevenin seçimi ve bu unsurların genelleme açısından ortaya çıkardığı sınırlayıcı etkenlerin tartışılması, örneklemin genellemeyi sağlayacak ölçüde çeşitlendirilmesi, araştırmada potansiyel genellemelere fırsat sağlayacak biçimde kapsamlı tanımlamalara yer verilmesi, okuyucunun araştırma sonuçlarını kendi deneyimleriyle ilişkilendirebilmesi, araştırma sonuçlarının, araştırma sorusu ve ilgili kuramlarla tutarlı olması, araştırmada, bulguların başka araştırmalarda test edilebilmesi için gerekli açıklamaların yapılması, araştırma koşulları aynen sağlandığında bulguların test edilip edilemeyeceğinin yordanması (LeCompte ve Goetz, 1982; Miles ve Huberman, 1994; Yıldırım ve Şimşek, 1999). Bu araştırmada ise, yukarıda belirtilen ölçütler doğrultusunda, dış geçerliği sağlamak amacıyla şunlar gerçekleştirilmiştir:

- Araştırmadaki çalışma grubu ve bu grubun özellikleri, denek işlem basamakları ve süreç özellikleri ayrıntılı bir biçimde araştırmanın yöntem bölümünde açıklanmıştır.

- Bulgular doğrultusunda ulaşılan genellemelerde, kavramsal çerçeve rehberliğinde, grubun ve ortamın özelliklerine bağlı kalınmıştır. Genellemelerin, belirtilen özellikler çerçevesinde sınırlandırıldığı belirtilmiştir. Araştırma sonuçlarına, başka benzer grup ve ortam özelliklerinde ulaşılabileceği düşünülmektedir. Çünkü araştırma verileri, mümkün olduğunca farklı kaynaklardan, farklı yöntemler kullanılarak zengin genişlik ve derinlikte elde edilmiştir. Böylece analitik genellemelere gidilebilmiştir.
- Araştırmada yer alan gruplar, grupların özellikleri, süreç ayrıntılı olarak tanımlanmış ve açıklanmıştır. Böylece, başka araştırmacıların bu ayrıntılı tanım ve açıklamalardan yararlanarak benzer grup ve ortamlar için bu genellemelerden yararlanabilecekleri düşünülmüştür. Araştırmada ulaşılan sonuçlar ve genellemeler ile kuramsal çerçevenin tutarlılığı göz önünde tutulmuştur. Bunun yanı sıra araştırmada elde edilen bulgu ve sonuçların, kuramda yer alan bazı özellikleri açıklamaya yardımcı yapılar olduğu görülmüştür. Böylece bu yapıların analitik genelleme yapmaya yardımcı olduğu düşünülmüştür.
- Diğer araştırmacıların kendi deneyimleriyle araştırma sonuçlarını ilişkilendirmesinde, bulguların sunulması sırasında ilgili doğrudan alıntılarının verilmesinin yardımcı olacağı düşünülmüştür.

Nitel araştırmanın temel özelliklerinden biri olan algıların önemi ve doğal ortama duyarlılık, güvenilirlik konusunda bazı sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Nitel araştırmalarda temel olan ilkelerden birisi, gerçeklerin bireylere ve içinde bulunulan ortama göre sürekli bir değişim içinde olduğunu ve araştırmanın benzer gruplarda tekrarlanmasının aynı sonuçlara ulaşmayı mümkün kılmadığını en baştan kabul etmektir. Aslında kullanılan yöntem ne olursa olsun, insan davranışını konu edinen bir araştırmanın aynen tekrarı mümkün değildir. Her ne kadar güvenilirlikle ilgili bazı ölçütler, nitel araştırmanın bazı ölçütleri ile çelişse de, nitel araştırmada gerek dış güvenilirlik gerekse iç güvenilirlik için alınması gereken bazı önlemler vardır (Yıldırım ve Şimşek, 1999). İç güvenilirlik konusunda yapılması gerekenler şu şekilde belirtilebilir (LeCompte ve Goetz, 1992; Miles ve Huberman, 1994; Yıldırım ve Şimşek, 1999): Araştırma sorularının açık bir biçimde ifade edilmesi, araştırmanın çeşitli aşamalarının araştırma soruları ile tutarlı olması, araştırmacının araştırma sürecindeki konumunun açık bir biçimde tanımlanmış olması, araştırma sonuçlarının verilerle uyum içinde olması, araştırmacının temel bakış açısı ve araştırmaya yaklaşımının tanımlanması, verilerin araştırma sorularının gerektirdiği biçimde

ayrıntılı ve amaca uygun biçimde toplanması, birden fazla araştırmacının olduğu durumlarda benzer veri toplama süreç ve yöntemlerinin kullanılması, verilerin kodlanmasında birden fazla araştırmacının kullanılması durumunda kodlama karşılaştırılması yapılması, verilerin çözümlenmesinde önyargıların, yanlış anlaşılmalara, gerçek dışı verilerin gözden geçirilip geçerli olmayan verilerin ayıklanması, birden fazla araştırmacının olduğu durumda, araştırmacıların gözlemlerinin ve bulgularının birbirleriyle mantıklı bir uyum içinde olması. Bu çalışmada ise iç güvenilirliği sağlamak amacıyla, yukarıda belirtilen ölçütler doğrultusunda şunlar yapılmıştır:

- Araştırma soruları açık bir biçimde ifade edilmiştir. Araştırmanın yöntemi, çalışma grubu, araştırmada izlenen süreç, veri toplama araçları, veri çözümlemesi ve yorumları ifade edilen araştırma soruları doğrultusunda belirlenip açıklanmıştır.
- Araştırmacının, araştırmadaki konumu, bakış açısı ve yaklaşımı “Araştırmacının Rolü” bölümünde tanımlanmış ve açıklanmıştır.
- Araştırma verileri, araştırma soruları doğrultusunda, farklı veri kaynakları, farklı veri toplama yöntemleri kullanılarak elde edilmiştir. Veriler, öncelikle yorum katılmadan sunulmuş, veri kaynaklarından elde edilen ilgili alıntılar sunulmuştur. Böylece verilerin özgünlüğü yansıtılmaya çalışılmıştır.
- Araştırma verilerinin, araştırma sorularının cevabı olup olamayacağı, elde edilen sonuçların bulgularla tutarlılığı sürekli olarak kontrol edilmiştir.
- Veri çözümlemesinde, alanyazın ve veri çözümlemelerinin ön okumaları sonrasında taslak kod listeleri oluşturulmuştur. Taslak kod listelerine, uzman görüşlerine sunulmuş, son hali verilmiştir. Araştırmacı ve uzmanlar, aynı kod listelerini kullanarak örnek bir kodlama yapmışlardır. Örnek kodlama üzerinde görüş birliği sağlandıktan sonra asıl kodlamaya geçilmiştir. Araştırmacı, uzmanların yaptığı kodlamalarla kendi yaptığı kodlamaları karşılaştırarak ortak bir kodlama ortaya çıkarmıştır.

3.6. Verilerin Çözümlenmesi

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarından elde edilen veriler üzerinde istatistiksel çözümleme işlemleri yapmadan önce veri seti düzenlenmiştir.

Araştırmadan elde edilen sözel veriler Nvivo 12 programında temalara ve kategorilere göre kodlanmıştır. Kodlanan veriler üzerinde çözümleme işlemleri yapılarak öğretmenlerin materyaller ve araç-gereçler konusundaki görüşlerine ilişkin bulgular ortaya çıkarılmıştır.

Araştırmanın sayısallaştırılmış verileri düzenlenmiş ve sınıf ğretmenlerinin görüşleri üzerinden ulaşılan bulgular tablolar halinde değerlendirilmiş ve arkasından görsel düzenleyicilerle bulgular kolaylıkla anlaşılır hale getirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu çalışma ile sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde kullandıkları araç-gereç ve materyallerin özellikleri, bu araç-gereç ve materyallerin güçlü ve sınırlı yönlerini bilip bilmedikleri ve etkin kullanıp kullanmadıkları ile ilgili durumun ortaya konulması amaçlanmıştır.

Araştırmada iki tür veriye ilişkin bulgular elde edilmiştir: Sözel veriler ve sayısallaştırılmış veriler. Elde edilen veriler üzerinde verilerin çözümlenmesi kısmında anlatılan işlemler yürütülmüş ve ulaşılan bulgular *demografik bulgular, araç-gereç ve materyal kullanımına ilişkin bulgular ile değerler eğitimi konusundaki bulgular* olmak üzere üç kısımda verilmiştir. Ulaşılan bulguların sunulmasında görsel düzenleyiciler kullanılmıştır.

4.1. Demografik Bulgular

Bu çalışmada katılımcılardan toplanan ilk veri türü kişisel bilgiler formu kullanılarak toplanan ve katılımcıların kişisel özelliklerini belirlemeye dönük olan veridir. Araştırmaya katılan öğretmenlere ait demografik bulgular Tablo 3'te verilmiştir:

Tablo 3.

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri

Kodu	Cinsiyet	Mesleki Deneyim	Mezuniyet Alanı	Lisanüstü Eğitim Durumu	Yaş	Medeni Durum
Ö1	Erkek	6	Sınıf Öğretmenliği	-	28	Evli
Ö2	Kadın	20	Orman Mühendisi (Sınıf Öğretmeni olarak atanmış)	-	45	Evli
Ö3	Kadın	15	Sınıf Öğretmenliği	Yüksek Lisans	37	Evli
Ö4	Kadın	4	Sınıf Öğretmenliği	Yüksek Lisans	26	Evli
Ö5	Kadın	10	Sınıf	-	32	Evli

			Öğretmenliği			
Ö6	Erkek	12	Sınıf Öğretmenliği	-	34	Evli
Ö7	Kadın	18	Sınıf Öğretmenliği	-	40	Evli
Ö8	Kadın	5	Sınıf Öğretmenliği	-	27	Evli
Ö9	Kadın	30	Kimya (Sınıf Öğretmeni olarak atanmış)	-	52	Evli
Ö10	Erkek	14	Sınıf Öğretmenliği	-	36	Evli
Ö11	Kadın	7	Sınıf Öğretmenliği	Yüksek Lisans	29	Evli
Ö12	Kadın	9	Sınıf Öğretmenliği	-	31	Evli
Ö13	Erkek	17	Sınıf Öğretmenliği	-	39	Evli
Ö14	Kadın	11	Sınıf Öğretmenliği	-	33	Evli
Ö15	Kadın	13	Sınıf Öğretmenliği	-	35	Evli
Ö16	Erkek	19	Sınıf Öğretmenliği	-	42	Evli
Ö17	Kadın	10	Sınıf Öğretmenliği	-	32	Evli
Ö18	Kadın	18	Sınıf Öğretmenliği	-	41	Evli
Ö19	Kadın	12	Sınıf Öğretmenliği	-	34	Evli
Ö20	Kadın	3	Sınıf Öğretmenliği	-	25	Evli

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerin beş tanesinin erkek, 15 tanesinin kadın olduğu ve katılımcıların tamamının evli olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki deneyim süreleri incelendiğinde 3 ile 30 yıl arasında dağılım gösterdiği görülmektedir. Katılımcıların üç tanesi yüksek lisans eğitimi almıştır. Araştırmada mezuniyet alanı sınıf öğretmenliği olmayan iki öğretmen bulunmaktadır. Bunlardan ilki 20 yıllık deneyime sahip olan Orman Mühendisliği mezunu, diğeri 30 yıllık deneyime sahip olan Kimya bölümü mezunu olan ve sınıf öğretmeni olarak atanan öğretmenlerdir.

4.2. Değerler Eğitimi Konusundaki Genel Bulgular

Bu kısımda değerler eğitimiyle ilgili oluşturulan kategoriler ve kodların sayısallaştırılmış biçimine yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi konusundaki görüşlerini belirlemek amacıyla onlara aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

- *“Değer” kelimesi size göre neyi ifade ediyor? Açıklar mısınız?*
- *Derslerinizde değerlerin öğrencilere kazandırılmasına dair yaptığınız faaliyetlerde neyi hedeflediniz? Ek Soru: Değer eğitimi neden gerçekleştiriyorsunuz?*
- *Size göre ilkokulda değerler eğitimi niçin önemlidir?*
- *Değerler eğitimi özel bir ders olarak mı işliyorsunuz? Yoksa diğer derslerle ilişkilendirerek mi işliyorsunuz?*

Bu kısımda araştırmanın yukarıdaki sorularına ilişkin öğretmen görüşleri çözümlenmiştir. Bu sorulara ilişkin bulgular çözümlenirken öncelikle öğretmenlerle (20 kişi) yapılan görüşme kayıtları yazıya dökülmüştür. Metinleştirilen görüşme kayıtları üzerinde yazım hataları düzeltilerek Nvivo 12 programına aktarılmıştır. Bu program yardımıyla değerler eğitimi konusunda öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak kodlar oluşturulmuştur.

Bu konuda öğretmenlerin görüşme dökümleri incelenerek öne çıkan kavramlar kodlar haline getirilmiştir. Öğretmen görüşleri incelendiğinde 36 kavramın ön plana çıktığı gözlenmiştir. Bu kavramlar benzerliklerine göre gruplanarak 36 adet kod oluşturulmuştur: *Değer, ilkokul, eğitim, toplum, insan, davranış, ahlak, yetiştirmek, inanç, manevi, kural, kültürel, dürüst, saygılı, birlik, çocuk, vicdan, uyum, sevgi, rol, merhamet, kalite, erdem, bütünleşme, bağımsızlık, yardım, vatan, aile, adalet, hoşgörü, sorumluluk, okul, millet,*

bir

değerler

ilkokul

eğitimi

düşünüyorum

olarak

davranışın

doğru

olduğunu

ilişkilendirerek

derslerle

çok

iyi

daha

değer

yaşlarda

özel

toplumsal

değerlerin

bireyler

eğitimi

için

işliyorum

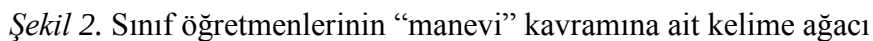
ders

önemli

kalıcı

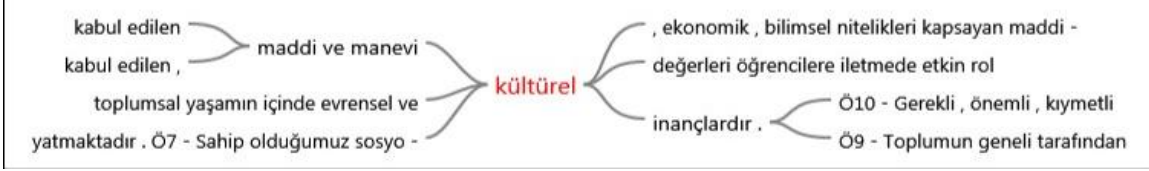
davranışın

Şekil 1’deki kelime bulutu incelendiğinde öğretmenlerin araştırmanın ilk sorusuna verilen yanıtlar çerçevesinde değerler eğitimi konusundaki görüşleri incelendiğinde bilinen temel kavramların yanı sıra, “manevi”, “saygılı”, “dürüst”, “sevgi” ve “kültürel” kavramlarının ön plana çıktığı gözlenmiştir. Bu kavramlara ilişkin kelime ağaçları Şekil 2, Şekil 3, Şekil 4, Şekil 5 ve Şekil 6’da verilmiştir.

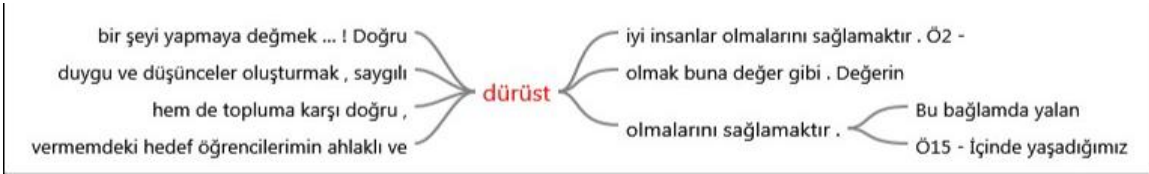

Şekil 3. Sınıf öğretmenlerinin “sevgi” kavramına ait kelime ağacı

Şekil 4. Sınıf öğretmenlerinin “kültürel” kavramına ait kelime ağacı

Şekil 5. Sınıf öğretmenlerinin “dürüst” kavramına ait kelime ağacı

Şekil 6. Sınıf öğretmenlerinin “saygılı” kavramına ait kelime ağacı

4.2.1. Değer Kelimesi Size Göre Neyi İfade Ediyor?

Öğretmenlere sorulan ilk soruya ilişkin öğretmenlerin verdikleri yanıtlar kullanılarak Şekil 7’deki kelime bulutu oluşturulmuştur:

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin “değer” kelimesinin kendileri için çağrıştırdığı anlama yönelik sunmuş oldukları görüşlerine ilişkin yedi adet doğrudan alıntıya aşağıda yer verilmiştir:

- *Ö1-Bireyin vatanına, milletine, komşusuna, ailesine faydalı olması için gerekli olan her şeydir. Yani, iyi bir insan olmanın gerektirdiği erdemler diyebilirim. Benim daha çok kelimenin kökü dikkatimi çekiyor. “Değmek” ... bir şeyi yapmaya değmek...! Doğru dürüst olmak buna değer gibi. Değerin birey açısından tanımının dışında tüm toplumu ilgilendiren boyutu da vardır. Toplum hayatına yararlı olabilecek bütün güzellikler, erdemler şeklinde ifade edebilirim.*
- *Ö2- Değer deyince aklıma kıymet verilen, önemsenen şey geliyor. Ayrıca toplum yaşantımızın temeli olan toplumsal hayatımızı düzenleyen, insanların toplum içerisinde kişiler arası ilişkileri düzenleyen kurallar aklıma geliyor. Yani, insan ilişkilerini düzenleyen yazısız kurallar diyebilirim. Dünyanın her yerinde geçerli olan ahlaki kurallar diyebilirim. Yardımlaşma dünyanın neresine giderseniz gidin geçerli bir kavram, değerdir. İyi bir insan iyi bir toplum yetiştirmeye yönelik ahlaki davranışlardır.*
- *Ö12- Değer bir varlığın taşıdığı niteliktir. Bu yüksek nitelik ruhsal, toplumsal, güzellik ya da ahlaki yönden olabilir. Toplumlar varlıklarını sürdürmek için bir takım değerleri oluşturur ya da benimserler.*
- *Ö13- Değer kelimesi bana kıymet kelimesini ifade ediyor. Bir toplumu meydana getiren bireylerin kıymet verdiği her olgu, o toplumun değerlerini oluşturur.*
- *Ö15- Toplumun varlığını sürdürebilmesi için oluşturduğu ortak inançlardır.*
- *Ö18-Değer bana göre hayatı bir apartman olarak düşünürsek bu apartmanın sakinlerinin birbirleriyle ilişkilerini düzenleyen yazısız kurallardır. Bu kurallar iyi toplum yetiştirmeye yönelik her şeydir.*
- *Ö20- Toplumda huzur, birlik, beraberlik yaşamayı sağlayan ölçülerdir.*

4.2.2. Değerler Eğitiminde Hangi Faaliyetlerini Yapıyorsunuz? Neden?

Öğretmenlere sorulan ikinci soruya ilişkin öğretmenlerin verdikleri yanıtlar kullanılarak Şekil 10’daki kelime bulutu oluşturulmuştur:

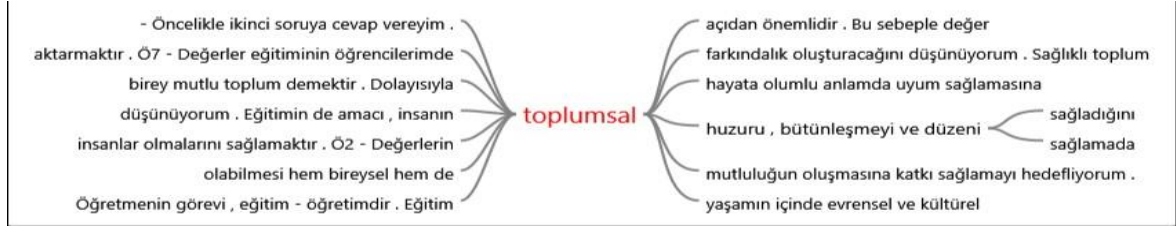

Şekil 10. İkinci soruya ait kelime bulutu

Şekil 10'daki kelime bulutu incelendiğinde öğretmenlerin değerler eğitimi konusundaki görüşleri “bireyler”, “iyi”, “toplumsal”, “mutlu” ve “yetiştirmek” kavramları etrafında kümelenmektedir. Öğretmenlerin ikinci soruya verdikleri yanıtlardan yararlanarak Şekil 11, Şekil 12, Şekil 13, Şekil 14 ve Şekil 15'teki kelime ağaçları oluşturulmuştur:

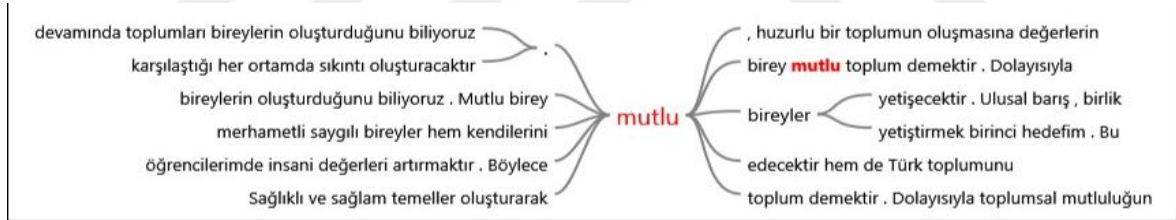
Şekil 11. Sınıf öğretmenlerinin “bireyler” kavramına ait kelime ağacı

Şekil 12. Sınıf öğretmenlerinin “toplumsal” kavramına ait kelime ağacı

Şekil 13. Sınıf öğretmenlerinin “iyi” kavramına ait kelime ağacı

Şekil 14. Sınıf öğretmenlerinin “mutlu” kavramına ait kelime ağacı

Şekil 15. Sınıf öğretmenlerinin “yetiştirmek” kavramına ait kelime ağacı

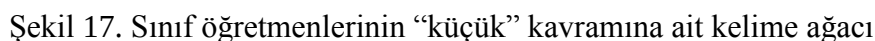
Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde faaliyetler konusuna yönelik görüşlerine ilişkin yedi adet doğrudan alıntıya aşağıda yer verilmiştir:

- *Ö3- Öğretmenin görevi, eğitim-öğretimdir. Eğitim toplumsal yaşamın içinde evrensel ve kültürel değerleri öğrencilere iletmede etkin rol oynar. Derslerimde bir değeri öğretmek ve bu değeri davranış haline dönüştüren bireyler yetiştirmek amacıyla etkinlikler yapıyorum. Sınıf öğretmeni olmam sebebiyle hedef kitlem çocuklardır. Ve çocuklarında doğru davranışları öğrenmeleri konusunda yardıma ihtiyaçları vardır. Bu sebeple değer eğitiminin önemli olduğunu düşünüyorum. Bu sebeple değerlerden bağımsız bir eğitim sistemi düşünmenin imkânsız olduğunu düşünüyorum.*
- *Ö4- Öncelikli olarak değerlerini bilmeleri ve onlara sahip çıkmalarını sağlamayı hedefledim. Ders içi yaptığım etkinliklerde daha çok manevi değerlere önem veriyorum. Benim düşünceme göre bir insan belki ileride çok iyi yerlere gelebilir. Ama değerlerine bağlı yaşarsa iyi bir insan olur. İyi insandan kastım adaletli, hoşgörülü, inançlı, sevgi dolu.... Bir öğrenci akademik olarak başarılı olamayabilir ama vicdanlı birey olabilmesi hem bireysel hem de toplumsal açıdan önemlidir. Bu sebeple değer eğitimi gerçekleştiriyorum.*
- *Ö9- Öğrettiğim değer toplumda kabul görmüş olması önemlidir. Öğrencilerin sosyal hayatlarında bu değerleri kabul etmesini, bu değerleri davranış haline getirmesini hedefledim. Öğrencilerimin topluma uyumlu, kaliteli bireyler olmalarını hedefliyorum.*
- *Ö15- İçinde yaşadığımız toplumda birlik ve beraberliğin ancak değerler eğitimi sayesinde olabileceği düşüncesindeyim. Mesleki anlamda öğretmenlerin bu konuda çok önemli görevler üstlendiğini düşünüyorum.*
- *Ö17- Hedefim öğrencilerimde insani değerleri artırmaktır. Böylece mutlu bireyler yetişecektir. Ulusal barış, birlik ve bolluk için insani değerlerimizi yükselttiğimizde daha parlak bir toplum olacağımızı düşünüyorum.*
- *Ö18- Değerler eğitimi vermemdeki hedef öğrencilerimin ahlaklı ve dürüst olmalarını sağlamaktır. Bu bağlamda yalan söylemeyen adaletli davranan merhametli saygılı bireyler hem kendilerini mutlu edecektir hem de Türk toplumunu olumlu anlamda etkileyecektir.*
- *Ö19- Hak hukuk noktasında mesleki olarak öğretmenler toplumu yönlendiren insanlardır. Öğrencilerime değerlerden hiç bahsetmezsem ileride ortaya çıkabilecek her olumsuzlukta kendimi vicdani açıdan rahatsız hissedeceğim. Mesleki vicdanım açısından kendime ve vatanıma olan saygımdan değerler eğitimi gerçekleştiriyorum.*

Öğretmenlere sorulan üçüncü soruya ilişkin öğretmenlerin verdikleri yanıtlar kullanılarak Şekil 16'daki kelime bulutu oluşturulmuştur:

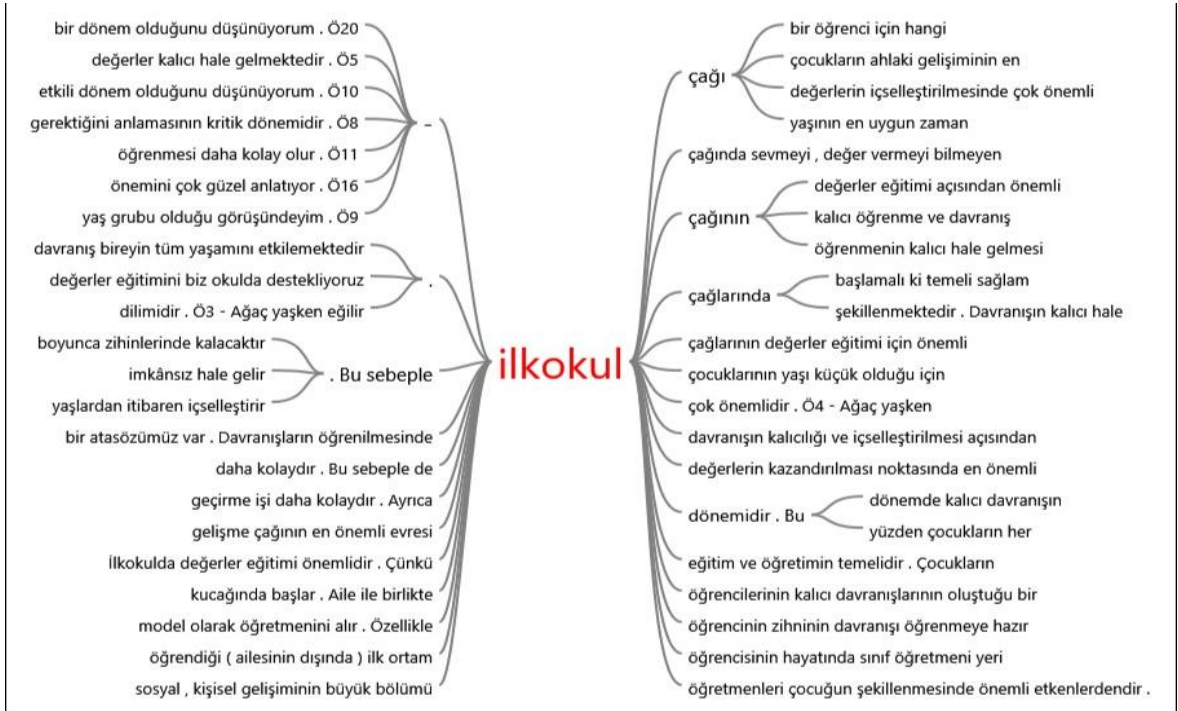

Şekil 16'daki kelime bulutu incelendiğinde öğretmenlerin değerler eğitimi konusundaki görüşleri “*ilkokul*”, “*davranış*”, “*dönem*”, “*küçük*” ve “*yaş*” kavramları etrafında kümelenmektedir. Öğretmenlerin üçüncü soruya verdikleri yanıtlardan yararlanarak Şekil 17, Şekil 18, Şekil 19, Şekil 20 ve Şekil 21'deki kelime ağaçları oluşturulmuştur:

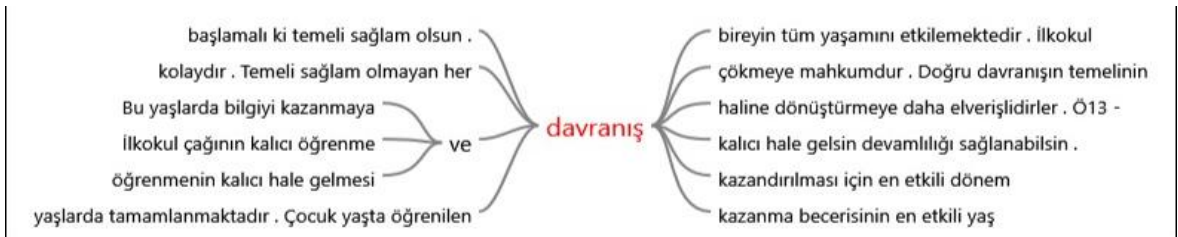

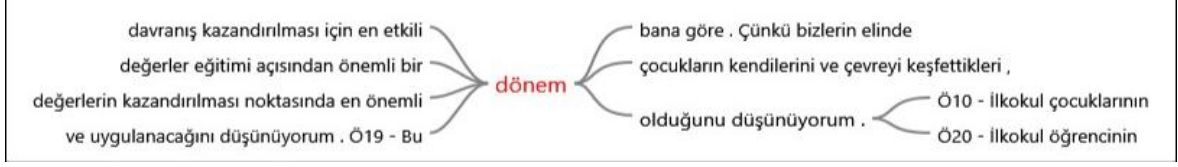
Şekil 18. Sınıf öğretmenlerinin “yaş” kavramına ait kelime ağacı

Şekil 19. Sınıf öğretmenlerinin “ilkokul” kavramına ait kelime ağacı

Şekil 20. Sınıf öğretmenlerinin “davranış” kavramına ait kelime ağacı

Şekil 21. Sınıf öğretmenlerinin “dönem” kavramına ait kelime ağacı

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminin önemine yönelik görüşlerine ilişkin yedi adet doğrudan alıntıya aşağıda yer verilmiştir:

- Ö1-Küçük yaşlarda öğrencilerin öğrendiklerini içselleştirmeleri daha kolaydır. Bireylerin psikolojik, sosyal, kişisel gelişiminin büyük bölümü ilkokul çağlarında şekillenmektedir. Davranışın kalıcı hale gelmesi bu yaşlarda daha kolaydır. Öğrenci neyin doğru neyin yanlış olduğunu hangi davranışın toplumca iyi, toplumca kabul edilebilir veya toplum tarafından kötü olarak karşılandığını küçük yaşlardan itibaren içselleştirir. Bu sebeple ilkokul çağlarının değerler eğitimi için önemli bir yaş grubu olduğunu düşünüyorum.
- Ö2- “Ağaç yaş iken eğilir” diye bir atasözümüz var. Davranışların öğrenilmesinde ilkokul çağı yaşının en uygun zaman olduğunu düşünüyorum. Ahlaki gelişim küçük yaşlarda tamamlanmaktadır. Çocuk yaşta öğrenilen davranış bireyin tüm yaşamını etkilemektedir. İlkokul çağı değerlerin içselleştirilmesinde çok önemli bir zaman dilimidir.
- Ö6- İlkokulda değerler eğitimi önemlidir. Çünkü; çocuğun toplumsal hayata atıldığı ve toplumsal ilişkileri öğrendiği (ailesinin dışında) ilk ortam ilkokul dönemidir. Bu dönemde kalıcı davranışın sağlanması daha kolaydır. Temeli sağlam olmayan her davranış çökmeye mahkumdur. Doğru davranışın temelinin sağlam olması sebebiyle ilkokulda değerler eğitimi önemlidir.
- Ö10- İlkokul çocuklarının yaşı küçük olduğu için davranışı öğrenip hayata geçirme işi daha kolaydır. Ayrıca ilkokul öğretmenleri çocuğun şekillenmesinde önemli etkenlerdendir. Çocuk rol model olarak öğretmenini alır. Özellikle ilkokul öğrencisinin hayatında sınıf öğretmeni yeri geldiği zaman ailesinden de önce yer alır. Doğru davranışı öğrenmesi daha kolay olur.
- Ö15- Eğitim ana kucığında başlar. Aile ile birlikte ilkokul çağlarında başlamalı ki temeli sağlam olsun. Davranış kalıcı hale gelsin devamlılığı sağlanabilsin.

- Ö19- Bu dönem çocukların kendilerini ve çevreyi keşfettikleri, öz güvenlerini kazandıkları ve davranışın temelini atıldığı dönemdir. Bu dönemde doğru davranışlarla temel atılmazsa ileriki yaşlarda bu davranışları kazandırmak zorlaşır hatta imkânsız hale gelir. Bu sebeple ilkokul çağının değerler eğitimi açısından önemli bir dönem olduğunu düşünüyorum.
- Ö20- İlkokul öğrencinin zihninin davranışı öğrenmeye hazır olduğu bir dönemdir. Öğretmeni de çok önemsedikleri ve sevdikleri bir dönemdir. Bu sebeple öğretmenden doğru davranışı öğrenmeye hazır oldukları dönemdir. Kalıcı öğrenme bu dönemde olur.

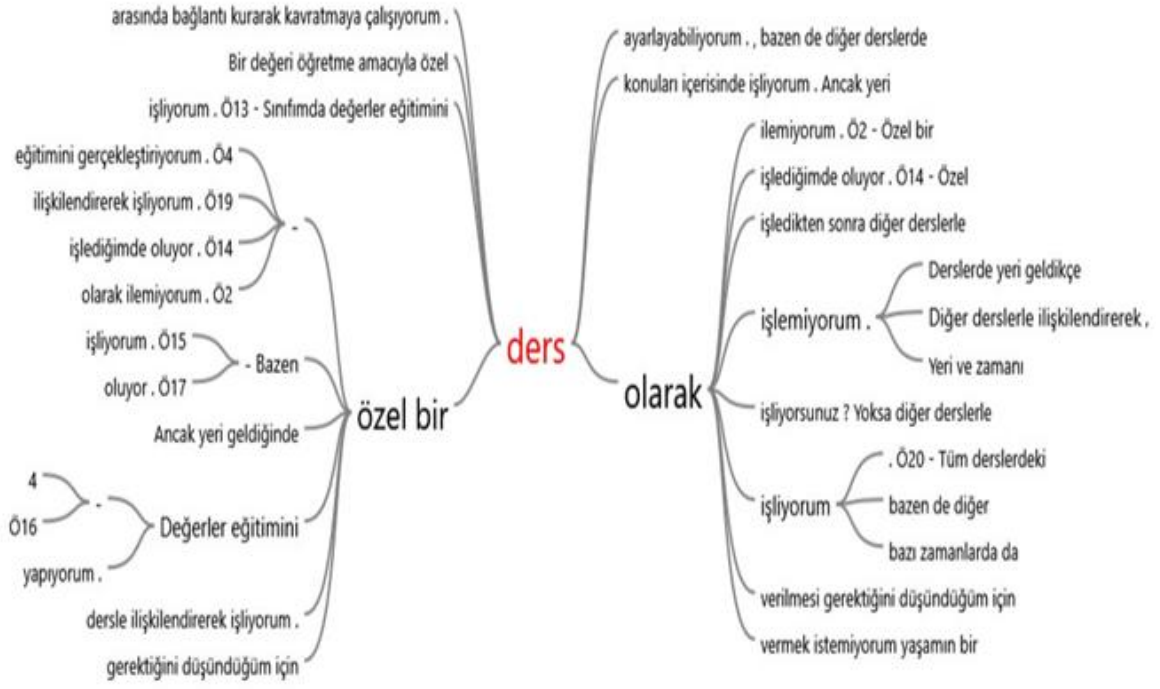
4.2.4. Değerler Eğitimi Bağımsız ya da Entegre Derslerde mi İşliyorsunuz?

Öğretmenlere sorulan dördüncü soruya ilişkin öğretmenlerin verdikleri yanıtlar kullanılarak Şekil 16'daki kelime bulutu oluşturulmuştur:

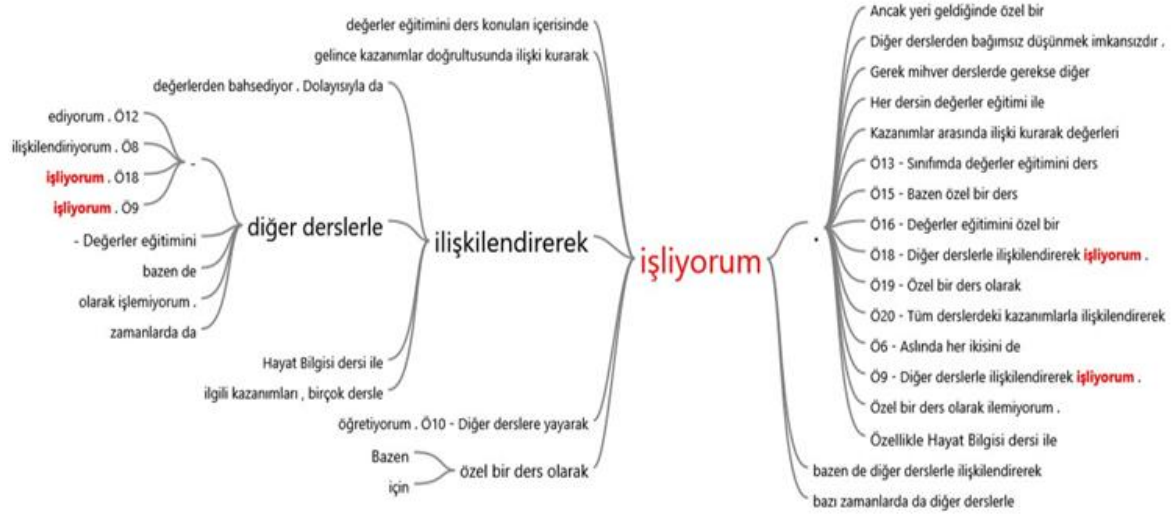

Şekil 22. Dördüncü soruya ait kelime bulutu

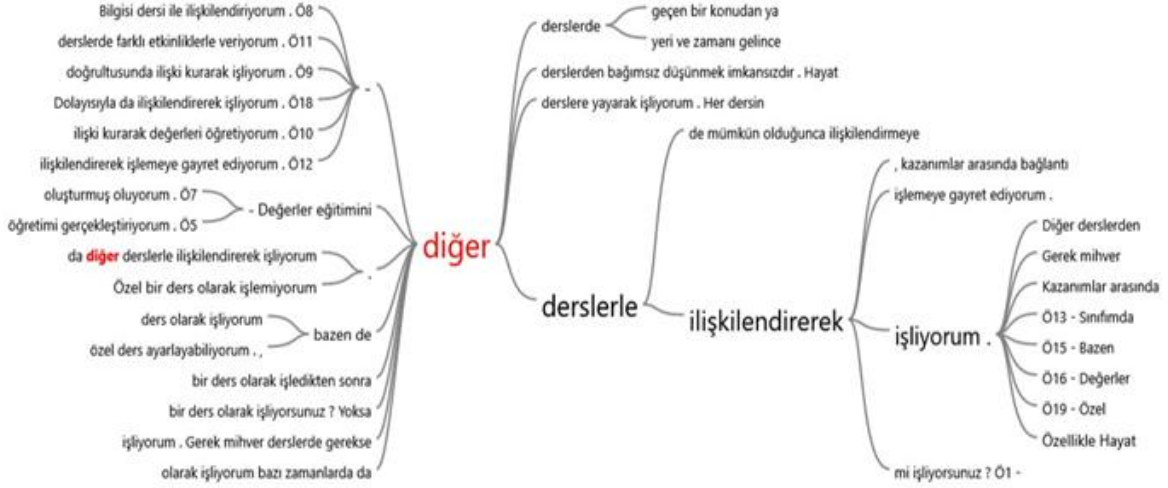
Şekil 22’deki kelime bulutu incelendiğinde öğretmenlerin değerler eğitimi konusundaki görüşlerinin “ders”, “ilişkilendirme”, “diğer dersler” ve “ders işlemek” kavramları etrafında kümelendiği görülmektedir. Öğretmenlerin üçüncü soruya verdikleri yanıtlardan yararlanarak Şekil 17, Şekil 18, Şekil 19, Şekil 20 ve Şekil 21’deki kelime ağaçları oluşturulmuştur:

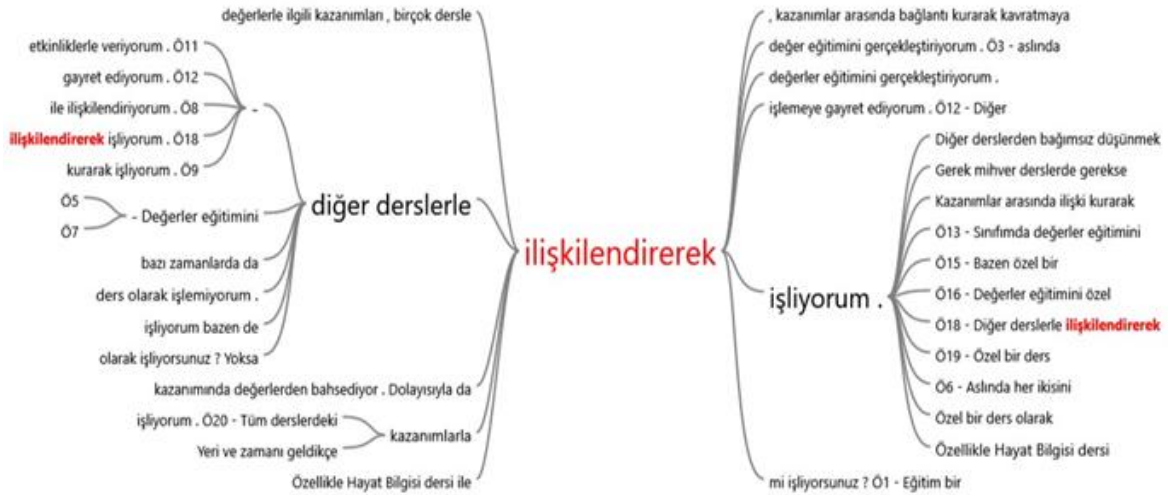
Şekil 23. Sınıf öğretmenlerinin “ders” kavramına ait kelime ağacı

Şekil 24. Sınıf öğretmenlerinin “işliyorum” kavramına ait kelime ağacı

Şekil 25. Sınıf öğretmenlerinin “diğer dersler” kavramına ait kelime ağacı

Şekil 26. Sınıf öğretmenlerinin “ilişkilendirerek” kavramına ait kelime ağacı

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminin entegre yada bağımsız derslerle işlenmesine yönelik görüşlerine ilişkin yedi adet doğrudan alıntıya aşağıda yer verilmiştir:

- *Ö1-Eğitim bir süreçtir. Eğitimin süreç odaklı olması sebebiyle, müfredata dağılmış olarak hazırlanan değerlerle ilgili kazanımları, birçok dersle ilişkilendirerek işliyorum. Özel bir ders olarak işlemiyorum.*

- Ö3- aslında her ikisini de yapıyorum. Bir değeri öğretme amacıyla özel ders ayarlayabiliyorum. Bazen de diğer derslerde geçen bir konudan ya da kazanımdan yola çıkarak değerler eğitimi gerçekleştiriyorum. Bazen de öğrencilerin yanlış yaptıkları davranışlardan hareketle değerler eğitimi gerçekleştiriyorum. Ama çoğu zaman disiplinlerarası değerler eğitimi gerçekleştiriyorum.
- Ö4-Özel bir ders olarak işlemiyorum. Diğer derslerle ilişkilendirerek, kazanımlar arasında bağlantı kurarak kavratmaya çalışıyorum. Ders olarak vermek istemiyorum yaşamın bir parçası olarak yeri ve zamanı geldiğinde öğretimi gerçekleştiriyorum.
- Ö10- Diğer derslere yayarak işliyorum. Her dersin değerler eğitimi ile ayrı bir ilgisi olduğunu düşünüyorum. Mesela beden eğitimi dersinde adalet-yardımlaşma değerlerini kavratırken, aynı değerleri başka derslerde farklı etkinliklerle veriyorum.
- Ö13- Sınıfımda değerler eğitimi ders konuları içerisinde işliyorum. Ancak yeri geldiğinde özel bir ders olarak işlediğim de oluyor.
- Ö17- Bazen özel bir ders olarak işliyorum bazı zamanlarda da diğer derslerle ilişkilendirerek işliyorum. Diğer derslerden bağımsız düşünmek imkansızdır. Hayat Bilgisi dersinin çoğu kazanımında değerlerden bahsediyor. Dolayısıyla da ilişkilendirerek işliyorum.
- Ö19- Özel bir ders olarak verilmesi gerektiğini düşündüğüm için özel bir ders olarak işliyorum.

4.3. Değerler Eğitiminde Araç-Gereç ve Materyal Kullanımına İlişkin Bulgular

Bu kısımda araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde kullanılan araç-gereç ve materyallere ilişkin görüşlerinin cinsiyetleri, yaşları, mesleki deneyim süreleri, öğrenim durumları, çalıştıkları okul türü ve daha önce değerler eğitimi alıp almama durumlarına göre görünümü incelenmiştir.

Bu amaçla öğretmenlerin görüşlerinin kişisel özelliklerine göre görünümünü ortaya çıkarmak amacıyla öğretmenlerin görüşleri kişisel özelliklerine göre gruplanarak sayısallaştırılmıştır. Sayısallaştırılmış veriler üzerinde çözümlemeler yapılarak öğretmenlerin değerler eğitiminde araç-gereç ve materyal kullanımına ilişkin görüşleri kişisel özelliklerine göre ortaya konulmuştur. Her bir koda ilişkin öğretmen görüşleri kişisel değişkenler bağlamında Tablolar ve Şekillerle gösterilmiştir.

Öğretmenlerin değerler eğitiminde kullandıkları araç-gereç ve materyallere ilişkin görüşlerini belirleyebilmek amacıyla öğretmenlere aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

- *Değerlerin öğretiminde kullandığınız araç gereç ve materyaller nelerdir? Nasıl kullanıyorsunuz?*
- *Değerler eğitiminde kullandığınız size özgün bir araç gereç ve materyal var mı?*
- *Değerler eğitiminde kullandığınız araç gereç ve materyallerin dışında önerebileceğiniz başka araç gereç ve materyal var mı?*
- *Size göre değerler eğitiminde kullanılan araç gereç ve materyallerin özellikleri nasıl olmalıdır?*
- *Değerler eğitiminde kullanılan araç gereç ve materyallerin kullanımı niçin önemlidir? Araç gereç ve materyallerin sağladığı yararlar nelerdir? Açıklar mısınız?*
- *Değerler eğitiminde kullandığınız araç gereç ve materyalleri hangi kaynaklardan faydalanarak hazırlıyorsunuz?*
- *Değerler eğitiminde kullandığınız araç gereç ve materyallere ulaşmakta sıkıntı yaşıyor musunuz? Ek Soru: Sıkıntı yaşıyorsanız nasıl sıkıntılar yaşıyorsunuz? Açıklar mısınız?*
- *Bu konuyla ilgili paylaşmak istediğiniz başka görüş ve önerileriniz var mı?*

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin sorulara verdikleri yanıtlardan yararlanarak kodlar oluşturulmuştur. Oluşturulan kodlar öğretmenlerin sıklıkla kullandıkları araç-gereç ve materyallere karşılık gelmektedir. Sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde araç-gereç ve materyal konusunda şu kavramların öne çıktığı gözlenmiştir:

Araç, gereç, materyal, görsel, internet, resim, hikaye, video, afiş, filmler, slatlar, sorular, çizgi film, fotoğraf, şarkı, dergi, kitap, gazete, projeksiyon, sunu, poster, teknolojik aletler, bulmaca, harita, kumbara, melodika vepano.

Öne çıkan kavramlar arasından sıklık durumuna ve gruplaşma potansiyeline göre 13 tanesi seçilerek araştırmanın kategorileri oluşturulmuştur: *İnternet, Resim, Hikâye, Video, Afiş-Poster, Fotoğraf, Şarkı, Dergi, Kitap, Gazete, Projeksiyon, Sunu ve Harita*

4.3.1. Katılımcıların Cinsiyetlerine İlişkin Bulgular

Değerler eğitiminde kişisel özelliklere göre araç-gereç ve materyal kullanımına ilişkin ilk bulgu Katılımcıların değerler eğitimi konusundaki görüşlerinin cinsiyetlerine göre

dağılımına ilişkindir. Araştırmanın verileri kullanılarak oluşturulan kodların cinsiyete göre dağılımlarını gösteren bulgular Tablo 4’te verilmiştir:

Tablo 4

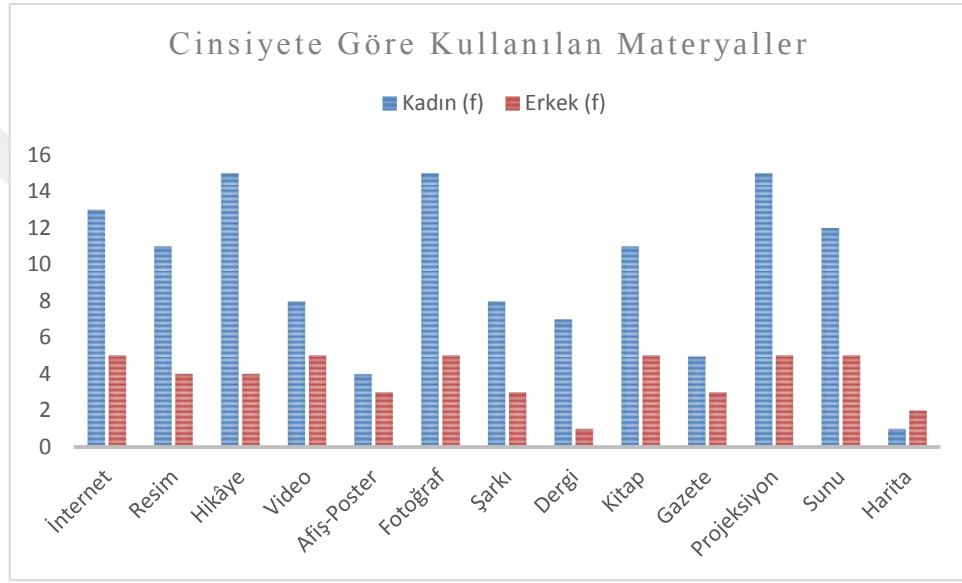
Cinsiyetlerine Göre Değerler Eğitimi Konusunda Öğretmenlerin Ürettikleri Kodların Karşılaştırılması

Üretilen Kod	Cinsiyet	
	Kadın (f)	Erkek (f)
İnternet	13	5
Resim	11	4
Hikâye	15	4
Video	8	5
Afiş-Poster	4	3
Fotoğraf	15	5
Şarkı	8	3
Dergi	7	1
Kitap	11	5
Gazete	5	3
Projeksiyon	15	5
Sunu	12	5
Harita	1	2

Tablo 4, 13 kavramsal kategoriye öğretmenlerin cinsiyetleri bakımından karşılaştırmaktadır. Tablo incelendiğinde kadın öğretmenlerin en fazla (15) hikaye, fotoğraf ve projeksiyonu,

erkek öğretmenlerin de (5) internet, video, kitap, fotoğraf, projeksiyon ve sunuları kullandıkları gözlenmiştir. Diğer taraftan kadın öğretmenler değerler eğitiminde en az düzeyde haritalardan (2) yararlanırken, erkek öğretmenlerin en az kullandığı araçlar dergilerdir (1).

Tablo 4'ten yararlanılarak cinsiyetlerine göre sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde kullandıkları araç-gereç ve materyallerin kullanımının kategorilere dağılımını gösteren Şekil 10 geliştirilmiştir:

Şekil 27. Kullanılan materyallerin cinsiyete göre dağılımı

Şekil 10 incelendiğinde kadın sınıf öğretmenlerinin sayıca daha kalabalık olmaları nedeniyle değerler eğitiminde hemen tüm kategorilerde (harita hariç olmak üzere) erkek öğretmenlerden daha fazla materyal kullandıkları gözlenmiştir. Erkek öğretmenlerin haritaları kadın öğretmenlerden daha fazla kullanmaları ileri araştırmalarla desteklenmesi gereken bir bulgudur.

Öğretmenlerin değerler eğitiminde materyal kullanımı ile ilgili kategorilere ilişkin tercihlerinin cinsiyetlerine göre farklılaştığı gözlenmiştir. Kadın ve erkek öğretmenlerin değerler eğitiminde araç-gereç ve materyal kullanımları birbirine benzer ve farklı özellikler göstermektedir. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde materyal kullanımlarına ilişkin sorulara verdikleri yanıtlar cinsiyetleri bağlamında incelendiğinde kadın ve erkek

öğretmenlerin yanıtlarından seçilen doğrudan ifaler aşağıda kümeler halinde örneklendirilmiştir.

[Kadınlar: 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 14, 15, 17, 18, 19, 20]

[Erkekler: 1, 6, 10, 13, 16]

Kullanılan Materyaller

Kadınlar:

Ö2-Öncelikle ders kitaplarından faydalaniyorum. Mesela Hayat Bilgisi dersinde ‘vatanseverlik’ değeri ile ilgili öncelikle ders kitabını okutuyorum. Sorular soruyorum, gerektiğinde açıklamalar yapıyorum. Daha sonra sınıfımda projeksiyon cihazı bulunmaktadır. İnternet sitelerinden indirdiğim slaytları izletiyorum. Slaytlar hem sesli hem yazılı hem de görsel olduklarından öğrencilerimin dikkatini çekiyor. İlkokul öğrencilerin dikkatini toparlamak biraz zor oluyor. Bunun için ilgilerini çekebilecek çizgi filmler izletiyorum. Oradaki karakterlerle kendilerini özdeşleştiriyorlar. Ayrıca sınıfımda değerler eğitimi ili ilgili afiş ve panolar hazırlıyorum. Bazen öğrencilerimle hep beraber hazırlıyorum. Resim ve fotoğraflardan faydalaniyorum. İki resim veriyorum. Hem bu iki resim arasındaki farkı buluyorlar hem de iki resim arasında konuşmalar yapıyoruz. (Temiz-Kirli çevre gibi) Ne gibi farklar var yorumlatıyorum.

Erkekler:

Ö6- Görsel, görsel- işitsel araç gereç ve materyallerin yanında dramatizasyonlara da yer vererek değerler eğitimi gerçekleştiriyorum. Resim ve fotoğrafları sınıfa getiriyorum. Resimler üzerinde konuşuyoruz. Sorular soruyorum. Bu resim ve fotoğrafları yorumlatıyorum.

Özgün Materyaller

Kadınlar:

Ö2-Hayat Bilgisi dersinde kullanmak üzere, ‘Nezaket ifadelerini kullanır.’ Kazanımını gerçekleştirmek amacıyla bir materyal geliştirmiştım. Sokaktan bulduğum ağaç dalına kurdeleler eşliğinde nezaket ifadelerini kartonlara yazarak astım. Muhabbeti temsilen kuş resimleri astım. Ayrıca sınıfımda 3 boyutlu kocaman bir kalp var. Öğrencilerim bir hafta boyunca yaptıkları iyilikleri yazıp bu kutuya atıyorlar. Cuma günleri tek tek okuyup ödüllendirme yapıyorum.

Erkekler:

Ö10-Görsel ve uygulamaya yönelik materyalleri tercih ediyorum. Özellikle çocukların keyif aldığı oyuncakları sınıf ortamına taşıyarak oyun içinde değeri kavratmaya çalışıyorum.

Önerilen Materyaller

Kadınlar:

Ö2-MEB'in değerler eğitimine önem verdiğini biliyorum. Öğretmenlerin araç gereç ve materyalleri etkili bir biçimde kullanabilmeleri için bakanlığın çalışmalar yapması gerektiğini düşünüyorum. Dikkat çekme amacıyla kısa film yarışmaları yapılabilir. En iyi araç- gereç materyal yarışmaları düzenlenebilir iller bazında. Her ay ya da her dönem kağıt üzerinde rapor hazırlamanın verimi düşürdüğünü düşünüyorum. Özellikle ilkokul öğrencilerine uygun materyaller artırılmalı diye düşünüyorum. Çizgi filmler çoğaltılmalı.

Erkekler:

Ö6-Değerler eğitiminin artarak devam etmesi gerektiğini düşünüyorum. Ayrıca değerler eğitiminin amacına ulaşılabilmesi için devletin özellikle yazılı ve görsel medyada yer alan değerlerimize zarar veren programlar konusunda radikal önlemlerin alması gerektiğini düşünüyorum. Değerlerimizle ilgili toplumsal faaliyet düzenlenerek halkın bilinç düzeyi artırılmalıdır. Araç gereç ve materyal konusunda MEB okullara daha çok kaynak vermelidir.

Materyallerin Niteliği

Kadınlar:

Ö9-Basit sade ve anlaşılır olmalıdır. Öğrencilerin ilgisini çekmelidir. Somutlaştırmayı sağlamalıdır. Öğrencilerin sosyo kültürel özellikleri dikkate alınarak hazırlanmalıdır.

Erkekler:

Ö1-Öncelikle kullanılan araç gereç ve materyalin öğrencinin ilgisini çekmesi gerektiğini düşünüyorum. Öğrencinin aktif katılımını sağlaması gerekiyor. Öğrencinin karakter ve davranış gelişimini sağlayacak, okul dışında da sürekliliğini sağlayabilecek nitelikte olmalıdır. Önemli olan diğer bir konuda

seviyelerine uygun olmasıdır. Seviyesinin üzerinde olan bir materyal, değerin anlaşılmasını zorlaştırabilir. Somut olmalı, canlı olmalı, öğrencileri araştırma ve incelemeye sevk etmeye yarıyor olması gerekiyor.

Ö6-Kullanılan araç gereç ve materyaller öncelikle öğretilmek istenen değerlerle orantılı ve öğrencinin ihtiyacını karşılayabilecek nitelikte olmalıdır. Öğrencinin öğretime aktif katılımını sağlamaya yönelik olmalıdır. Ayrıca öğrencinin beş duyu organına hitap edebilmelidir.

Ö13-Araç gereç ve materyallerin, değerlerin kalıcı olması ve davranışa dönüşmesi için soyut olan konuları somutlaştırıcı nitelikte olması gerekir. öğrencinin öğrenim düzeyine uygun olmalıdır. Eğlenceli ve akılda kalıcı olmalıdır.

Materyallerin Sağladığı Yararlar

Kadınlar:

Ö4-Öğrencinin hayal gücünü geliştirir. Etkili öğrenme sağlar. Yaparak yaşayarak öğrenen öğrenci davranışı kalıcı hale getirir. Öğretimi daha renkli hale getirir. Ayrıca araç gereç ve materyallerin öğrenmede güdülemeyi sağladığını düşünüyorum.

Ö7- Soyut olan değer kavramını somutlaştırması açısından önemli olduğunu düşünüyorum. Öğrenilenlerin akılda kalmasını sağlaması açısından da önemlidir. Yapılandırıcı öğrenme yaklaşımını gerçekleştirdiğini düşünüyorum. Yani öğrencinin bilgiye doğrudan aktarılacak değil öğrencinin kendisi tarafından aktif bir şekilde elde edilmesini sağlar.

Ö9- Değer konusu bazen öğrencilere sıkıcı gelebiliyor. Öğrenci sanki nasihat dersi gibi algılıyor olabiliyor. Araç gereç ve materyallerle değer öğretimi gerçekleştiğinde öğrencinin derse olan ilgisi artar. Öğrencinin derse motive olmasını sağlar. Sıkıcı olabilecek öğrenme ortamını zenginleştirir.

Erkekler:

Ö6- Öğrenmenin oluşması ve davranışın kalıcı hale gelebilmesi için araç gereç ve materyallere ihtiyaç vardır.

Ö16- Aktif öğrenme ortamının oluşmasına katkı sağlar. Aynı zamanda bilginin zihinde kalıcılık süresini artırır. Öğrencilerin dikkatini çekmeyi sağlar. Anlaşılması güç olan değerlerin anlaşılabilir olmasını sağlar. Zamandan tasarruf sağlar.

Materyal Hazırlanırken Yararlanılan Kaynaklar

Kadınlar:

Ö1-Genellikle internetten faydalaniyorum. İnternette değerler eğitiminin amaçlandığı etkinlikler var. Bunun dışında dergilerden, kitaplardan eğitim portallarından faydalaniyorum.

Ö5-İnternetteki kaynakları kullanarak çalışmalar hazırlıyorum. Öğretmenlerin aktif olduğu grupları takip ediyorum. Bu gruplardaki öğretmenlerin yaptığı çalışmaları takip ediyorum. Uygun etkinlik ve projeleri sınıfımda uygulamaya çalışıyorum.

Ö14-İnternetten faydalaniyorum. Eba, morpa, okulistik faydalandığım siteler.

Erkekler:

Ö6- Yazılı ve görsel basından yararlanıyorum. Eğitsel materyallerden de faydalanmaktayım. Ayrıca meslektaşlarımla da bu konularda bilgi ve materyal paylaşımı yapmaktayım.

Ö10- Daha çok internetteki eğitim sitelerinden ve sosyal medyada yayınlanan örnek çalışmalardan faydalaniyorum. Uygulanmış örnekleri değiştirerek sınıf seviyesi ve sosyo kültürel çevreye uyarlayarak uygulamalar yapıyorum.

Materyale Ulaşmakta Yaşanılan Sıkıntılar

Kadınlar:

Ö4- Evet sıkıntı yaşıyorum. Okulun imkanları kısıtlı ve yetersiz olduğu için araç gereç ve materyallere ulaşmakta sıkıntı yaşıyorum. Maddi sıkıntıların olması okul idaresinin bu kaynakları temin etmesini zorlaştırıyor. Kendi imkanlarımızla araç gereç ve kaynaklara ulaşmaktayım. Bu da pek yeterli olmamaktadır.

Ö17- Hayır sıkıntı yaşamıyorum. Çok sayıda etkinlik ve çalışma kağıtlarına ulaşabiliyorm. Ancak değerler eğitimi uygulamalarında aileyi de işe katınca olumsuz dönüşler alabiliyorum. Kendi imkanlarımızla hazırladığımız araç gereç ve materyaller çoğu zaman yeterli olamayabiliyor.

Ö20- Okulumuzun interneti çoğu siteye erişime izin vermediği için çoğu araç gereç ve materyale ulaşmakta sıkıntı yaşıyorum. Evimde kendi imkanlarımla indirdiğim videoları izletiyorum. Bu da zamanı verimli kullanmamı engelleyebiliyor.

Erkekler:

Ö2- Zamanımız internet çağı. Araç gereç ve materyallere ulaşmakta sıkıntı yaşamıyorum. İnternette çok güzel siteler var. Bu sitelerden faydalaniyorum bu sebeple sıkıntı yaşamıyorum ancak zenginlik açısından daha özgün çalışmalara ulaşmak isteyince bazı sıkıntılar olabiliyor.

Ö6- Devlet okulunda çalışmam sebebiyle imkanlarımız oldukça sınırlıdır. Sadece değerler eğitimi için değil diğer derslerde de kullanacağımız araç gereç ve materyalleri kendi imkanlarımızla sağlamaktayız. Bu da bazen araç gereç ve materyal zenginliğinin sağlanamamasına sebep olmaktadır.

Ö16- Hayır sıkıntı yaşamıyorum. Piyasada değerler eğitimi ile ilgili pek çok kitap, video ve tiyatro oyunu var.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde kullandıkları araç-gereç ve diğer materyallerin genel olarak birbirine benzer olduğu, bununla birlikte erkek ya da kadın oluşlarına göre tercih ettikleri materyallerde kimi farklılıklar olduğu görülmektedir.

Kadın öğretmenler değerlerin öğretiminde hikaye, fotoğraf ve projeksiyondan, erkek öğretmenler internet, video, kitap, fotoğraf, projeksiyon ve sunulardan en fazla yararlanmaktadır.

4.3.2. Katılımcıların Mesleki Deneyim Süresine İlişkin Bulgular

Değerler eğitiminde kişisel özelliklere göre araç-gereç ve materyal kullanımına ilişkin ikinci bulgu katılımcıların değerler eğitimi konusundaki görüşlerinin mesleki deneyimlerine göre dağılımına ilişkindir. Araştırmanın verileri kullanılarak oluşturulan kodların cinsiyete göre dağılımlarını gösteren bulgular Tablo 5’te verilmiştir:

Tablo 5

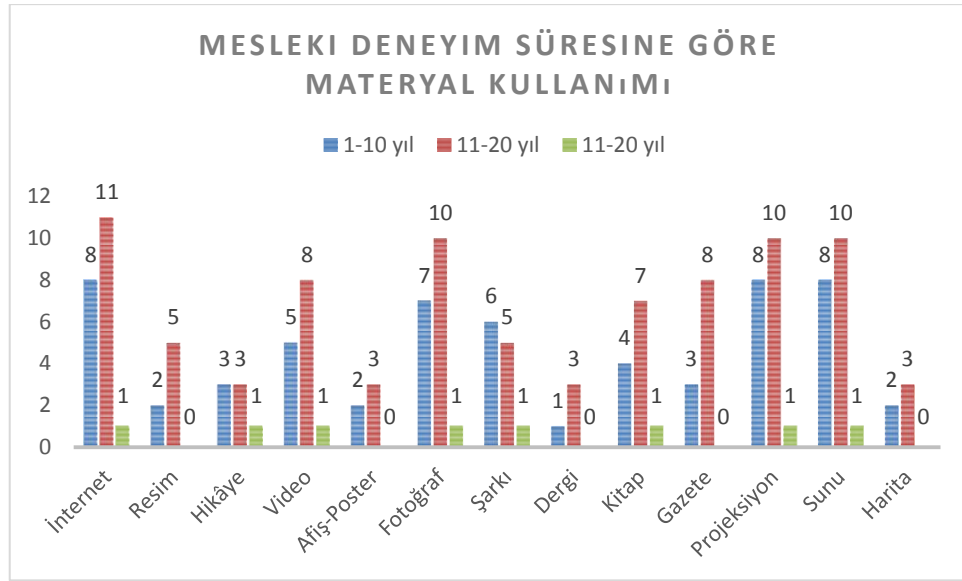
Mesleki Deneyim Süresine Göre Değerler Eğitimi Konusunda Öğretmenlerin Ürettikleri Kodların Karşılaştırılması

Mesleki Deneyim Süresi			
Üretilen Kod	1-10 yıl (f)	11-20 yıl (f)	21 yıl ve üzeri (f)
	(8 Kişi)	(11 Kişi)	(1 Kişi)

İnternet	8	11	1
Resim	2	5	-
Hikâye	3	3	1
Video	5	8	1
Afiş-Poster	2	3	-
Fotoğraf	7	10	1
Şarkı	6	5	1
Dergi	1	3	-
Kitap	4	7	1
Gazete	3	8	-
Projeksiyon	8	10	1
Sunu	8	10	1
Harita	2	3	-

Tablo 5, 13 kavramsal kategoriye öğretmenlerin mesleki deneyim süreleri bakımından karşılaştırmaktadır. Tablo incelendiğinde 1-10 yıl deneyime sahip olan öğretmenlerin en fazla internet, projeksiyon, sunu ve fotoğrafı; 11-20 yıl arası mesleki deneyime sahip olan öğretmenlerin de aynı şekilde interneti, fotoğrafları, projeksiyonu ve sunuları en fazla kullandıkları görülmüştür. Araştırmaya katılan ve 21 yıl üzerinde (30 yıl) mesleki deneyime sahip olan tek öğretmen olan Ö9, değerler eğitimi sürecinde internet, video, fotoğraf, hikâye, şarkı, kitap, projeksiyon ve sunuları kullandığını ifade etmiştir.

Tablo 5'ten yararlanılarak mesleki deneyim sürelerine göre sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde kullandıkları araç-gereç ve materyallerin kullanımının kategorilere dağılımını gösteren Şekil 28 geliştirilmiştir:

Şekil 28. Kullanılan materyallerin mesleki deneyim süresine dağılımı

Şekil 28 incelendiğinde 1-10 yıl arası mesleki deneyime sahip olan öğretmenleri ile 11-20 yıl arası mesleki deneyime sahip olan öğretmenler araştırmada öne çıkan 13 materyalin tümünü değerler eğitiminde kullanmaktadır. Araştırmanın 21 yıl üzerindeki tek öğretmeni olan Ö9 ise materyal çeşitlerinden sekiz tanesini kullanmaktadır.

Öğretmenlerin mesleki deneyim sürelerine göre değerler eğitiminde materyal kullanımı ile ilgili kategorilere ilişkin tercihlerinin farklılaştığı gözlenmiştir. Öğretmenlerin değerler eğitiminde araç-gereç ve materyal kullanımları birbirine benzer ve farklı özellikler göstermektedir. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde materyal kullanımlarına ilişkin sorulara verdikleri yanıtlar mesleki deneyim süresi bağlamında incelendiğinde 1-10, 11-20 ile 21 yıl ve üzeri deneyime sahip olan öğretmenlerin yanıtlarından seçilen doğrudan ifadeler aşağıda örneklendirilmiştir:

[1-10 yıl arası mesleki deneyimi olanlar: 1, 4, 5, 8, 11, 12, 17, 20]

[11-20 yıl arası mesleki deneyimi olanlar: 2, 3, 6, 7, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 19]

[21 yıl ve üzeri mesleki deneyimi olanlar: 9]

Kullanılan Materyaller

1-10 yıl:

Ö1-Değerlerin eğitiminde kullandığım araç gereç ve materyaller videolar, slaytlar etkinlik çalışma kağıtları ve internette hazırlanmış sunumlardır. Bilgisayarında birçok hazır sunular var.Busunuları projeksiyon cihazı ile yansıtıyorum. Sınıfta okuyorum, onlar da hem görüp hem dinliyorlar.

Ö4- Vermek istediğim değere göre kısa videolar izletiyorum. Ayrıca hikayelerden de yararlanıyorum. Ayrıca resim yaptırarak da değerler eğitimini gerçekleştiriyorum. Öncelikle değerle ilgili video izletiyorum. Daha sonra hikaye tamamlama etkinliği yapıyorum. Daha sonra işlediğimiz değerle ilgili resim yaptırıyorum.

Ö8- Ders kitabımız ana araç gerecimdir. Bunun etrafında afiş, fotoğraf, slaytlar, videolar, masal kitaplarından faydalaniyorum. Ders kitabını okutuyorum bölüm bölüm açıklamalarda bulunuyorum. İnternette hazır olan slaytlardan faydalaniyorum. Görsel olarak öğrencilerin dikkatini çekiyor.

Ö11- Genellikle sunular ve videolar kullanıyorum. İnternetten indirdiğim sunuları projeksiyon cihazı ile yansıtıyorum. Sunular üzerinde konuşuyoruz sorular soruyorum. Ya da izlediğimiz videoyu sınıfımda canlandırma yaptırıyorum.

Ö17- Konuyu hikâye, kukla ve de izlettiğim videolarla anlatıyorum. Canlandırma yaptırıp değerle ilgili çalışma kâğıdı veriyorum. Boyama yaptırıyorum. Aile katımlı çalışma kağıdını eve gönderiyorum. Mutlaka bir şarkı ve tekerleme ile süslüyorum. Doğru davranışı yapan öğrenciyi ödüllendiriyorum.

Ö20- Video, çizgi film, yardımcı kaynaklar, kavram haritalarından yararlanıyorum. Özellikle değerle ilgili konuyu somutlaştırmak adına sınıf tahtamızda kavram haritası oluşturunuyorum.

11-20 yıl:

Ö2- öncelikle ders kitaplarından faydalaniyorum. Mesela Hayat Bilgisi dersinde ‘vatanseverlik’ değeri ile ilgili öncelikle ders kitabını okutuyorum. Sorular soruyorum, gerektiğinde açıklamalar yapıyorum. Daha sonra sınıfımda projeksiyon cihazı bulunmaktadır. İnternet sitelerinden indirdiğim slaytları izletiyorum. Slaytlar hem sesli hem yazılı hem de görsel olduklarından öğrencilerimin dikkatini çekiyor.

İlkokul öğrencilerin dikkatini toparlamak biraz zor oluyor. Bunun için ilgilerini çekebilecek çizgi filmler izletiyorum. Oradaki karakterlerle kendilerini özdeşleştiriyorlar. Ayrıca sınıfta değerler eğitimi ile ilgili afiş ve panolar hazırlıyorum. Bazen öğrencilerimle hep beraber hazırlıyorum. Resim ve fotoğraflardan faydalaniyorum. İki resim veriyorum. Hem bu iki resim arasındaki farkı buluyorlar hem de iki resim arasında konuşmalar yapıyoruz. (Temiz- Kirlili çevre gibi) Ne gibi farklar var yorumlatıyorum.

Ö3- Aslında işin açıkçası genelde sözlü anlatım şeklinde değer eğitimi gerçekleştiriyorum. Tabi ki sözlü anlatımı gerçekleştirirken kullandığım kısa film, çizgi film, fıkra, şarkı, türkü, karikatür, afiş gibi materyallerde kullanıyorum. Ayrıca değerler eğitimi ile ilgili hikaye setleri de kullanıyorum. Görsel olarak bazı filmler izletiyorum. Görerek öğrenmelerine yardımcı oluyor. Daha sonra izlediğimiz filmlerle ilgili sorular soruyorum. Beyin fırtınası yapıyorum.

Ö7- Değerler eğitimi verirken daha çok eğitici videolar, görsel afişler, pankartlar kullanıyorum. Okul koridorlarındaki bazı panolarda benim hazırlamış olduğum panolar afişler bulunuyor. Ayrıca sınıfta değerlerle ilgili afiş yarışmaları düzenliyorum.

Ö10- Afiş, poster, çizgi film, hikâye kitapları, şarkılar, resim ve fotoğrafları kullanıyorum. Fotoğrafi kullanırken öğrencilere genellikle fotoğraf üzerinden yorumlar yaptırıyorum. Sorular soruyorum. Değeri kavramalarını sağlıyorum. Çizgi filmlerin çok etkili olduğunu düşünüyorum. Özellikle ilköğretim çağında çocukların çok ilgisini çekiyor eğlenerek dikkatli bir şekilde takip ediyorlar. Olumlu anlamda çok etkilendiklerini söyleyebilirim.

Ö13- Afiş, pano çalışması, çalışma kağıtları, video, müzik, görsel materyal, sunu gibi araç gereç ve materyaller kullanıyorum. Afiş hazırlatıyorum ve sınıf panolarında sergiliyoruz. İnternette video izletiyorum. Müziğin çok etkili olduğunu düşünüyorum. Çaldığımız müzik aletimiz melodika var. Değerlerle ilgili şarkıları öğretiyorum. Melodika ile bu şarkıları çalıyoruz. Öğrencilerin akıllarında kalmaları daha kolay oluyor.

Ö14- Sınıfta değerler eğitimi ile ilgili 'Değerler Piramidi ve Değerler Mahallesi' olmak üzere iki hikaye seti aldım. Bu hikayeleri okuyoruz ve anlatıyoruz.

Ö18- Video, çizgi film, resim ve fotoğraf, slaytlar, ders kitabımız ve hikâyelerden faydalaniyorum. Bir değer belirliyoruz. Bu değerle ilgili video izletiyorum. Sonra sorular soruyorum. Bu değere ilişkin resim ve fotoğrafları yorumlatiyorum. Daha sonra defterlerimize bu değerle ilgili hikaye yaziyoruz.

Ö19- Ders kitabını ve sınıf tahtasını kullanıyorum. Okulumuzda imkanlar kısıtlı olduğu için bu araç gereçleri kullanabiliyorum. Önce ders kitabını okutuyorum daha sonra hatırladıklarını anlatmalarını istiyorum. Değere ilişkin anahtar kelimeleri tahtaya yazıyorum.

21 yıl +:

Ö9- Videolar, fotoğraflar, slaytlar, hikayeler şarkılar, aynı zamanda da ders kitabından faydalaniyorum. Öğrencilere ders kitabından okuyorum. Paragraf paragraf açıklama yapıyorum. Ayrıca müzik dersinde değerlerle ilgili örneğin temizlik çalışkanlık vs. şarkılar öğretiyorum.

Özgün Materyaller

1-10 yıl:

Ö1-Hayır. Çoğu zaman hazır olan araç gereç ve materyalleri kullanıyorum.

Ö4- Hayır yok. Hazır olan araç gereç ve materyalleri kullanıyorum.

Ö8- Evet. Sınıf içi olumlu davranışı kazandırma amaçlı DEĞERLER TAKİP PANOSU hazırladım.

Ö11- Evet var. Renkli şapkalarla değerleri eşleştirdim. Her hafta bir renk şapka ve değeri konu olarak ele alıyoruz ve sınıfta o değer üzerinden konuşmalar güzel sözler ve etkinlikler yapıyorum. En azından farkındalık oluşturmuş oluyorum.

Ö12- Hayır yok.

Ö17- Değerler eğitimi ailede başlar ve ailenin tutumu çok önemlidir. Bu sebeple ailenin takip edebilmesi için Değer ağacı hazırlıyorum eve gönderiyorum. Veliler bir hafta boyunca doğru yaptıkları davranışı bu ağaca yaprak şeklinde yapııştırıyorlar. Yaprak fazla olan öğrencileri ödüllendiriyorum.

11-20 yıl:

Ö2- Hayat Bilgisi dersinde kullanmak üzere, 'Nezaketi ifadelerini kullanır' Kazanımını gerçekleştirmek amacıyla bir materyal geliştirmiştım. Sokaktan

bulduğum ağaç dalına kurdeleler eşliğinde nezaket ifadelerini kartonlara yazarak astım. Muhabbeti temsilen kuş resimleri astım. Ayrıca sınıfımda 3 boyutlu kocaman bir kalp var. Öğrencilerim bir hafta boyunca yaptıkları iyilikleri yazıp bu kutuya atıyorlar. Cuma günleri tek tek okuyup ödüllendirme yapıyorum.

Ö3- Bana özgü demeyelim de (gülüşmeler) benimle özdeşleşen sık kullandığım ürünler var. Örnek vermem gerekirse 17 Ağustos depremini yaşayan biri olarak çeşitli dergi ve gazete küpürlerinden oluşturduğum özel bir albümüm var.” Yardımlaşma” değerini kavratmamda kullanırım.

Ö6- Bana özgün kendimin tasarladığı bir materyal yok. Hazır olan araç gereç ve materyalleri uygun öğrenme yöntemlerine uyarlayarak öğretiyorum.

Ö10-Görsel ve uygulamaya yönelik materyalleri tercih ediyorum. Özellikle çocukların keyif aldığı oyuncakları sınıf ortamına taşıyarak oyun içinde değeri kavratmaya çalışıyorum.

Ö14- Evet. Tombala oyununu değerlere uyarladım. Tombala kartlarında değerlerin harfleri karışık olarak yer alıyor. Tombala torbasından harfleri çekiyoruz. Değerlerin harflerini tamamlayan öğrenci oyunu kazanmış oluyor.

Ö18- Hayır yok.

21 yıl +:

Ö9- Vatanseverlik değerini kazandırmak amacıyla üç boyutlu bir Türkiye haritası üzerinde üç boyutlu askerler tanklar kullanarak kahraman Türk askerinin kurtuluş savaşı mücadelesinde gösterdikleri vatanseverliği anlattığım bir materyalim var.

Önerilen Materyaller

1-10 yıl:

Ö4- Şarkı öğretimi olabilir. Çocuklar hem eğleniyorlar hem de şarkı sözleri ile değer eğitimi gerçekleşmiş oluyor.

Ö5- sınıfımda kullanmıyorum fakat bu konu ile ilgili önerim afiş yarışmaları düzenlenebilir. Böylece daha dikkat çekici çalışmalar ortaya çıkabilir.

Ö17- Kültürümüzde çok önemli bir yere sahip olan manileri değerlere uyarlayabiliriz.

Ö20- Müzik aletlerini değerler eğitiminde kullanabiliriz. Hem psikomotor becerileri gelişir hem de değerleri eğlenceli hale getirerek kalıcılık sağlanabilir.

11-20 yıl:

Ö3- Toplumsal değerlerimizi yüksek düzeyde barındıran kıymetli kültür öğemiz olan türküler olabilir. Aslında genel manada müziği değerler eğiti ile özdeşleştirmeliyiz. Müzik ruhun gıdasıdır, insan ruhunu besler terbiye eder. Bu anlamda değerlerin öğretiminde etkili olabileceğini düşünüyorum.

Ö6- Önerebileceğim bir materyal yok.

Ö7- Hayır yok.

Ö10- Bir materyal olarak yok fakat nitelik olarak öğrencinin günlük hayatıyla ilişkilendirebileceği materyaller hazırlanmalıdır. Ben kodlama etkinliklerini değerlere uyarlayarak sınıfta kullanıyorum.

Ö13- Hikâye kitabı tasarlatılabilir. Kendi oluşturdukları eserler akılda daha kalıcı hale gelecektir.

Ö18- Kısa film yarışmaları düzenlenebilir. Öğrenciler açısından yararlı olacağını düşünüyorum.

21 yıl +:

Ö9- Yok.

Materyallerin Niteliği

1-10 yıl:

Ö1- Öncelikle kullanılan araç gereç ve materyalin öğrencinin ilgisini çekmesi gerektiğini düşünüyorum. Öğrencinin aktif katılımını sağlaması gerekiyor. Öğrencinin karakter ve davranış gelişimini sağlayacak, okul dışında da sürekliliğini sağlayabilecek nitelikte olmalıdır. Önemli olan diğer bir konuda seviyelerine uygun olmasıdır. Seviyesinin üzerinde olan bir materyal, değerini anlaşılmasını zorlaştırabilir. Somut olmalı, canlı olmalı, öğrencileri araştırma ve incelemeye sevk etmeye yarıyor olması gerekiyor.

Ö4- Değerleri öğrenciler zihinlerinde anlamlandırmalıdır. Değerin amacına uygun olmalıdır. Dikkat çekici olmalıdır. Kalıcılığı sağlayabilir nitelikte olmalıdır.

Ö5- Soyut olan kavramların öğretilmesi zordur. Bu sebeple öğrencinin beş duyu organı ile anlamlandırması gerekiyor. Güdülemeyi sağlamalıdır. Değerlerde kullanılan araç-gereç ve materyaller görsel olarak canlı olmalıdır.

Ö8- Öncelikle araç gereç ve materyalin amaca hizmet edebilmesi gerekiyor. Öğrencilerin ilgisini çekmelidir. Sınıf içinde uygulanabilir olması gerekir. Kullanışlı olmalıdır, öğrencinin seviyesine uygun ve erişilebilir olması gerektiğini düşünüyorum.

Ö11- Öncelikle öğrencinin ilgisini çekebilmelidir. Sınıf ortamında uygulanabilir olmalıdır. Öğrencilerin seviyesine uygun olmalıdır.

Ö12- Öğrencinin dikkatini çekmelidir. Onu değere karşı güdülemelidir. Öğrencilerin çeşitli durum ve biçimleri ayırt etmesine yardımcı olmalıdır. Aynı zamanda öğrencinin etkin katılımına yardımcı olmalıdır. Değer kavramını somutlaştırabilmeli, anlaşılması karmaşık olan bazı kavramları anlamlandırmalıdır.

Ö17- Her öğrenciyi değeri öğrenme sürecine dahil eden nitelikte olmalıdır. Değer öğretiminde amaç kalıcı davranış değişikliği olduğundan kalıcı izler bırakabilir nitelikte olmalıdır. Eğitimde değerler eğitimi soyut bir kavramdır. İlkokul çağı somut işlemler dönemidir. Somut kavramlar dönemindeki öğrenciye soyut bir kavram verirken somutlaştırma amacıyla araç gereç ve materyal kullanılması gereklidir.

Ö20- Öğrenmeyi güdülemelidir. Öğrenci için değer anlamlı olmayabiliyor. Öğrencinin zihninde anlamlı öğrenmeyi gerçekleştirmeye yönelik olmalıdır.

11-20 yıl:

Ö2- Öncelikle kullanılan araç- gereç ve materyalin öğrencilerin öğrencilerin öğrenme yaşantılarını zenginleştirmesi, öğrenilecek değerlerin anlaşılmasını kolaylaştırması açısından önemi büyüktür. Araç-gereç ve materyaller etkili bir değer öğretimi yapılmasına katkı sağlar. Değerler eğitiminde kullanılan araç-gereç ve materyaller bana göre öncelikle dersin amacına ve kazanımlara uygun olmalıdır. Hedef kitlesi olan öğrencilerin yaşı, hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olmalıdır. Basit, sade anlaşılır olursa değer eğitimi daha kolay gerçekleşir. Öğrenci seviyesine uygun olmalıdır. Hayatla ilişkilendirme sağlamalıdır.

Somutlaştırmak için görselle desteklenmelidir. Bu şekilde olursa değer eğitimi hem etkin hem de kalıcı olur.

Ö3- Evrensel olarak kabul görmüş olmaları gerektiğini düşünüyorum. Öğrenci seviyesine uygun olmalıdır. Somut olmalıdır. Sade, net, açık ve anlaşılır olmalıdır. Çünkü değerler soyuttur. Öğrenci dünyasında anlamlandırabilmelidir.

Ö10- Günümüz çağı teknoloji çağıdır. Öğrencilerin dikkatini çekmek oldukça zordur. Kullanılacak materyaller teknolojik ve güncel olmalıdır. Dikkat çekici anlaşılır olmalıdır. Öğrencinin ilgisini çekmelidir. Görsel açıdan dikkat çekici olmalıdır. Öğrenci seviyesine ve ilgi alanlarına uygun olmalıdır. Sınıf seviyesine uygun olmalıdır.

Ö13- Araç gereç ve materyallerin, değerlerin kalıcı olması ve davranışa dönüşmesi için soyut olan konuları somutlaştırıcı nitelikte olması gerekir. Öğrencinin öğrenim düzeyine uygun olmalıdır. Eğlenceli ve akılda kalıcı olmalıdır.

Ö14- Öncelikle araç gereç ve materyallere öğrencinin ulaşabilmesi önemlidir. Öğrencinin seviyesine de uygun olmalıdır. Anlaşılabilmesi kolay olmalıdır.

Ö15- Akılda kalmayı sağlayabilir nitelikte olmalı. Somutlaştırıcı olmalıdır.

Ö16-İlgi çekici ve öğretici olmalıdır. Beş duyu organına hitap etmelidir. Öğrencinin seviyesine uygun olarak hazırlanmalıdır.

Ö18- Öncelikle öğrencilerin özelliklerine uygun olmalıdır. Öğretimin somuttan soyuta olması ilkesini gerçekleştirirler. Aktif katılım sağlandığı için öğrenci bilgiye kendisi ulaşır ve dersi zevkli hale getirerek kalıcılığı sağlarlar.

Ö19- Canlı ve dikkat çekici olmalıdır. Değerin mahiyetine uygun olmalıdır. Konu ile uyumlu olmalıdır. Sınıf içerisinde uygulanabilir olmalıdır. Basit anlaşılır olmalıdır. Öğrencinin aktif katılımını sağlamalıdır.

21 yıl +:

Ö9- Basit sade ve anlaşılır olmalıdır. Öğrencilerin ilgisini çekmelidir. Somutlaştırmayı sağlamalıdır. Öğrencilerin sosyo kültürel özellikleri dikkate alınarak hazırlanmalıdır.

Materyallerin Sağladığı Yararlar

1-10 yıl:

Ö1- Öncelikle araç gereç ve materyaller öğrencinin öğrenmesine olumlu anlamda katkı sağlamaktadır. Konu, olay ve olgular arasında ilgi kurmalarını sağlar. Öğrencinin bireysel öğrenmesini kontrol etmesini sağlar. Benim hitap ettiğim öğrenci grubu henüz somut işlemler döneminde. Bildiğiniz üzere değer kavramları soyut kavramlardır. Araç gereç ve materyal kullanımı soyut olan değerleri somutlaştırarak öğrencinin zihninde daha anlamlı hale gelmesinde katkıda bulunmaktadır. Bu sebeple de öğrencinin aktif katılımını sağlayarak güdülemede etkili olmalarını sağlar. Öğrencinin değeri daha somut anlamasını sağlar. Anlama ve anlamlandırmada somutlaşmayı sağlar.

Ö4- Öğrencinin hayal gücünü geliştirir. Etkili öğrenme sağlar. Yaparak yaşayarak öğrenen öğrenci davranışı kalıcı hale getirir. Öğretimi daha renkli hale getirir. Ayrıca araç gereç ve materyallerin öğrenmede güdülemeyi sağladığını düşünüyorum.

Ö5- En iyi öğrendiklerimiz yaparak yaşayarak öğrendiklerimizdir. Araç gereç ve materyallerde yaparak ve yaşayarak öğrenmeye zemin hazırlar. Böylece öğrencinin dünyasında değer kavramı daha anlamlı hale gelmektedir. Ayrıca öğrenme ortamı olan sınıfı zenginleştirir. Zamanı doğru kullanmayı sağlayarak öğrenmeyi kolaylaştırır.

Ö8- Önemlidir. Çünkü öğretimi kolaylaştırır. Eğitimin kalitesini artırır. Anlamlı öğrenmeyi sağlarlar değer kavramı öğrencilerin zihninde soyut bir kavramdır. Araç gereç ve materyaller öğrenmeyi anlamlandırır ve bu sebeple de öğrenci merkezli bir öğrenme ortamı sağlar.

Ö11- Değer kavramını öğrencinin zihninde anlamlandırması zordur. Araç gereç ve materyaller beş duyu organına hitap ederler. Böylece öğrenmeyi anlamlandırır ve kalıcılığı sağlarlar. Grupla ve işbirliği ile öğrenmeyi gerçekleştirerek öğrencilerin sosyalleşmesine ciddi anlamda katkı sağlarlar. Ayrıca öğrencinin ilgisini çekerek öğrenme sürecine katılmalarını sağlarlar. Böylece değer konusunda amaca ulaşmak daha kolay olur.

Ö12-Çocukların dikkatini çekerek onları güdüler. Duygusal tepki vermelerini kolaylaştırır. Sözlü anlatımlarda kaçırılması mümkün olan bazı noktaları görsel öğelerle destekleyerek anlamlandırır.

Ö17- Araç-gereç ve materyaller öğrenilen değerun unutulmasını engeller; akılda kalıcılığı sağlarlar. Değeri somut ve görsel hale getirerek kavranmasına yardımcı olur. Alternatif bakış açıları geliştirir.

Ö20- Eğitimde kaliteyi yükseltirler. Değeri içeriğini somut ve basit hale getirerek değeri algılanabilmesini kolaylaştırırlar. Soyut olduğu düşünölen birçok değeri uygun araç gereç ve materyal yoluyla daha da anlaşılabilir hale gelir.

11-20 yıl:

Ö2- Araç-gereç ve materyallerin, öğrencilerin öğrenme yaşantılarını zenginleştirilmesi açısından önemi büyüktür. Eğitimde tek düzeligi ortadan kaldırıyor. Öğrenciler daha istekli oluyorlar. Dikkat çekme ve güdülemede etkili olduklarını düşünüyorum. Hem yaparak hem yaşayarak öğrenmeyi gerçekleştiriyorlar. Eğitimin kalitesini artırarak öğrenmenin kalıcı hale gelmesini sağlıyorlar.

Ö3- Sadece değerler eğitiminde değil, bir öğretmen olarak tüm derslerde araç-gereç ve materyal kullanımının önemli olduğunu düşünüyorum. Öğretim materyalleri, öğrenmenin gerçekleşmesinde büyük paya sahiptir. Görsel-işitsel araçlar öğrenmenin kalıcı hale gelmesinde aktif rol oynarlar. Yapılan etkinlikte kullanılan araç gereç ve materyal öğrencinin duyu organlarına hitap eder ve kalıcılık artar. Bu sebeple çok önemlidir.

Ö6- Öğrenmenin oluşması ve davranışın kalıcı hale gelebilmesi için araç gereç ve materyallere ihtiyaç vardır.

Ö7- Soyut olan değeri kavramını somutlaştırması açısından önemli olduğunu düşünüyorum. Öğrenilenlerin akılda kalmasını sağlaması açısından da önemlidir. Yapılandırıcı öğrenme yaklaşımını gerçekleştirdiğini düşünüyorum. Yani öğrencinin bilgiye doğrudan aktarılaraq değil öğrencinin kendisi tarafından aktif bir şekilde elde edilmesini sağlar.

Ö10- Öncelikle değerler öğrencilerin tutum ve davranışlarının oluşmasında ve pekişmesinde önemli rol oynarlar. Sınıf ortamında ders süresinin verimli

kullanılmasını sağlarlar. Sıkıcı ders ortamını zevkli hale getirirler böylece kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesini sağlarlar.

Ö13- Öncelikle öğrencinin aktif katılımını sağlarlar. Bu sebeple öğrencinin sosyal çevrede kendine olan güveni artar. Öğrenmelerin davranışa dönüşmesi için akılda kalıcı olması gerekir. Bunun için değerler eğitimi konusunda farklı araç gereç ve materyal kullanımı öğrenmenin niteliğini etkiler. Kaldı ki soyut olan değerler kavramlarını somutlaştırarak içselleştirilmesini sağlarlar.

Ö14- Eğlenerek öğrenmeyi sağlar. Öğrenmeyi kolaylaştırır ve daha zevkli hale getirir. Öğrenciyi aktifleştirir. Öğrenmenin niteliğini artırır ve kalıcılığı sağlar.

Ö15- Kalıcılığı ve sürekliliği sağlar. Öğrencilerin somut kavramları öğrenmelerini ve uzun süre belleklerinde tutmalarını sağlarlar. Soyut kavramları araç gereç ve materyallerle somutlaştırabiliriz. Öğrencide değere karşı farkındalık oluşmasını sağlar.

Ö16- Aktif öğrenme ortamının oluşmasına katkı sağlar. Aynı zamanda bilginin zihinde kalıcılık süresini artırır. Öğrencilerin dikkatini çekmeyi sağlar. Anlaşılması güç olan değerlerin anlaşılabilir olmasını sağlar. Zamandan tasarruf sağlar.

Ö18- Öğrencilerin değeri fark etme tanımlama becerilerini geliştirir. Öğrencilerin hayal güçlerini geliştirerek gerçekleşmesi mümkün olan veya olmayan çoğu durumu düşünmelerini sağlarlar.

Ö19- Değer konusunda kavram yanlışlarının ortaya çıkmasını ve giderilmesinde rol oynarlar. Sıkıcı ders ortamını eğlenceli hale getirirler. Öğrencilerin aktif katılımını sağlayarak kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirirler.

21 yıl +:

Ö9- Değer konusu bazen öğrencilere sıkıcı gelebiliyor. Öğrenci sanki nasihat dersi gibi algılıyor olabiliyor. Araç gereç ve materyallerle değer öğretimi gerçekleştiğinde öğrencinin derse olan ilgisi artar. Öğrencinin derse motive olmasını sağlar. Sıkıcı olabilecek öğrenme ortamını zenginleştirir.

Materyal Hazırlanırken Yararlanılan Kaynaklar

1-10 yıl:

Ö1- Genellikle internetten faydalaniyorum. İnternette değerler eğitiminin amaçlandığı etkinlikler var. Bunun dışında dergilerden, kitaplardan eğitim portallarından faydalaniyorum.

Ö4- Teknolojiden faydalanmanın yanı sıra meslektaşlarımla yaptığım istişarelerden faydalanarak da kaynaklara ulaşıyorum.

Ö5- internetteki kaynakları kullanarak çalışmalar hazırlıyorum. Öğretmenlerin aktif olduğu grupları takip ediyorum. Bu gruplardaki öğretmenlerin yaptığı çalışmaları takip ediyorum. Uygun etkinlik ve projeleri sınıfımda uygulamaya çalışıyorum.

Ö8- Okulumuzda internet olmadığı için kendi imkanlarımla kitap, dergi, bröşür aynı zamanda değerler eğitimi ile ilgili çalışan gönüllü kuruluşlardan da faydalaniyorum. Ayrıca kendi imkanlarımla internetteki sitelerden ve sosyal medya gruplarından faydalaniyorum.

Ö12- İnternetten faydalanarak hazırlıyorum. Çoğu zaman öğretmen arkadaşlarımla fikir alış verişi yaparak da hazırlıyorum.

Ö17- İnternetten, geçmişten gelen mesleki tecrübemi de kaynak olarak kullanıyorum.

Ö20- İnternetteki değerler eğitimi sitelerinden faydalaniyorum. Oradaki etkinlikleri sınıfımın seviyesine ve özelliklerine uyarlayarak değerler eğitimi gerçekleştiriyorum.

11-20 yıl:

Ö2- Genelde internetten araştırıyorum. Aynı zamanda konu ile ilgili gazete, dergi küpürlerinden de faydalaniyorum. İnternetteki eğitim portalları, öğretmenlerin aktif oldukları gruplardan faydalaniyorum.

Ö3- Teknolojiden faydalaniyorum. Değerler eğitimi ile ilgili çok güzel hazırlanmış siteler var. Kitaplardan da faydalaniyorum.

Ö6- Yazılı ve görsel basından yararlanıyorum. Eğitsel materyallerden de faydalanmaktayım. Ayrıca meslektaşlarımla da bu konularda bilgi ve materyal paylaşımı yapmaktayım.

Ö7- Çoğunlukla internet ortamından faydalanıyorum. Ayrıca ders kitaplarını da kaynak olarak kullanıyorum.

Ö10- Daha çok internetteki eğitim sitelerinden ve sosyal medyada yayınlanan örnek çalışmalardan faydalanıyorum. Uygulanmış örnekleri değiştirerek sınıf seviyesi ve sosyo kültürel çevreye uyarlayarak uygulamalar yapıyorum.

Ö13- Çoğunlukla internetten hazırlıyorum.

Ö14- İnternetten faydalanıyorum. Eba, morpa, okulistik faydalandığım siteler.

Ö15- Meslektaşlarımla tecrübeleri en önemli kaynağım. İnternetteki eğitim siteleri

Ö18- internetten faydalanıyorum. Ayrıca değerler eğitimi ile ilgili çeşitli üniversitelerdeki akademisyenlerin hazırlamış oldukları kitaplardan faydalanıyorum ve o kitaplardaki etkinlikleri sınıfımda uyguluyorum.

Ö19- Sosyal medyada yer alan gruplara üyeyim. Orada yer alan etkinlikleri sınıfıma uyguluyorum.

21 yıl +:

Ö9- Genelde internetten faydalanıyorum. İnternette değerler eğitimi ile ilgili sitelerden faydalanıyorum. Aynı zamanda internet üzerinden günlük gazeteleri takip ediyorum. Değerlerle ilgili haberleri sınıf ortamına taşıyorum.

Materyale Ulaşmakta Yaşanılan Sıkıntılar

1-10 yıl:

Ö1-Aslında çok sıkıntı yaşadığımı söyleyemem. İnternetten faydalanıyorum. İnternette hemen hemen aynı tarzda etkinlikler var. Öğrenciler aktif olarak katılmak istiyor. Bununla ilgili drama etkinliklerine ulaşmada bir takım sıkıntılar yaşıyorum. Bu tarz etkinlik kitapları olabilir. Daha önce araştırma yapmıştım. Bu tarz araç gereç ve materyallere çok az rastlayabildim.

Ö4- Evet sıkıntı yaşıyorum. Okulun imkanları kısıtlı ve yetersiz olduğu için araç gereç ve materyallere ulaşmakta sıkıntı yaşıyorum. Maddi sıkıntıların olması okul

idaresinin bu kaynakları temin etmesini zorlaştırıyor. Kendi imkanlarımızla araç gereç ve kaynaklara ulaşmaktayım. Bu da pek yeterli olmamaktadır.

Ö5-Evet sıkıntı yaşıyorum. Okulun imkanları bazen yeterli olmuyor. MEB bu konu ile ilgili olarak okullara araç gereç ve materyaller gönderebilir.

Ö8- Evet sıkıntı yaşıyorum. Okulumuzda internet yok dolayısıyla da çoğu kaynağa ulaşmakta sıkıntı yaşıyorum.

Ö11- Evet bazen sıkıntı yaşayabiliyorum. Okulumuz teknoloji açısından yeterli olmadığı için bir takım sıkıntılar yaşanabiliyor.

Ö12- Kendimiz temin etmek istersek iş daha kolaylaşıyor. Okuldan temin edilmesini istediğimizde ise süreç aksayabiliyor. Ya da temin edilemiyor.

Ö17- Hayır sıkıntı yaşamıyorum. Çok sayıda etkinlik ve çalışma kağıtlarına ulaşabiliyorm. Ancak değerler eğitimi uygulamalarında aileyi de işe katınca olumsuz dönüşler alabiliyorum. Kendi imkanlarımızla hazırladığımız araç gereç ve materyaller çoğu zaman yeterli olamayabiliyor.

Ö20- Okulumuzun interneti çoğu siteye erişime izin vermediği için çoğu araç gereç ve materyale ulaşmakta sıkıntı yaşıyorum. Evimde kendi imkanlarımla indirdiğim videoları izletiyorum. Bu da zamanı verimli kullanmamı engelleyebiliyor.

11-20 yıl:

Ö2- Zamanımız internet çağı. Araç gereç ve materyallere ulaşmakta sıkıntı yaşamıyorum. İnternette çok güzel siteler var. Bu sitelerden faydalaniyorum bu sebeple sıkıntı yaşamıyorum ancak zenginlik açısından daha özgün çalışmalara ulaşmak isteyince bazı sıkıntılar olabiliyor.

Ö3- Hayır sıkıntı yaşamıyorum. Mesleki tecrübem ve en önemlisi teknoloji bu konuda sıkıntı yaşamamı en aza indiriyor.

Ö6- Devlet okulunda çalışmam sebebiyle imkanlarımız oldukça sıkıntılıdır. Sadece değerler eğitimi için değil diğer derslerde de kullanacağımız araç gereç ve materyalleri kendi imkanlarımızla sağlamaktayız. Bu da bazen araç gereç ve materyal zenginliğinin sağlanamamasına sebep olmaktadır.

Ö7- Hayır sıkıntı yaşamıyorum.

Ö10- *Büyükşehirde yaşamam sebebiyle Teknolojiden faydalanmaktayım. Bu doğrultuda araç gereç ve materyal temin etme konusunda sıkıntı yaşamamaktayım.*

Ö13- *Hayır sıkıntı yaşamıyorum.*

Ö16- *Hayır sıkıntı yaşamıyorum. Piyasada değerler eğitimi ile ilgili pek çok kitap, videove tiyatro oyunu var.*

Ö19- *Okulumuzda internet olmadığı için internetteki kaynaklardan yararlanmakta sıkıntı yaşıyorum.*

21 yıl +:

Ö9- *Evet, okulumuzun imkanlarının kısıtlı olması konusunda sıkıntı yaşıyorum. İnternette faydalandığım kaynaklarda okulda internetin olmaması gibi sıkıntıların olması bir takım sorunlara yol açıyor.*

Mesleki deneyim sürelerine göre öğretmenlerin değerler eğitiminde kullandıkları materyaller birçok alanda benzerlikler göstermesine karşın, kimi farklılıkların olduğu da gözlenmiştir. En az mesleki deneyime sahip olan öğretmenler internet, projeksiyon, sunu ve fotoğraflardan en fazla yararlanırken, 11-20 yıl arası mesleki deneyime sahip olanlar da benzer biçimde davranmaktadırlar. 21 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip olan öğretmen ise değerler eğitiminde en fazla internet, video, fotoğraf, hikâye, şarkı, kitap, projeksiyon ve sunuları kullanmaktadır.

Bu konuda büyük oranda benzerliklerin görülmesi değerler eğitiminin diğer konu alanlarına göre biraz daha yeni olması gösterilebilir. Görece yeni olan bir konuda farklılıkların oluşması zaman alacaktır.

4.3.3. Öğretmenlerin Değerler Eğitiminde Araç-Gereç ve Materyal Kullanımına İlişkin Önerileri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, değerler eğitiminin yürütülmesinde araç-gereç ve materyallerin kullanımına ilişkin kimi öneriler getirmişlerdir. Bu öneriler arasında aşağıdakiler örnek gösterilebilir:

- Ö1-Öğrenciler gördüklerini daha kolay akılda tutabiliyor. Çizgi film şeklinde videoların sayısı artırılabilir. Hatta MEB bu konuda yarışmalar düzenleyebilir.
- Ö2- MEB'in değerler eğitimine önem verdiğini biliyorum. Öğretmenlerin araç gereç ve materyalleri etkili bir biçimde kullanabilmeleri için bakanlığın çalışmalar yapması gerektiğini düşünüyorum. Dikkat çekme amacıyla kısa film yarışmaları

yapılabilir. En iyi araç- gereç materyal yarışmaları düzenlenebilir iller bazında. Her ay ya da her dönem kağıt üzerinde rapor hazırlamanın verimi düşürdüğünü düşünüyorum. Özellikle ilkokul öğrencilerine uygun materyaller artırılmalı diye düşünüyorum. Çizgi filmler çoğaltılmalı.

- Ö3- İlkokulda değerler eğitiminin gerçekleşmesi amacıyla ‘izcilik’ tekrar uygulamaya konulmalıdır. Ayrıca değer kelimesi ahlaki inançları ve davranışları içerse de kişisel görüşüm değerlerin okullara girmemesi gerektiğini düşünüyorum. Yani din eğitimi ve dini değerler aile tarafından verilmelidir.
- Ö4- Değerler eğitimi okullarda zorunlu ders olarak işlenebilir. Bazı durumlarda dersleri yetiştirmememiz değerleri vurgulamamızı zorlaştırmaktadır.
- Ö5- Değerler eğitimi önce ailede başlar. Bu öğretimin sadece öğretmenlere yüklenmesini yanlış buluyorum. Ailelerin bilinçlendirilmesi konusunda okulların medyanın MEB’in uzman kişiler tarafından vereceği seminerler vermesi gerektiğini düşünüyorum.
- Ö6- Değerler eğitiminin artarak devam etmesi gerektiğini düşünüyorum. Ayrıca değerler eğitiminin amacına ulaşılabilmesi için devletin özellikle yazılı ve görsel medyada yer alan değerlerimize zarar veren programlar konusunda radikal önlemlerin alması gerektiğini düşünüyorum. Değerlerimizle ilgili toplumsal faaliyet düzenlenerek halkın bilinç düzeyi artırılmalıdır. Araç gereç ve materyal konusunda MEB okullara daha çok kaynak vermelidir.
- Ö7- Okullarda değerler eğitimi ile ilgili atölyeler kurulabilir. Bu şekilde özgün araç gereç ve materyaller tasarlanarak değerler konusunda en azından farkındalık sağlanabilir.
- Ö8- Değerler eğitimi konusunda daha çok hassasiyet gösterilmesi gerektiğini düşünüyorum. Milli Eğitim daha farkındalık oluşturmali. Araç gereç ve materyal konusunda imkânlar okul idareleri tarafından artırılmalıdır. Aileler bu konuda bilinçlendirilmelidir. Okul idaresi veliler ve öğretmenler koordineli bir şekilde çalışmalıdırlar.
- Ö9- Değerlerin öğretimi konusunda ailelerden yeterli desteği alamıyorum. Sınıf içinde verdiğim değer bazı durumlarda aile için önemli olmuyor ve öğrenciler bocalama yaşıyorlar. Araç gereç ve materyal konusunda okullarda yeterli kaynak bulunmuyor. İlkokullara bakanlık yeterli maddi destekte bulunmuyor. Ailelerden de yeterli desteği alamadığımız için araç gereç ve materyal konusunda okullarda kaynak sıkıntısı yaşıyoruz.

- Ö-10 – Değerler eğitiminde kullanılan araç-gereç ve materyal kadar uygulamayı yapan öğretmen de çok önemlidir. Öğretmenin doğru rol model olması çok önemlidir. Ayrıca bir öğretmenin değerler eğitiminin farkında olması doğru araç gereç ve materyalleri yerinde ve amacına uygun olarak kullanması çok önemlidir. Bu sebeple MEB bu konuda hizmet içi kurslar vermelidir. Bilinci oluşturma açısından önemlidir.
- Ö12- Değerler eğitimi konusunun önemli olduğunu düşünüyorum. Velilerin bu konuda bilinçlendirilmesi gerekir. Araç gereç konusunda öğretmenlerin iş birliği içinde çalışması daha yaratıcı fikirlerin ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Ayrıca yöneticilerin gerekli yardımları sunmaları ve imkanları sağlamaları da önemlidir.
- Ö13- Araç gereç ve materyal çeşitliliği sağlanabilir ve bunlar kolay ulaşılabilir olursa daha iyi sonuçlar alınabilir.
- Ö14- Değerler eğitiminde kullanılan araç gereç ve materyaller öğrencilerin ulaşabileceği araçlar olmalıdır. Özellikle internet ortamı veliler tarafından denetlenmelidir. Sosyal medya doğru kullanılmalıdır.
- Ö15- Değerlerin öğretiminde materyal aslında öğrencinin kendi yaşantısıdır. Günlük hayatta yaşadıkları toplumda görülen olumsuz yapılaşmayı düzeltebilmek için yaptığımız tüm uygulamalar öğrencinin kendi rol aldığı uygulamalar olmalıdır. İlkokulda öncelikle vicdan eğitimi verilmeli ki, kalan değerlere değer vermeyi öğrensinler.
- Ö16- Değerler eğitiminin öncelikle ailede verilmesi gerektiğini düşünüyorum.
- Ö17- Değerler eğitiminde kullandığım araç gereç ve materyaller konusunda okul idaresinin öğretmenlere kaynak sağlaması gerektiğini düşünüyorum. Akademik başarıyı ahlaki gelişimden daha önemli olduğunu düşünen ailelerden bu konuda destek alamıyoruz. Kendi imkanlarımızla ulaştığımız materyaller ancak belli bir çerçevede sınırlı kalıyor. Materyal zenginliği açısından MEB'in okullara destek olması gerektiğini düşünüyorum.
- Ö19- Değerler eğitimi konusunda veliler bilgilendirilmeli ve okula ve öğretmene destekleri sağlanmalıdır.

BÖLÜM V

SONUÇ

5.1. Sonuçlar

Bu araştırmada değerler eğitiminde kullanılan araç-gereç ve materyallere yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşleri çeşitli değişkenler bağlamında incelenmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi konusundaki genel düşünceleri, değerler eğitiminde kullandıkları araç, gereç ve materyaller, bu eğitimler sırasında yaşadıkları zorluklar, değerler eğitimi konusunda getirdikleri öneriler gibi konular hakkındaki 12 soruya yanıt aranmıştır.

Araştırma Kocaeli ili Gölcük ilçesindeki ilkokullarda görev yapan 15'i kadın, 5'i erkek olmak üzere 20 sınıf öğretmeniyle yürütülmüştür. Çalışmada araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan görüşme formu kullanılarak, katılımcı sınıf öğretmenleriyle görüşmeler yapılmıştır. Öğretmenlerle Şubat-Mart 2019 tarihleri arasında görüşmeler yapılmış, yapılan görüşmelerin dökümü alınmış ve elektronik ortamda kaydedilmiştir. Dökümü alınan sözel veriler Nvivo 12 programında temalara ve kategorilere göre kodlanmıştır. Kodlanan veriler üzerinde çözümleme işlemleri yapılarak öğretmenlerin materyaller ve araç-gereçler konusundaki görüşlerine ilişkin bulgular ortaya çıkarılmıştır. Ulaşılan bulgular tablolar halinde değerlendirilmiş ve arkasından görsel düzenleyicilerle bulgular kolaylıkla anlaşılır hale getirilmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşme dökümleri incelendiğinde öğretmenlerin değerler eğitiminde kullanılan araç-gereç ve materyallerle ilgili çok sayıda kavram ürettikleri gözlenmiştir. Öğretmenlerin ürettiği kavramlar kullanılarak kodlar üretilmiştir.

Öğretmen görüşleri incelendiğinde 36 kavramın ön plana çıktığı gözlenmiştir. Bu kavramlar benzerliklerine göre gruplanarak 36 adet kod oluşturulmuştur: *Değer, ilkokul, eğitim, toplum, insan, davranış, ahlak, yetiştirmek, inanç, manevi, kural, kültürel, dürüst, saygılı, birlik, çocuk, vicdan, uyum, sevgi, rol, merhamet, kalite, erdem, bütünleşme, bağımsızlık, yardım, vatan, aile, adalet, hoşgörü, sorumluluk, okul, millet, komşuluk, güzellik ve huzur.*

Öğretmenlerin görüşme soruları bağlamında öne çıkardıkları kavramlar şunlardır:

- Öğretmenlerin araştırmanın ilk sorusuna verilen yanıtlar çerçevesinde değerler eğitimi konusundaki görüşleri incelendiğinde bilinen temel kavramların yanı sıra, “manevi”, “saygılı”, “dürüst”, “sevgi” ve “kültürel” kavramlarının ön plana çıktığı gözlenmiştir. Öğretmenlerin değerler eğitimi konusundaki görüşleri “kıymet” ve “ahlaki” kavramları etrafında kümelenmektedir.
- Öğretmenlerin ikinci soruya verdikleri yanıtlar çerçevesinde değerler eğitimi konusundaki görüşleri “bireyler”, “iyi”, “toplumsal”, “mutlu” ve “yetiştirmek” kavramları etrafında kümelenmektedir.
- Öğretmenlerin üçüncü soruya verdikleri yanıtlar çerçevesinde değerler eğitimi konusundaki görüşleri “ilkokul”, “davranış”, “dönem”, “küçük” ve “yaş” kavramları etrafında kümelenmektedir.
- Öğretmenlerin dördüncü soruya verdikleri yanıtlar çerçevesinde değerler eğitimi konusundaki görüşlerinin “ders”, “ilişkilendirme”, “diğer dersler” ve “ders işlemek” kavramları etrafında kümelenmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin araştırmanın beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci soruları çerçevesinde değerler eğitimi konusundaki görüşleri incelenmiş ve şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin sorulara verdikleri yanıtlardan yararlanarak kodlar oluşturulmuştur. Oluşturulan kodlar öğretmenlerin sıklıkla kullandıkları araç-gereç ve materyallere karşılık gelmektedir. Sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde araç-gereç ve materyal konusunda şu kavramların öne çıktığı gözlenmiştir: *Araç, gereç, materyal, görsel, internet, resim, hikâye, video, afiş, filmler, slatlar, sorular, çizgi film, fotoğraf, şarkı, dergi, kitap, gazete, projeksiyon, sunu, poster, teknolojik aletler, bulmaca, harita, kumbara, melodika ve pano.*
- Öne çıkan kavramlar arasından sıklık durumuna ve gruplaşma potansiyeline göre 13 tanesi seçilerek araştırmanın kategorileri oluşturulmuştur: *İnternet, Resim, Hikaye, Video, Afiş-Poster, Fotoğraf, Şarkı, Dergi, Kitap, Gazete, Projeksiyon, Sunu ve Harita.*
- Kadın öğretmenlerin en fazla (15) hikaye, fotoğraf ve projeksiyonu, erkek öğretmenlerin de (5) internet, video, kitap, fotoğraf, projeksiyon ve sunuları kullandıkları gözlenmiştir. Yanı sıra kadın öğretmenler değerler eğitiminde en az düzeyde haritalardan (2) yararlanırken, erkek öğretmenlerin en az kullandığı

araçlar dergilerdir (1).Öğretmenlerin değerler eğitiminde materyal kullanımı ile ilgili kategorilere ilişkin tercihlerinin cinsiyetlerine göre farklılaştığı gözlenmiştir. Kadın ve erkek öğretmenlerin değerler eğitiminde araç-gereç ve materyal kullanımları birbirine benzer ve farklı özellikler göstermektedir.

- 1-10 yıl deneyime sahip olan öğretmenlerin en fazla internet, projeksiyon, sunu ve fotoğrafı; 11-20 yıl arası mesleki deneyime sahip olan öğretmenlerin de aynı şekilde interneti, fotoğrafları, projeksiyonu ve sunuları en fazla kullandıkları görülmüştür. Araştırmaya katılan ve 21 yıl üzerinde (30 yıl) mesleki deneyime sahip olan tek öğretmen olan Ö9, değerler eğitimi sürecinde internet, video, fotoğraf, hikaye, şarkı, kitap, projeksiyon ve sunuları kullandığını ifade etmiştir. 1-10 yıl arası mesleki deneyime sahip olan öğretmenleri ile 11-20 yıl arası mesleki deneyime sahip olan öğretmenler araştırmada öne çıkan 13 materyalin tümünü değerler eğitiminde kullanmaktadır. Araştırmanın 21 yıl üzerindeki tek öğretmeni olan Ö9 ise materyal çeşitlerinden sekiz tanesini kullanmaktadır. Öğretmenlerin mesleki deneyim sürelerine göre değerler eğitiminde materyal kullanımı ile ilgili kategorilere ilişkin tercihlerinin farklılaştığı gözlenmiştir. Öğretmenlerin değerler eğitiminde araç-gereç ve materyal kullanımları birbirine benzer ve farklı özellikler göstermektedir.

5.2. Öneriler

Değerler eğitiminde, öğrencilerin belirlenen değerleri kazanmaları ve geliştirmeleri için sadece okulda gerçekleştirilen çalışmalar, öğretmen, okul yöneticisi ve diğer çalışanların bu eğitimi desteklemesi yeterli değildir. Aileler de okuldaki değerler eğitimi çalışmalarını desteklemeli, bu eğitimle tutarlı bir biçimde çocuklarına örnek olmalıdırlar. Bu noktada, ailelerin benimsediği disiplin yöntemleri de önemli olmaktadır. Ebeveynler, demokratik ebeveynlik biçimini benimsemelidir. Demokratik ebeveynlikte, ebeveynler çocuklarına karşı sıcak ve ilgilidirler, sabırlı ve duyarlı biçimde çocuklarını dinlerler, aile içinde verilecek olan kararlarda çocuklarının görüşlerini alırlar. Ayrıca bu tür ebeveynler, çocuklarından neler istediklerini belirtirler, onlarla görüşmeler yapmak isterler ve çocukları için sınırlar, kurallar oluştururlar. Bu durum, ergenlerin ebeveyn değerlerine ulaşılabilirliğini artırabilir. Ayrıca bu tür ebeveynlik çocukların, ebeveyn değerlerine katılma motivasyonunu artırır; çünkü olumlu bir ebeveyn-çocuk ilişkisi vardır. Dolayısıyla aileler, değerler eğitiminin etkililiğini artıracak bu konular hakkında bilgilendirilmelidir.

Toplum yararına olan sosyal beceriler, değerler ve davranışlar kazanmayı ve bunları içselleştirmeyi teşvik eden programlar, konu alanı içeriği ile doldurulmuş olmaktan çok, beceriler ve değerler etrafında tasarımlanmalı, programdaki diğer disiplinlerle bütünleştirilmelidir.

Değerler eğitiminin uygulanması ile ilgili katılımcıların görüş birliği içinde olması ve programı içtenlikle desteklemesi için gerekli ortam oluşturulmalıdır.

Ayrıca okul ortamında öğretmenler, sınıf tartışmalarına tüm öğrencilerin katılması ve öğrencileri dinleme konusunda gönüllü olmalıdırlar. Öğretmenler, öğrencilerin kişisel gelişimini etkileyecek olan küçük düşürme davranışını tercih etmemelidirler.

Değerler eğitimi programında, değerler öğrencilere empoze edilmemelidir. Öğrencilerin, çalışmalar sırasında, değerlerle ilgili özgür bir biçimde seçim yapmaları, yaptıkları tercihlere değer vermeleri, tercihlerini ifade etmeleri, tercihlerine uygun davranışlarda bulunmaları ve söz konusu değerleri içselleştirmeleri sağlanmalıdır.

Değerler eğitimi programında, öğrencinin bir değeri içselleştirerek kazanması ve bunu davranışlarına yansıtması için onun kendine saygı duymayı, kendi kendini düzenlemeyi (öz düzenleme) öğrenmesi sağlanmalıdır.

Ders kitapları yeniden gözden geçirilip gerekirse değiştirilmeli ve öğrenmede olumlu model olma tanıtılmalıdır.

Değerler eğitimi ile ilgili sistemli çalışmaların aşama aşama okullardaki tüm sınıf düzeylerine ve programlara yayılması sağlanmalıdır.

Programda kazandırılması amaçlanan değerler, değerler eğitiminde izlenebilecek yöntemler ve bu yöntemlerin uygulanışı hakkında öğretmen adayları ve öğretmenler eğitilmelidir.

Sosyal hizmetler ya da topluma yönelik etkinlikler, okulda kazandırılmaya çalışılan değerleri, davranışları desteklemeye yardımcı olmak için kullanılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akbalık, H. (2015). *Değerler eğitimi bağlamında hacı bektaş-i veli'nin eserlerinde yer alan eğitsel unsurlar* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 391121).
- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 190366).
- Akbaş, O. (2014). Değer eğitimi akımlarına genel bakış. Y. S. Zavalı (Ed.), *Değerler Eğitimi* (s. 38-55). İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Akin, T. (1995). *Character education in America's school*. Spring Valley, California: Innerchoice Publishing.
- Akyol, A. (2010). Farabi ve İbn Sina'ya göre Mead Meselesi. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(18), 56-89. Erişim adresi: <http://dergipark.org.tr/hititilahiyat/issue/7687/100710>.
- Aksoy, E. (2017). *İlkokullarda değerler eğitiminde etkili olan faktörlere ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 470010).
- Aydın, M. Z. ve Gürler, Ş. (2013). *Okulda değerler eğitimi: yöntemler- etkinlikler- kaynaklar*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Albayrak, F. (2015). *İlkokul sosyal bilgiler dersinde kazandırılan değerler ile ilgili sınıf öğretmenlerinin görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 381639).
- Allport, G.W. (1955). *Becoming: basic considerations for a psychology of personality*. New Haven, Connecticut: Yale University Press.
- Arslanoğlu, İ. (2005) *Türk değerleri üzerine bir değerlendirme*. Küreselleşme Karşısında Değerlerimiz Sempozyumu, Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İstanbul.
- Batmaca, M. K. (2016). *Sınıf öğretmenlerinin 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan değerlerin öğretimine ilişkin görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 438321).

- Bozdaş, Ş. (2013). *Öğretmenlerin mesleklerine adanmışlık düzeyleri ile değerler eğitimi uygulama düzeyleri arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 363193).
- Brynildssen, S. (2002). *Character education through children's literature*. Family Learning Association. <https://www.ericdigests.org/2003-3/character.html> adresinden erişilmiştir.
- Büyükyıldırım, İ. ve Dilmaç, B. (2013). Siber mağdur olmanın insani değerler ve sosyodemografik değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 13(29), 7-40. Erişim adresi: <http://dergipark.org.tr/ded/issue/29168/312351>.
- Çengelci, T. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin bir durum çalışması* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 258126).
- Dale, N. T. (1994). *Values education in American secondary school*. PA: Kutztown University Publication.
- Demircioğlu, İ. ve Tokdemir, M. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 6(15), 69-88. Erişim adresi : <http://dergipark.org.tr/ded/issue/29185/312508>.
- Doğanay, A. (2011). *Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş. (nitel, nicel ve eleştirel kuram metodolojileri)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Fichter, W. (1999). Basic research methods for librarians. *Wiley Online Library*, 50(3), 19-54. doi:10.1002/(SICI)1097-4571(1999)50:5<477::AID-ASI10>3.0.CO;2-C.
- Gülseren, H. Ö. (2009). *Değerlerimiz ve eğitimde kalite ödülü*. 1. Ulusal İyilik Sempozyumu. Elazığ Milli Eğitim Müdürlüğü, Elazığ.
- Halstead, J. M. ve Taylor, M. J. (2000). Learning and teaching about values: a review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30, 169-202. doi: 10.1080/713657146
- Harmin, M., Kirschenbaum, H. ve Simon, S. B. (1973). *Clarifying values through subject matter: applications for the classroom*. Minneapolis: Winston Press.

- Heenan, J. A. (2007). Case for teaching objective values. www.teachingvalues.com/valuecasestudy.html adresinden erişilmiştir.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum, algı, iletişim*. İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınları.
- İşcan, C. (2007). *İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 229089).
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kaymakcan, R. ve Meydan H. (2014). *Ahlak, değerler ve eğitimi*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Kumbasar, E. (2011), *Muzaffer İzgü'nün romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 300398).
- Kurtdede, F. N. (2009). Öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 2(2), 1-18. Erişim adresi: <http://dergipark.org.tr/akueg/issue/29339/313960>
- LeCompte, M.D. ve Goetz, J.P. (1982). Problems of reliability and validity in ethnographic research. *Review of Educational Research*, 52, 31-60. doi: 10.3102/00346543052001031
- Leming, J. S. (2006). Curricular effectiveness in moral/values education. *A Review of Research*. 147-164. doi: 10.1080/0305724810100301
- Lickona, T. (1991). *Educating for character how our schools can teach respect and responsibility*. New York: Bantam Books.
- Meydan, H. (2012). *İlköğretim okullarında değerler ve karakter eğitimi* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 326038).
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. California: Sage Publication.
- Mukherjee, S.K. (1949). A Monograph on the genus mangifera. *Lloydia*, 12, 73-136. doi:10.1023/(SICI)1097-4571(1999)50:5<477::AID-ASI10>3.0.CO;2-C.
- Özdaş, F. (2013). *Ortaokullarda değerler eğitimi ve istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 349352).

- Raths, L. E., Harmin, M. ve Simon, S.B. (1966). *Values and teaching: working with values in the classroom*. Ohio: Charles E. Merrill Books.
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. New York: The Free Press.
- Sarı, M. (2007). *Demokratik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program: Düşük ve yüksek “okul yaşam kalitesi”ne sahip iki ilköğretim okulunda nitel bir çalışma* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 206423).
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in Experimental Social Psychology*, 25, 1-65. doi: 10.1016/S0065-2601(08)60281-6.
- Schwartz, S. H. ve Bilsky, W. (1987). towards a psychological structure of human values. *Journal of Personality Social Psychology*, 53, 550-562. doi: 10.1037/0022-3514.53.3.550.
- Selçuk, E.(2016), *Okullarda değerler eğitimi uygulamalarının verimliliği* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 447913).
- Sinclair, M. (2004). *Learning to live together: building skills, values and attitudes for the twenty-first century*. Geneva: International Bureau of Education.
- Taylor, P. (2013). Performance management and the new workplace tyranny: a report for the Scottish trades union congress. <https://strathprints.strath.ac.uk/57598/> adresinden erişilmiştir.
- Ulusoy, K. ve Arslan, A. (2014). Değerli bir kavram olarak “değer ve değerler eğitimi”. R. Turan, K. Ulusoy (Ed). *Farklı yönleriyle değerler eğitimi* (s.287-322). Ankara: Pegem Akademi.
- Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2014). *Değerler Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yaman, E. (2014). *Değerler eğitiminde yeni ufuklar*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Vess, K.A. ve Halbur, D.A. (2003). Character education: what counselor educators need to know. ERIC/CASS Digest.www.eric.ed.gov adresinden erişilmiştir
- Yalar, T. ve Yanpar, Y. T. (2011). Değerler eğitiminin iyileştirilmesi ile ilgili öğretmen görüşlerinin belirlenmesi ve bir program modülü örneğinin geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(38), 79-98. Erişim adresi: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/view/5000068440>.

- Yeşil, R. ve Aydın, D. 2007. Demokratik değerlerin eğitiminde yöntem ve zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 65-84. Erişim adresi: <http://dergipark.org.tr/cbayarsos/issue/4064/53551>.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (1999). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2004). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, M. ve Dilmaç, B. (2012). Öğretmen adaylarının sahip oldukları değerler ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkilerini incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 122-134. Erişim adresi: <http://dergipark.org.tr/mersinefd/issue/17381/181525>
- Yiğittir, S. ve Öcal, A. (2011). Lise tarih öğretmenlerinin değerler ve değerler eğitimi konusundaki görüşleri. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 13(20), 117-124. Erişim adresi: <http://dergipark.org.tr/kusbd/issue/30549/303901>.
- Yin, R. K. (2003). *Case study research desing and methods*. London: Sage Publications.

EKLER

EK- 1: ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Merhaba adım Neslihan Kadriye Uzuner. Sakarya Üniversitesi Değerler Eğitimi Bölümü'nde yüksek lisans yapmaktayım. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde kullandığı araç gereç ve materyallerle ilgili görüşlerini, düşüncelerini ve uygulamalarını belirlemek için bir araştırma yapıyorum ve sizinle değerler eğitiminde kullandığınız araç gereç ve materyallerle ilgili görüşme yapmak istiyorum. Bu görüşmede elde edilen bilgiler bir yüksek lisans tezinde kullanılacaktır.

Görüşme sürecine geçmeden önce, söyleyeceklerinizin tümünün gizli kalacağını ve araştırmacı dışında başka bir kimse tarafından görülmeyeceğini belirtmek istiyorum. Ayrıca, araştırma yapılırken görüşülen bireylerin isimleri asla belirtilmeyecektir. Görüşmeye başlamadan önce görüşmeye katılan öğretmenlerin kişisel özelliklerini içeren kişisel bilgi formunu doldurmanız gerekmektedir. Araştırma sürecinde söyleyeceklerinizi doğru ve ayrıntılı kaydetmek amacıyla görüşme kayıt cihazı kullanılacaktır. Görüşme sırasında anlaşılmayan soruyu tekrar sorabilirsiniz. Araştırmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederim.

KİŞİSEL BİLGİLER

Bu bölümde kişisel durumunuzla ilgili sorular yer almaktadır. Bu sorulardan size uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

1. Cinsiyetiniz

() Kadın

() Erkek

2. Meslekteki hizmet süreniz:

() 1-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 16-20 yıl () 21 yıl ve üzeri

3. Mezuniyet Durumunuz:

() Lisans

() Yüksek Lisans

() Doktora

4. Okul türü

() Kamu

() Özel

5. Değerler Eğitimi Konusunda Eğitim Alma Durumu

() Kursu katıldım () Hizmetiçi eğitim aldım () Bu konuda yüksek lisans yaptım

GÖRÜŞME SORULARI

1. ‘ Değer’ kelimesi size göre neyi ifade ediyor? Açıklar mısınız?
2. Derslerinizde değerlerin öğrencilere kazandırılmasına dair yaptığınız faaliyetlerde neyi hedeflediniz?
Ek Soru: Değer eğitimi neden gerçekleştiriyorsunuz?
3. Size göre ilkokulda değerler eğitimi niçin önemlidir?
4. Değerler eğitimi özel bir ders olarak mı işliyorsunuz? Yoksa diğer derslerle ilişkilendirerek mi işliyorsunuz?
5. Değerlerin öğretiminde kullandığınız araç gereç ve materyaller nelerdir? Nasıl kullanıyorsunuz?
6. Değerler eğitimi kullandığınız size özgün bir araç gereç ve materyal var mı?
7. Değerler eğitimi kullandığınız araç gereç ve materyallerin dışında önerebileceğiniz başka araç gereç ve materyal var mı?
8. Size göre değerler eğitimi kullanan araç gereç ve materyallerin özellikleri nasıl olmalıdır?
9. Değerler eğitimi kullanan araç gereç ve materyallerin kullanımı niçin önemlidir? Araç gereç ve materyallerin sağladığı yararlar nelerdir? Açıklar mısınız?
10. Değerler eğitimi kullandığınız araç gereç ve materyalleri hangi kaynaklardan faydalanarak hazırlıyorsunuz?

11. Değerler eğitiminde kullandığınız araç gereç ve materyallere ulaşmakta sıkıntı yaşıyor musunuz?

Ek Soru: Sıkıntı yaşıyorsanız nasıl sıkıntılar yaşıyorsunuz? Açıklar mısınız?

12. Bu konuyla ilgili paylaşmak istediğiniz başka görüş ve önerileriniz var mı?

GÖRÜŞME İZİN VE UYGULAMA ONAYLARI
EK-2: ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

FORM: 2

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Neslihan Kadriye UZUNER
Kurumu / Üniversitesi	Sakarya Univ.
Araştırma yapılacak iller	Kocaeli
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Gölkök ilaesi seçilen 20 öğretmen
Araştırmanın konusu	Değerler Eğitiminde Kullanılan Araç, Gereç ve Materyallerin İlkokul Sınıf Öğretmeni Gözetimi
Üniversite / Kurum onayı	Var / Yok
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Tez
Veri toplama araçları	Gözetim
Görüş istenilecek Birim/Birimler	
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Uygundur	
Komisyon kararı	Oybirliği / Oyçokluğu ile alınmıştır.
Muhalif üyenin Adı ve Soyadı:	Gereksiz

KOMİSYON

11.02.2019
Komisyon Başkanı
Mustafa DOĞAN
Müdür Yardımcısı

11.02.2019
Üye
Figen YUNLU

11.02.2019
Üye
Murat DOYAROĞLU

EK-3: VALİLİK İZİNİ İÇİN DİLEKÇE

T.C.
KOCAELİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 99332089-605.01-E.3188911

13/02/2019

Konu: Araştırma İzni
(Neslihan Kadriye UZUNER)

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Sakarya Üniversitesinin 19/12/2018 tarih ve 16071 sayılı yazısı.

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi EABD Değerler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Neslihan Kadriye UZUNER'in "Değerler Eğitiminde Kullanılan Araç Gereç ve Materyallere İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri" konulu araştırma çalışmasını İlimiz Gölcük ilçesi okullarında uygulama talebi, Üniversitenin ilgi yazıları ile bildirilmektedir.

Adı geçen söz konusu çalışmasına esas olmak üzere, ekte sunulan çalışmayı İlimiz Gölcük ilçesi okullarında uygulama talebi komisyonumuzca uygun görülmüş olup, İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri ve Okul Müdürlüklerinin denetim ve gözetiminde gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmayı yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Fehmi Rasim ÇELİK
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
13/02/2019

Osman EKŞİ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Körfez Mah. Ankara Karayolu Cad. No:129 Valilik Binası B Blok Kat:3
Elektronik Ağ: www.kocaelimem.meb.gov.tr
e-posta: stratejigelistirme41@meb.gov.tr

Bilgi için: İbrahim TURAN - V.H.K.İ.
Tel: (0 262) 300 58 71
Faks: (0262) 321 15 54

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 3aef-a42c-3c0a-b9fe-f58f kodu ile teyit edilebilir.

EK-4: ARASTIRMA İZNİ

T.C.
KOCAELİ VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 99332089-605.01-E.3298700

14.02.2019

Konu: Araştırma İzni
(Neslihan Kadriye UZUNER)

İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
GÖLCÜK

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi EABD Değerler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Neslihan Kadriye UZUNER'in "Değerler Eğitiminde Kullanılan Araç Gereç ve Materyallere İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri" konulu araştırma çalışmasını İlimiz Gölcük ilçesi okullarında uygulama talebinin uygun görüldüğüne ilişkin, 13/02/2019 tarih ve 3188911 sayılı Valilik Onayı ekte gönderilmiş olup söz konusu anket çalışmasının İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün sorumluluğunda yapılması hususunda;

Gereğini rica ederim.

Fazlı ZORLU
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

Ek: Valilik Onayı

Körfez Mah. Ankara Karayolu Cad. No:129 Valilik Binası B Blok Kat:3
Elektronik Ağ: www.kocaelimem.meb.gov.tr
e-posta: stratejigelistirme41@meb.gov.tr

Bilgi için: İbrahim TURAN - V.H.K.İ.
Tel: (0262) 300 58 71
Faks: (0262) 321 15 54

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden f592-186d-3adf-8e10-1318 kodu ile teyit edilebilir.

EK-5: VALİLİK OLURU

T.C.
GÖLCÜK KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 82130415-605.01-E.3412999
Konu : Araştırma İzni
(Neslihan Kadriye UZUNER)

15.02.2019

..... MÜDÜRLÜĞÜNE
GÖLCÜK

İlgi : Kocaeli İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 14/02/2019 tarih ve 3298700 sayılı yazısı.

İl Milli Eğitim Müdürlüğünün ilgi yazısında;"Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi EABD Değerler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Neslihan Kadriye UZUNER'in "Değerler Eğitiminde Kullanılan Araç Gereç ve Materyallere İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri" konulu araştırma çalışmasını İlimiz Gölcük ilçesi okullarında uygulama talebinin uygun görüldüğüne ilişkin, 13/02/2019 tarih ve 3188911 sayılı Valilik Onayı ekte gönderildiği" belirtilmiştir.

Adı geçen araştırma çalışması ile ilgili iş ve işlemlerin titizlikle yürütülmesi hususunda;

Gereğini rica ederim.

Naim YÜKSEL
Müdür a.
Şube Müdürü

Ek : İlgi Yazı ve Ekleri (3 Sayfa)

DAĞITIM
Tüm Resmi/Özel Okul Müdürlüklerine

Hükümet Konağı -1. Kat 41100 Gölcük/KOCAELİ
Elektronik Ağ: golcuk.meb.gov.tr
e-posta: Golcuk41@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için:Dilek ÖZCAN-Memur
Tel: (0 262) 412 62 98
Faks: (0262) 412 94 97

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 206e-4b1d-3bea-a6e0-cebb kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı: Neslihan Kadriye UZUNER

E-postası :nestle_1981@hotmail.com

İletişim :05536476113

ÖĞRENİM DURUMU

Lisans :Marmara üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü

GÖREVLER:

Görev Unvanı	Görev Yeri	Yıl
Sınıf Öğretmeni	MEB	2005-